

Samhällsförvaltningen

Samhällsnämnden

Tidsplanering samhällsnämnd 2024-09-26 kl. 08.15
Plats: Olof Högbergsalen, Sambiblioteket

08.15	Upprop	
08.20	Informationsärende: Vattentjänstplanen	Daniel Johansson
08.40	Informationsärende: Klimatkalkyl för investeringsprojekt, Nämndemansvägen	Peter Norberg
09.00	Delegationsbeslut för granskning: <ul style="list-style-type: none">• SAM-2024-1596 - Beslut om fordonsvrak	Frida Ullberg
09.10	Informationsärende: Förslag till interimistiskt vattenskyddsområde runt Långsjön	Aléxi Matthis
09.25	Beslutsärende: Förslag till åtgärder för att reducera partikelhalten i luften i centrala Härnösand	Aléxi Matthis
09.40	Beslutsärende: Remissvar gällande promemorian Snabbare processer enligt miljöbalken för att stärka det militära försvaret.	Frida Hamrén
09.55	Paus	
10.10	Informationsärende: Inför samråd, Palmen 1	Malin Nyberger
10.20	Beslutsärende: Bygglov, Specksta 1:4	Dick van Asperen
10.35	Delegationsbeslut för granskning: <ul style="list-style-type: none">• SAM-2024-1851 – Rättsprövning• SAM-2024-2016-1934 – Slutbesked, tillbyggnad av enbostadshus (uterum)	Dick van Asperen
10.45	Tillsyn, Oxen 1	Sara Sjöberg
10.55	Delårsrapport 2024	Thomas Jenssen Mattias Eknemar
11.15	Uppföljning systematiskt arbetsmiljöarbete, T2 2024	Thomas Jenssen
11.25	Bruttolista 2025	Linda Fransson
11.40	Kommunal parkeringsövervakning	Thomas Jenssen
11.45	Uppdragsuppföljning	Thomas Jenssen
11.50	Förvaltningschef rapporterar	Thomas Jenssen
12.00	Ordförande rapporterar	Helena Elfvendal
12.15	Gruppmöten och lunch	

13.30	Beslutsmöte	
14.00	Gemensamt besök längs Gerestabäcken	

Välkommen,

Helena Elfvendal

Samhällsnämnden

Samhällsnämnden

kallas härmed till sammanträde **torsdagen den 26 september 2024 kl. 08.15**
Olof Högbergssalen, Sambiblioteket.

Hålltider för sammanträdet

- 08.15 Upprop
- 08.20 Informationsärende: Vattentjänstplanen
- 08.40 Informationsärende: Klimatkalkyl för investeringsprojekt, Nämndemansvägen
- 09.00 Delegationsbeslut för granskning:
 - SAM-2024-1596 – Beslut om fordonsvrak
- 09.10 Informationsärende: Förslag till interimistiskt vattenskyddsområde runt Långsjön
- 09.25 Beslutsärende: Förslag till åtgärder för att reducera partikelhalten i luften i centrala Härnösand
- 09.40 Beslutsärende: Remissvar gällande promemorian Snabbare processer enligt miljöbalken för att stärka det militära försvaret
- 09.55 Paus
- 10.10 Informationsärende: Inför samråd, Palmén 1
- 10.20 Beslutsärende: Bygglov, Specksta 1:4
- 10.35 Delegationsbeslut för granskning:
 - SAM-2024-1851 – Rättidsprövning
 - SAM-2016-1934 – Slutbesked, tillbyggnad av enbostadshus (uterum)
- 10.45 Tillsyn, Oxen 1
- 10.55 Delårsrapport 2024
- 11.15 Uppföljning systematiskt arbetsmiljöarbete, T2 2024
- 11.25 Bruttolista 2025
- 11.40 Kommunal parkeringsövervakning
- 11.45 Uppdragsuppföljning
- 11.50 Förvaltningschef rapporterar
- 12.00 Ordförande rapporterar
- 12.15 Gruppmöten och lunch
- 13.30 Beslutsmöte
- 14.00 Gemensamt besök längs Gerestabäcken

Föredragningslista

1. Informationsärenden
2. Val av justerare
3. Godkännande av dagordning
4. Bygglov Specksta 1:4, SAM 2024-1763
5. Tillsyn- Oxen 1, SAM 2024-2041

6. Förslag till åtgärder för att reducera partikelhalten i luften i centrala Härnösand
7. Remittering av promemorian Snabbare processer enligt miljöbalken för att stärka det militära försvaret, KN2024/01391
8. Delårsrapport 2024
9. Uppföljning systematiskt arbetsmiljöarbete, T2 2024
10. Bruttolista 2025
11. Kommunal parkeringsövervakning
12. Uppdragsuppföljning 2023-2024
13. Delegationsbeslut 2024
14. Ärenden för kännedom
15. Förvaltningschef rapporterar
16. Ordförande rapporterar
17. Övriga rapporter

Helena Elfvendal
ordförande

Samhällsförvaltningen
Dan Tjell, 0611 - 34 85 18
dan.tjell@harnosand.se

Samhällsnämnden

Förslag till åtgärder för att reducera partikelhalten i luften i centrala Härnösand

Förslag till beslut

Samhällsförvaltningen föreslår samhällsnämnden besluta

att anta nedanstående förslag till åtgärder för att reducera partikelhalten i luften i centrala Härnösand.

Beskrivning av ärendet

Sedan januari 2023 mäts partikelhalten kontinuerligt vid teatern på Storgatan 9 i Härnösand. Anledningen är att våra indikativa mätningar under vinterhalvåret 2021/2022 av luftföroreningar i gaturummet visade att vi riskerade att överskrida miljökvalitetsnormen avseende partiklar, PM10.

Naturvårdsverket underrättades om detta, vilket vi är skyldiga att göra. Med hänsyn till risken för överskridande bedömde Naturvårdsverket att Härnösands kommun omfattas av kravet att inleda kontinuerliga mätningar av PM10. I enlighet med Naturvårdsverkets bedömning mäts PM10 nu kontinuerligt. De kontinuerliga mätningarna fortsätter tills vi inte riskerar att överskrida miljökvalitetsnormen beroende av hur effektiva åtgärderna är för att förbättra luftkvaliteten samt hur tillförseln av partiklar till luften från olika källor utvecklas. Mätningarna under 2023 visade att vi återigen riskerade att överskrida Miljökvalitetsnormen avseende partiklar, PM10.

Den 25 april 2024 informerades samhällsnämnden om läget och förslag till åtgärder diskuterades. Därefter har tänkbara åtgärder tagits fram inom samhällsförvaltningen och nedanstående åtgärder föreslås att genomföras:

1. Regelbunden uppsopning av sandningssand i stadskärnan under förhållanden med torra vägbanor, framförallt under mars/april men även vid andra tider beroende på väderförhållanden och sandspridning. Uppsopningen kan ske med befintliga sopmaskiner med dammfri metod genom riklig vattenbegjutning. Ett prioriterat stråk är Bondsjöleden från rondellen vid Ica Maxi – Stationsgatan – Nybrogatan - Brunnshusgatan – Storgatan.
2. Fortsatt regelbunden sopning och renhållning av vägbanan för att ta bort material som bidrar till damningen.

3. Utredda förutsättningar för att delvis ersätta sandning med saltspridning vintertid på utsatta gator. Åtterrapportering till samhällsnämnden görs senast den 30 juni 2025.
4. Reducerad hastighet i stadskärnan är under genomförande och kommer att vara positivt för att minska partikelhalterna.
5. Mätning av PM10 och PM2,5 är upphandlad av IVL för hela 2024 på Storgatan. Mätningarna kommer även att genomföras under 2025 för att följa upp att åtgärderna ger resultat.
6. En modellering över olika emissionskällors bidrag till partikelhalterna i Härnösands centrala delar genomförs under 2025.
7. En förebyggande luftkvalitetsstrategi enligt luftkvalitetsförordningen tas fram under 2025.

Socialt perspektiv

Åtgärderna genomförs för att förbättra folkhälsan i Härnösands kommun. De föreslagna åtgärderna kommer därmed att ha en positiv effekt på folkhälsan och bidra till att uppfylla målen kring folkhälsa när de genomförs, se vidare nedan under rubrik "Ekologiskt perspektiv".

Ekologiskt perspektiv

Partikelhalt i luften

Genom att reducera halten av partiklar i luften uppnås en rad positiva hälsoeffekter som t ex minskad risk för hjärt- och kärlsjukdomar, luftvägssjukdomar, lungcancer samt lindrigare astmabesvär. Partiklar har särskilt stora negativa effekter på barns hälsa. De orsakar till exempel astma och försämrad lungutveckling hos barn.

Partiklar har inte bara negativa hälsoeffekter på människor utan kan även påverka miljön och kan ge indirekta konsekvenser på ekosystem.

Ekonomiskt och juridiskt perspektiv

Ekonomiskt perspektiv

Vid genomförandet av de föreslagna åtgärderna kommer vissa åtgärder att innebära en ökad kostnad för kommunen. Kostnaden för extra sopning och vattning enligt punkt 1 ovan kommer att uppgå till 200 000 - 225 000 kr/år. Kostnaden för kompletterande saltning enligt punkt 3 ovan kan beräknas efter att frågan är utredd. Saltning kan tidigast införas hösten 2025.

På längre sikt innebär en lägre halt av partiklar i luften positiva effekter för folkhälsan vilket i sin tur medför lägre kostnader för sjukvård mm.

Juridiskt perspektiv

Naturvårdsverket har i yttrande 2024-04-18 bedömt att det i nuläget inte finns behov av att ta fram ett åtgärdsprogram för partiklar (PM10) enligt 5 kap miljöbalken i Härnösand. Kommunen uppmanas dock att påbörja ett brett åtgärdsarbete för att undvika att miljökvalitetsnormen överskrids framöver, företrädesvis inom ramen för en förebyggande luftkvalitetsstrategi enligt 5 kap miljöbalken och luftkvalitetsförordningen. Mätningar behöver fortsatt genomföras kontinuerligt i enlighet med 13 § Naturvårdsverkets föreskrifter om kontroll av luftkvalitet.

Om kommande mätningar visar att miljökvalitetsnormen åter riskerar att överskridas behöver kommunen på nytt underrätta Naturvårdsverket. Vid en eventuell ny underrättelse gör Naturvårdsverket en förnyad bedömning av behov av åtgärdsprogram.

Enligt luftkvalitetsförordningen ska en förebyggande luftkvalitetsstrategi upprättas om en föroreningsnivå överskrider eller kan antas överskrida den övre utvärderingströskeln, vilket Härnösands kommun riskerar att göra avseende partiklar, PM10.

Beslutsunderlag

5 kap miljöbalken 1998:808

Luftkvalitetsförordning 2010:477

Naturvårdsverkets föreskrifter om kontroll av luftkvalitet, NFS 2019:9

Luftkvalitetsmätningar i Härnösand år 2023. IVL U6818.

I ärendet har även Teknikchef Niclas Hälldahl samt miljöhandläggare Aléxi Matthis deltagit.

Helene Lager
Miljöchef

Dan Tjell
Miljöhandläggare

Från: Håkan Frycklund <hakan.frycklund@regeringskansliet.se>
Skickat: den 20 juni 2024 11:30
Kopia: KN Registrator
Ämne: Remittering av promemorian Snabbare processer enligt miljöbalken för att stärka det militära försvaret (svar senast den 4 oktober 2024)
Bifogade filer: Promemorian Snabbare processer enligt miljöbalken för att stärka det militära försvaret.pdf; Remissmissiv KN2024 01391.pdf

Prioritet: Hög

Uppföljningsflagga: Följ upp
Flagga: Har meddelandeflagga

Remittering av promemorian Snabbare processer enligt miljöbalken för att stärka det militära försvaret

(Remissinstanser framgår av bifogat missiv)

Remissvaren ska ha kommit in till Klimat- och näringslivsdepartementet **senast 4 oktober 2024**. Svaren bör lämnas per e-post till kn.remissvar@regeringskansliet.se och med kopia till alexandra.venander@regeringskansliet.se och jonathan.andersson@regeringskansliet.se. Ange diarienummer KN2024/01391 och remissinstansens namn i ämnesraden på e-postmeddelandet.

Svaret bör lämnas i två versioner: den ena i ett bearbetningsbart format (t.ex. Word), den andra i ett format (t.ex. pdf) som följer tillgänglighetskraven enligt lagen (2018:1937) om tillgänglighet till digital offentlig service. Remissinstansens namn ska anges i namnet på respektive dokument.

Remissvaren kommer att publiceras på regeringens webbplats.

I remissen ligger att regeringen vill ha synpunkter på förslagen eller materialet i promemorian. Om remissen är begränsad till en viss del av promemorian, anges detta inom parentes efter remissinstansens namn i remisslistan. En sådan begränsning hindrar givetvis inte att remissinstansen lämnar synpunkter också på övriga delar.

Myndigheter under regeringen är skyldiga att svara på remissen. En myndighet avgör dock på eget ansvar om den har några synpunkter att redovisa i ett svar. Om myndigheten inte har några synpunkter, räcker det att svaret ger besked om detta.

För **andra remissinstanser** innebär remissen en inbjudan att lämna synpunkter.

Promemorian kan laddas ned från Regeringskansliets webbplats www.regeringen.se.

Remissinstanserna kan utan kostnad beställa tryckta exemplar av promemorian via ett [beställningsformulär hos Elanders Sverige AB](#).

Råd om hur remissyttranden utformas finns i Statsrådsberedningens promemoria [Svara på remiss \(SB PM 2021:1\)](#). Den kan laddas ned från Regeringskansliets webbplats www.regeringen.se.

Magnus Moreau
Departementsråd

/Enligt uppdrag
Håkan Frycklund
assistent

Promemoria

Klimat- och näringslivsdepartementet

**Snabbare processer enligt
miljøbalken för att stärka det
militära försvaret**

Dnr KN2024/01391

Juni 2024

Innehåll

Innehåll	2
1 Promemorians huvudsakliga innehåll	4
2 Författningsförslag	6
2.1 Förslag till förordning (2024:000) med särskilda bestämmelser om anmälan av vissa försvarsverksamheter	6
2.2 Förslag till förordning om ändring i förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd	11
2.3 Förslag till förordning om ändring i förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd	12
2.4 Förordning om ändring i förordningen (1998:1388) om vattenverksamheter	13
2.5 Förslag till förordning om ändring i förordningen (1998:1388) om vattenverksamheter	14
2.6 Förslag till förordning om ändring i miljöprövningsförordningen (2013:251)	15
2.7 Förslag till förordning om ändring i miljöprövningsförordningen (2013:251)	18
3 Det militära försvaret behöver ges förutsättningar att utöka och anpassa sin verksamhet	19
4 Tillstånds- och anmälningsplikt för försvaret enligt miljöbalken	20
4.1 Mål, hänsynsregler och hushållning	20
4.2 Miljöfarlig verksamhet	21
4.3 Vattenverksamhet enligt 11 kap. miljöbalken	22
4.4 Tillstånds- och tillsynsmyndigheter	22
4.5 Tillsyn, egenkontroll och rapportering	23
5 EU-rättsliga och andra internationella krav	24
5.1 MKB-direktivet	24
5.1.1 Syfte och huvudsakligt innehåll	24
5.1.2 Genomförande i svensk rätt	25
5.1.3 Möjlighet till undantag från vissa processuella regler	26
5.2 Århuskonventionen	27
5.3 Esbokonventionen	28
5.4 Nato	28
6 Förslag och bedömningar	29
6.1 Anmälan i stället för tillstånd	29
6.2 Vilka myndigheter bör omfattas av förslaget?	29
6.3 Vilka verksamheter bör omfattas av de nya bestämmelserna?	30
6.3.1 Flygplatser	31
6.3.2 Skjutfält och skjutbanor	34

6.3.1	Lagring av bränslen och andra kemiska produkter	36
6.3.2	Hamnar	39
6.3.3	Vattenverksamhet och miljöfarlig verksamhet.....	40
6.4	Ändring av villkor eller bestämmelser i befintliga tillstånd	41
6.5	Förhållandet till andra förordningar	41
6.6	Krav på skyndsam handläggning.....	43
6.7	Undantag från vissa processuella regler	47
6.8	Överlämnande till regeringen	50
6.9	Egenkontroll och förberedelse inför kommande tillståndsansökningar	50
6.10	Miljörapport	51
6.11	Ersättningsfrågor och rådighet	52
6.12	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	53
7	Konsekvensutredning.....	55
7.1	Problembeskrivning och syfte	55
7.2	Förslagen i korthet.....	55
7.3	Nollalternativ	56
7.4	Konsekvenser för att stärka försvarsberedskapen.....	56
7.5	Konsekvenser för människors hälsa och miljön	57
7.6	Statsfinansiella konsekvenser	59
7.6.1	Risk för nya förutsättningar för verksamheten.....	59
7.6.2	Försvarsmakten, Fortifikationsverket och Försvarets materielverk	59
7.6.3	Försvarsinspektören för hälsa och miljö.....	59
7.6.4	Regeringskansliet	60
7.6.5	Domstolar och länsstyrelser.....	60
7.7	Förenlighet med EU-rätten och andra internationella regler	61

1 Promemorians huvudsakliga innehåll

Försvarets verksamheter bedrivs med målet att ha förmåga att försvara Sverige mot ett väpnat angrepp och värna vår säkerhet, frihet, självständighet och handlingsfrihet. Ärenden enligt miljöbalken som har initierats av Försvarmakten, Fortifikationsverket och Försvarets materielverk måste kunna handläggas snabbare så att myndigheterna ges bättre förutsättningar att öka övningsverksamheten och stärka det militära försvaret. Därför föreslås en tidsbegränsad förordning som innebär att befintliga flygplatser, anläggningar för lagring och annan hantering av kemiska produkter och skjutfält som är tillståndspliktiga ska kunna ändras efter en anmälan. För ett nytt skjutfält eller en ny anläggning för kemiska produkter som i dagsläget omfattas av tillståndsplikt, ska det finnas möjlighet att i stället göra en anmälan. För skjutfälten ska en förutsättning för en sådan anmälan vara att verksamheten ska bedrivas på eller i anslutning till ett område där liknande verksamhet har bedrivits tidigare.

Det föreslås också bestämmelser som ska innebära en mer skyndsam hantering av en anmälan. Om ärendet är brådskande ska tiden för yttrande från myndigheter, organisationer och enskilda få förkortas. Det ska ställas krav på att försvarsinspektören för hälsa och miljö handlägger ärenden om anmälan som omfattas av den tillfälliga förordningen skyndsamt och meddelar beslut så snabbt som möjligt och senast sex veckor efter det att anmälan kom in. Om anmälan avser ett nytt skjutfält eller en ny anläggning för lagring eller annan hantering av kemiska produkter som är undantagen från krav på tillstånd och i stället omfattas av anmälningsplikt enligt den tillfälliga förordningen ska dock myndigheten få meddela sitt beslut senast inom tolv veckor från det att anmälan kom in. Om försvarsinspektören för hälsa och miljö inom en viss tid har förelagt om komplettering ska respektive tidsfrist räknas från dagen då bristen avhjälpes. Om handläggningen kräver det kan tidsfristen förlängas med två veckor.

I samband med en anmälan av ändring av en verksamhet som i dagsläget är tillståndspliktig föreslås tillsynsmyndigheten även få rätt att upphäva eller ändra villkor eller andra bestämmelser som tillståndsmyndigheten tidigare har meddelat, om de tidigare villkoren eller bestämmelserna har ett samband med ändringen.

Det föreslås också en möjlighet att ansöka om undantag från bestämmelserna om specifik miljöbedömning, om att en ansökan ska innehålla en miljökonsekvensbeskrivning, om krav på bedömning av betydande miljöpåverkan och om begränsning av anmälningsplikten för vissa verksamheter. Det kan till exempel vara fråga om en ändring av en verksamhet som behöver genomföras skyndsamt. Om förutsättningarna för undantag är uppfyllda, och ett samråd med ett annat land skulle skada den nationella säkerheten, ska myndigheten få besluta om undantag från kravet på gränsöverskridande samråd. Möjligheten ska omfatta de verksamheter och åtgärder som kan anmälas enligt den tidsbegränsade förordningen.

Den som gör en anmälan enligt den tillfälliga förordningen för en verksamhet som åter blir tillståndspliktig när förordningen upphör att gälla ska kunna fortsätta bedriva verksamheten med stöd av den gjorda anmälan i ytterligare 24 månader. Om en tillståndsansökan ges in inom två år efter den tillfälliga förordningen upphört gälla ska verksamheten få fortsätta att

bedrivs till dess att ansökan om tillstånd har prövats slutligt, om inte tillståndsmyndigheten beslutar något annat.

Om Försvarsmakten, Fortifikationsverket eller Försvarets materielverk anmäler en ny verksamhet eller om en ändring av en verksamhet enligt den tillfälliga förordningen ska myndigheten förbereda sig och dokumentera det som behövs för en kommande ordinarie tillståndsansökan.

Det föreslås slutligen att Försvarsmaktens, Fortifikationsverkets och Försvarets materielverks anläggningar för lagring och annan hantering av kemiska produkter i större utsträckning ska omfattas av anmälningsplikt i stället för tillståndsplikt även efter att den tillfälliga förordningen upphör att gälla.

Den tillfälliga förordningen föreslås träda i kraft så snart som möjligt hösten 2024 och upphöra att gälla efter fem år.

2 Författningsförslag

2.1 Förslag till förordning (2024:000) med särskilda bestämmelser om anmälan av vissa försvarsverksamheter

Härigenom föreskrivs följande.

- 1 §** Förordningen är meddelad med stöd av
- 1 kap. 5 § miljöbalken i fråga om 10–15 och 18 §§,
 - 9 kap. 6 § miljöbalken i fråga om 2–4 §§,
 - 26 kap. 20 a § miljöbalken i fråga om 17 § första stycket,
 - 26 kap. 20 b § miljöbalken i fråga om 17 § andra stycket, och
 - 8 kap. 7 § regeringsformen i fråga om övriga bestämmelser.

Anmälan i stället för tillstånd

2 § För Försvarsmakten, Fortifikationsverket eller Försvarets materielverk ska anmälningsplikt gälla i stället för tillståndsplikt enligt 1 kap. 4 § miljöprövningsförordningen (2013:251) för ändring av en flygplats som omfattas av tillståndsplikt B enligt 24 kap. 4 § miljöprövningsförordningen.

Första stycket gäller inte om ändringen innebär en förlängning av flygplatsens banlängd som är 2 100 meter eller mer.

3 § För Försvarsmakten, Fortifikationsverket eller Försvarets materielverk ska anmälningsplikt gälla i stället för tillståndsplikt enligt 1 kap. 3 § eller 4 § miljöprövningsförordningen (2013:251) för ett skjutfält som omfattas av tillståndsplikt B enligt 30 kap. 1 § miljöprövningsförordningen.

Om det är fråga om en verksamhet som inte har tillstånd gäller första stycket endast om verksamheten ska bedrivas på eller i anslutning till ett område där liknande verksamhet bedrivs eller har bedrivits tidigare.

4 § För Försvarsmakten, Fortifikationsverket eller Försvarets materielverk ska anmälningsplikt gälla i stället för tillståndsplikt enligt 1 kap. 3 § miljöprövningsförordningen (2013:251) eller 1 kap. 4 § samma förordning för en anläggning för lagring eller annan hantering av kemiska produkter som omfattas av tillståndsplikt B enligt 20 kap. 1 § miljöprövningsförordningen.

Första stycket gäller inte en anläggning för lagring med en kapacitet om 200 000 ton eller mer eller en ändring av en sådan anläggning som innebär en utvidgning om 200 000 ton eller mer.

Förhållandet till andra författningar

5 § Vid en anmälan enligt denna förordning tillämpas bestämmelserna i förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd och

förordningen (1998:1388) om vattenverksamheter, om inget annat anges i denna förordning.

Anmälan

6 § En anmälan enligt denna förordning ska ges in till försvarsinspektören för hälsa och miljö i så god tid som möjligt innan verksamheten påbörjas eller åtgärden vidtas. Anmälan ska vara skriftlig och får göras elektroniskt.

Första stycket gäller i stället för 22 § förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd och 20 § första och andra meningen förordningen (1998:1388) om vattenverksamheter.

7 § En anmälan som avses i 2 och 4 §§ ska utöver vad som anges i förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd och förordningen (1998:1388) om vattenverksamheter innehålla de uppgifter som framgår av 8 § och 9 § 1 miljöbedömningsförordningen (2017:966).

Handläggning av anmälan

8 § Försvarsinspektören för hälsa och miljö ska på lämpligt sätt och i skälig omfattning ge de statliga och kommunala myndigheter samt organisationer och enskilda som kan ha ett särskilt intresse i saken tillfälle att yttra sig över en anmälan enligt denna förordning. Om ärendet är brådskande får tiden för yttrande begränsas.

Första stycket gäller i stället för 26 § förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd och 22 § förordningen (1998:1388) om vattenverksamheter.

9 § I fråga om en verksamhet eller åtgärd som anges i 2 och 4 §§ ska försvarsinspektören för hälsa och miljö

1. bedöma om verksamheten eller åtgärden kan antas medföra en betydande miljöpåverkan och om så är fallet förelägga den myndighet som har gjort anmälan att ansöka om tillstånd, och

2. vid bedömningen som avses i 1 ta hänsyn till de omständigheter som anges i 10–13 §§ miljöbedömningsförordningen (2017:966).

10 § Vid en anmälan om ändring av en verksamhet enligt 2, 3 eller 4 § får försvarsinspektören för hälsa och miljö upphäva eller ändra villkor eller andra bestämmelser som tillståndsmyndigheten tidigare har meddelat för verksamheten, om ändringen av verksamheten har ett samband med de tidigare villkoren eller bestämmelserna.

11 § När ett anmälningsärende är tillräckligt utrett, ska försvarsinspektören för hälsa och miljö

1. besluta om försiktighetsmått eller förbud enligt miljöbalken,

2. besluta att upphäva eller ändra villkor eller bestämmelser i ett befintligt tillstånd, i frågor som har samband med anmälan,

3. förelägga den som har gjort anmälan om en verksamhet eller åtgärd som avses i 2 eller 4 § i denna förordning eller 25 § 2 förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd att ansöka om till-

stånd enligt 26 a § i förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd, eller

4. i övriga fall besluta att ärendet inte leder till någon åtgärd från försvarsinspektörens sida.

Första stycket ska tillämpas i stället för 9 kap. 6 a § och 11 kap. 9 a § andra stycket miljöbalken, 27 § förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd och 23 § förordningen (1998:1388) om vattenverksamheter.

12 § Försvarsinspektören för hälsa och miljö ska handlägga ärenden om anmälan skyndsamt och meddela sitt beslut enligt 11 § senast inom sex veckor efter det att anmälan kom in. Om anmälan avser ett skjutfält enligt 3 § som inte har ett tillstånd eller en anläggning för lagring eller annan hantering av kemiska produkter enligt 4 § som inte har ett tillstånd får dock försvarsinspektören meddela sitt beslut senast inom tolv veckor från det att anmälan kom in.

Om det är nödvändigt på grund av handläggningen eller utredningen i ärendet, får en tidsfrist enligt första stycket förlängas en gång med högst två veckor. Om tidsfristen förlängs ska försvarsinspektören informera den myndighet som har anmält verksamheten eller åtgärden om förlängningen innan den ursprungliga tidsfristen har gått ut.

Om försvarsinspektören för hälsa och miljö inom två veckor från den dag då anmälan kom in har förelagt den som har gjort anmälan att avhjälpa en brist i anmälan, räknas tidsfristen i första stycket från den dag då bristen avhjälpes. Om försvarsinspektörens beslut enligt 13 § om undantag överklagas ska den tid som det tar att pröva det överklagade beslutet inte räknas in i tidsfristen.

Dessa bestämmelser ska tillämpas i stället för 9 kap. 6 c § och 11 kap. 9 b § tredje stycket miljöbalken.

Undantag från vissa processuella regler

13 § Försvarsinspektören för hälsa och miljö får inför eller i samband med en anmälan som avses i 2, 4 eller 16 § 1, 3, eller 5 efter ansökan av Försvarsmakten, Fortifikationsverket eller Försvarets materielverk, besluta om undantag från en eller flera av bestämmelserna om

1. krav på bedömning av betydande miljöpåverkan i 25 § 2 och 26 a § förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd och 7 och 9 §§ och 11 § 3 i denna förordning,

2. begränsning av anmälningsplikten i 2 § andra stycket och 4 § andra stycket i denna förordning,

3. specifik miljöbedömning i 6 kap. 20, 23–26, 28–32, 35–37 och 39–44, 46 och 47 §§ miljöbalken, och

4. att en ansökan ska innehålla en miljökonsekvensbeskrivning i 22 kap. 1 § 3 miljöbalken.

Undantag får endast beviljas om verksamheten eller åtgärden enbart avser försvaret och en tillämpning av en eller flera av bestämmelserna skulle få en negativ inverkan på försvaret. En ansökan om undantag ska handläggas skyndsamt.

Om förutsättningarna i andra stycket är uppfyllda och verksamheten eller åtgärden omfattas av krav på samråd med andra länder får

försvarsinspektören även besluta om undantag från 6 kap. 33 § miljöbalken om ett samråd med ett annat land skulle skada den nationella säkerheten.

14 § Om ett undantag enligt 13 § görs från kraven på miljökonsekvensbeskrivning i 6 kap. 28 och 35 §§ miljöbalken ska underlaget för anmälan i stället uppfylla de krav på innehåll som framgår av 25 § 1 förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd och 20 § förordningen (1998:1388) om vattenverksamheter.

15 § En ansökan om undantag enligt 13 § ska innehålla de uppgifter som behövs för den bedömning som försvarsinspektören för hälsa och miljö ska göra.

Handläggning av andra anmälningspliktiga verksamheter

16 § Bestämmelserna i 6, 8, 11 och 12 §§ ska tillämpas även vid handläggning av en anmälan som görs av Försvarsmakten, Fortifikationsverket eller Försvarets materielverk och avser

1. en anläggning för lagring av kemiska produkter som omfattas av anmälningsplikt enligt 20 kap. 2 § miljöprövningsförordningen (2013:251),

2. en anläggning där det hanteras flytande motorbränsle, eller gas avsedd som motorbränsle, som omfattas av anmälningsplikt enligt 23 kap. 2 § miljöprövningsförordningen,

3. en hamn för Försvarsmakten som omfattas av anmälningsplikt enligt 24 kap. 2 § miljöprövningsförordningen,

4. en flygplats som omfattas av anmälningsplikt enligt 24 kap. 5 § miljöprövningsförordningen,

5. en skjutbana som omfattas av anmälningsplikt enligt 30 kap. 2 § miljöprövningsförordningen,

6. en vattenverksamhet som omfattas av anmälningsplikt enligt 19 § förordningen (1998:1388) om vattenverksamheter, om vattenverksamheten har samband med en miljöfarlig verksamhet som handläggs enligt denna förordning, och

7. en ändring enligt 1 kap. 11 § 1 miljöprövningsförordningen av en verksamhet som avses i 2–4 §§.

Miljörapport och förberedelse för tillståndsansökan

17 § När Försvarsmakten, Fortifikationsverket eller Försvarets materielverk bedriver verksamhet som har anmälts enligt 2, 3 eller 4 § ska myndigheten varje år lämna en miljörapport till försvarsinspektören för hälsa och miljö.

I miljörapporten ska redovisas dels de åtgärder som har vidtagits för att uppfylla villkor i det tillstånd som gäller för verksamheten och ändrade villkor eller villkor om försiktighetsmått som försvarsinspektören har beslutat om i anmälningsärendet, dels resultaten av åtgärderna.

18 § När Försvarsmakten, Fortifikationsverket eller Försvarets materielverk bedriver verksamhet som omfattas av anmälan enligt 2, 3 eller 4 § ska myndigheten fortlöpande dokumentera uppgifter om verksamheten som enligt 22 kap. 1 § miljöbalken ska ingå i en kommande ansökan om tillstånd.

19 § Bestämmelser om överklagande finns i 18 kap. 1 § miljöbalken.

20 § Bestämmelser om ersättning finns i 31 kap. miljöbalken.

21 § Bestämmelser om rådighet över vatten finns i 2 kap. lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamheter.

1. Denna förordning träder i kraft [hösten 2024].

2. Förordningen upphör att gälla vid utgången av [5 år efter det förordningen träder i kraft].

3. En verksamhet som har anmälts enligt 2, 3 eller 4 §§ får bedrivas till utgången av [två år efter det förordningen upphör att gälla], om inte tillsynsmyndigheten eller prövningsmyndigheten beslutar något annat. Om Försvarsmakten, Fortifikationsverket eller Försvarets materielverk har ansökt om tillstånd för en sådan verksamhet innan utgången av [två år efter det förordningen upphör att gälla] får verksamheten eller åtgärden fortsätta att bedrivas till dess att tillståndsansökan prövats slutligt om inte tillståndsmyndigheten beslutar om något annat. När en sådan verksamhet bedrivs efter att denna förordning har upphört att gälla ska verksamhetsutövaren följa villkor som gäller enligt tillstånd för verksamheten, om de inte har ändrats eller upphävts enligt 10 § och beslut om försiktighetsmått enligt 11 §.

2.2 Förslag till förordning om ändring i förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd

Härigenom föreskrivs att det i förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd ska införas en ny paragraf, 20 j §, och närmast före 20 j § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Försvarsverksamheter

20 j §

I förordningen (2024:000) med särskilda bestämmelser om anmälan av vissa försvarsverksamheter finns bestämmelser som avviker från denna förordning.

Denna förordning träder i kraft [hösten 2024].

2.3 Förslag till förordning om ändring i förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd

Härigenom föreskrivs att 20 j § förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd och rubriken närmast före denna paragraf ska upphöra att gälla vid utgången av [5 år efter det den tillfälliga förordningen träder i kraft].

2.4 Förordning om ändring i förordningen (1998:1388) om vattenverksamheter

Härigenom föreskrivs att det i förordningen (1998:1388) om vattenverksamheter ska införas en ny paragraf, 3 a §, och närmast före 3 a § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Försvarsverksamheter

3 a §

I förordningen (2024:000) med särskilda bestämmelser om anmälan av vissa försvarsverksamheter finns bestämmelser som avviker från denna förordning.

Denna förordning träder i kraft [hösten 2024].

2.5 Förslag till förordning om ändring i förordningen (1998:1388) om vattenverksamheter

Härigenom föreskrivs att 3 a § förordningen (1998:1388) om vattenverksamheter och rubriken närmast före denna paragraf ska upphöra att gälla vid utgången av [5 år efter det den tillfälliga förordningen träder i kraft].

2.6 Förslag till förordning om ändring i miljöprövningsförordningen (2013:251)

Härigenom föreskrivs i fråga om miljöprövningsförordningen (2013:251) dels att 20 kap. 1 och 2 §§ ska ha följande lydelse, dels att det ska införas en ny paragraf, 1 kap. 16 §, och närmast före 1 kap. 16 § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

Försvarsverksamheter

16 §

I 2–4 §§ förordningen (2024:000) med särskilda bestämmelser om anmälan av vissa försvarsverksamheter finns bestämmelser som avviker från denna förordning.

20 kap.

1 §¹

Tillståndsplikt B och verksamhetskod 39.60 gäller för anläggning för lagring eller annan hantering av

1. gasformiga eller flytande petrokemiska produkter, oljor, petroleumprodukter eller brännbara gaser, om anläggningen har kapacitet för lagring av mer än 50 000 ton vid ett och samma tillfälle eller hantering av mer än 500 000 ton per kalenderår,

2. andra kemiska produkter, om lagringen eller hanteringen omfattar mer än 5 000 ton vid ett och samma tillfälle eller mer än 50 000 ton per kalenderår och produkterna

a) enligt föreskrifter som har meddelats av Kemikalieinspektionen har klassificerats med de riskfraser som ingår i faroklasserna ”mycket giftig”, ”giftig”, ”frätande”, ”cancerframkallande”, ”mutagen”, ”reproduktions-toxisk” eller ”miljöfarlig”, eller

b) enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1272/2008 av den 16 december 2008 om klassificering, märkning och förpackning av ämnen och blandningar, ändring och upphävande av direktiven 67/548/EEG och 1999/45/EG samt ändring av

b) enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1272/2008 av den 16 december 2008 om klassificering, märkning och förpackning av ämnen och blandningar, ändring och upphävande av direktiven 67/548/EEG och 1999/45/EG samt ändring av

¹ Senaste lydelse 2016:1188.

förordning (EG) nr 1907/2006 uppfyller kriterierna för att klassificeras i faroklasserna "akut toxicitet kategori 1", "akut toxicitet kategori 2", "akut toxicitet kategori 3", "specifik organtoxicitet enstaka exponering kategori 1", "specifik organtoxicitet upprepad exponering kategori 1", "frätande för huden kategori 1A", "frätande för huden kategori 1B", "frätande för huden kategori 1C", "cancero-genitet kategori 1A", "cancero-genitet kategori 1B", "cancero-genitet kategori 2", "mutagenitet i köns-celler kategori 1A", "muta-genitet i köns-celler kategori 1B", "mutagenitet i köns-celler kategori 2", "reproduktionstoxicitet kategori 1A", "reproduktionstoxicitet kategori 1B", "reproduktions-toxicitet kategori 2", "farligt för vattenmiljön kategori akut 1", "farligt för vattenmiljön kategori kronisk 1", "farligt för vattenmiljön kategori kronisk 2", "farligt för vattenmiljön kategori kronisk 3", "farligt för vattenmiljön kategori kronisk 4" eller "farligt för ozonskiktet, eller

3. andra kemiska produkter än som avses i 1 och 2, om det i anläggningen lagras mer än 200 000 ton vid ett och samma tillfälle.

För anläggning för Försvarsmakten, Fortifikationsverket eller Försvarets materielverk gäller tillståndsplikten endast om lagringskapaciteten är 200 000 ton eller mer.

2 §²

Anmälningsplikt C och verksamhetskod 39.70 gäller för anläggning för lagring av

1. gasformiga eller flytande petrokemiska produkter, oljor, petroleumprodukter eller brännbara gaser, om det i anläggningen lagras mer än 5 000 ton vid ett och samma tillfälle,

2. andra kemiska produkter än som avses i 1, om anläggningen avser verksamhet för energiproduktion eller kemisk industri och har kapacitet för lagring av mer än 1 ton vid ett och samma tillfälle och

a) någon produkt enligt föreskrifter som har meddelats av Kemikalieinspektionen har klassificerats med de riskfraser som ingår i faroklasserna ”mycket giftig”, ”giftig”, ”frätande”, ”cancerframkallande”, ”mutagen”, ”reproduktionstoxisk” eller ”miljöfarlig”, eller

b) någon produkt enligt förordning (EG) nr 1272/2008 uppfyller kriterierna för att klassificeras i faroklasserna ”akut toxicitet kategori 1”, ”akut toxicitet kategori 2”, ”akut toxicitet kategori 3”, ”specifik organtoxicitet enstaka exponering kategori 1”, ”specifik organtoxicitet upprepad exponering kategori 1”, ”frätande för huden kategori 1A”, ”frätande för huden kategori 1B”, ”frätande för huden kategori 1C”, ”cancerogenitet kategori 1A”, ”cancerogenitet kategori 1B”, ”cancerogenitet kategori 2”, ”mutagenitet i könseller kategori 1A”, ”mutagenitet i könseller kategori 1B”, ”mutagenitet i könseller kategori 2”, ”reproduktionstoxicitet kategori 1A”, ”reproduktionstoxicitet kategori 1B”, ”reproduktionstoxicitet kategori 2”, ”farligt för vattenmiljön kategori akut 1”, ”farligt för vattenmiljön kategori kronisk 1”, ”farligt för vattenmiljön kategori kronisk 2”, ”farligt för vattenmiljön kategori kronisk 3”, ”farligt för vattenmiljön kategori kronisk 4” eller ”farligt för ozonskiktet”, *eller*

3. andra kemiska produkter än som avses i 1 och 2, om det i anläggningen lagras mer än 50 000 ton vid ett och samma tillfälle.

b) någon produkt enligt förordning (EG) nr 1272/2008 uppfyller kriterierna för att klassificeras i faroklasserna ”akut toxicitet kategori 1”, ”akut toxicitet kategori 2”, ”akut toxicitet kategori 3”, ”specifik organtoxicitet enstaka exponering kategori 1”, ”specifik organtoxicitet upprepad exponering kategori 1”, ”frätande för huden kategori 1A”, ”frätande för huden kategori 1B”, ”frätande för huden kategori 1C”, ”cancerogenitet kategori 1A”, ”cancerogenitet kategori 1B”, ”cancerogenitet kategori 2”, ”mutagenitet i könseller kategori 1A”, ”mutagenitet i könseller kategori 1B”, ”mutagenitet i könseller kategori 2”, ”reproduktionstoxicitet kategori 1A”, ”reproduktionstoxicitet kategori 1B”, ”reproduktionstoxicitet kategori 2”, ”farligt för vattenmiljön kategori akut 1”, ”farligt för vattenmiljön kategori kronisk 1”, ”farligt för vattenmiljön kategori kronisk 2”, ”farligt för vattenmiljön kategori kronisk 3”, ”farligt för vattenmiljön kategori kronisk 4” eller ”farligt för ozonskiktet”,

3. andra kemiska produkter än som avses i 1 och 2, om det i anläggningen lagras mer än 50 000 ton vid ett och samma tillfälle, *eller*

4. produkter som avses i 1–3 om de lagras av Försvarmakten, Fortifikationsverket eller Försvarets materielverk och tillstånd inte krävs enligt 20 kap. 1 §.

Denna förordning träder i kraft [hösten 2024].

2.7 Förslag till förordning om ändring i miljöprövningsförordningen (2013:251)

Häri genom föreskrivs

dels att 1 kap. 16 § miljöprövningsförordningen (2013:251) ska upphöra att gälla,

dels att rubriken närmast före 1 kap. 16 § ska utgå.

Denna förordning träder i kraft [5 år efter det den tillfälliga förordningen träder i kraft].

3 Det militära försvaret behöver ges förutsättningar att utöka och anpassa sin verksamhet

Den 15 december 2020 beslutade riksdagen om propositionen Totalförsvaret 2021–2025 (prop. 2020/21:30, bet. 2020/21:FöU4, rskr. 2020/21:136). I propositionen konstaterade regeringen mot bakgrund av det försämrade säkerhetspolitiska läget att det militära försvaret fortsatt behöver stärkas och den operativa förmågan öka. Ett väpnat angrepp mot Sverige kan inte uteslutas. Det militära försvarets huvuduppgift ska vara att försvara Sverige mot ett väpnat angrepp. Denna målsättning förutsätter att Försvarsmaktens förband övar mer än vad de har gjort tidigare.

Den 24 februari 2022 inledde Ryssland en folkrättsstridig, oprovocerad och oförsvarlig fullskalig invasion av Ukraina. Angreppet på Ukraina är även ett angrepp på den europeiska säkerhetsordningen. Rysslands agerande innebär ett strukturellt och långsiktigt kraftigt försämrat säkerhetspolitiskt läge. Det får omfattande och långtgående konsekvenser för Sverige.

Regeringen beslutade den 16 maj 2022 att Sverige ska ansöka om medlemskap i Nato. Den 5 juli 2022 fick Sverige ställning som inbjuden medlem i Nato under tiden som respektive Natolands parlament ratificerar Sveriges ansökningsprotokoll. Efter Sveriges ansökan om medlemskap i Nato har Försvarsmakten fått ett kraftigt ökat inflöde av förfrågningar från framför allt Natoländer om internationella övningar i Sverige. Sådana förfrågningar kommer ofta med kort varsel.

Sverige och USA undertecknade den 5 december 2023 ett avtal om försvarssamarbete, ett så kallat Defence Cooperation Agreement (DCA). DCA-avtalet reglerar de närmare förutsättningarna för amerikansk militär närvaro i Sverige. Avtalet reglerar bland annat frågor om de amerikanska styrkornas rättsliga status. Därutöver regleras frågor som rätt till tillträde till svenskt territorium, rätt att få använda vissa av Försvarsmaktens anläggningar och områden och rätt att bedriva viss verksamhet till stöd för den egna styrkan och dess personal. Den 18 juni 2024 röstade riksdagen för att godkänna DCA-avtalet och de lagändringar som krävs för att genomföra det. Efter att beslutade författningsändringar trätt i kraft kommer avtalet att börja gälla. Avtalet innebär att Försvarsmakten behöver kunna genomföra ett ökat antal övningar tillsammans med utländska förband. Sverige blev Nato-medlem den 7 mars 2024. De allierades förband kan därmed stödja Sverige fullt ut i enlighet med Natofördraget.

Miljöbalken gäller även för det militära försvarets verksamheter, med de undantag som anges i balken (prop. 1997/98:45 del 1 s. 192). För att Försvarsmakten, Fortifikationsverket eller Försvarets materielverk ska kunna bedriva en miljöfarlig verksamhet eller vattenverksamhet som är tillståndspliktig krävs således att verksamheten har tillstånd och bedrivs i enlighet med de villkor som gäller för verksamheten. I annat fall får verksamheten inte bedrivas.

Under 2022 meddelade miljöprövningsdelegationerna avgöranden i 489 ärenden. Handläggningstiden hos miljöprövningsdelegationerna hade en median om 349 dagar under 2022 (för 2020 och 2021 var medianen 236 respektive 299 dagar). Med nu gällande bestämmelser kommer inte nya beslut om tillstånd att kunna vara på plats i tid för att uppfylla de utökade behoven av övning tillsammans med andra länder och förstärkning av försvarets verksamhet som det instabila säkerhetspolitiska läget och Sveriges medlemskap i Nato och DCA-avtalet ger upphov till.

Det finns därför behov av åtgärder som på kort sikt resulterar i snabbare handläggning av ärenden enligt miljöbalken så att Försvarmakten, Fortifikationsverket och Försvarets materielverk får förutsättningar att utöka sin verksamhet.

4 Tillstånds- och anmälningsplikt för försvaret enligt miljöbalken

4.1 Mål, hänsynsregler och hushållning

Miljöbalken innehåller allmänna hänsynsregler. Av dessa framgår bland annat att alla som bedriver en verksamhet eller vidtar en åtgärd ska utföra de skyddsåtgärder, iakttä de begränsningar och vidta de försiktighetsmått som behövs för att hindra eller motverka skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. Den som bedriver yrkesmässig verksamhet ska i samma syfte använda bästa möjliga teknik (2 kap. 3 § miljöbalken).

De allmänna hänsynsreglerna gäller i den utsträckning det inte kan anses orimligt att uppfylla dem. Vid denna bedömning ska särskild hänsyn tas till nyttan av skyddsåtgärder och andra försiktighetsmått jämfört med kostnaderna för sådana åtgärder. När det är fråga om en totalförsvarsverksamhet eller en åtgärd som behövs för totalförsvaret, ska hänsyn tas även till detta förhållande vid avvägningen (2 kap. 7 § miljöbalken). I Sverige innefattar totalförsvaret enligt lagen (1992:1403) om totalförsvaret och höjd beredskap all verksamhet som behövs för att förbereda Sverige för krig (1 §). Begreppet totalförsvaret kan därför omfatta en vid krets av verksamheter och åtgärder av både militär och civil art som förutsätter en prövning enligt miljöbalken.

Ett av de allvarligaste miljöhoten av alla är krig. I den mån det krävs för att kunna upprätthålla ett effektivt försvar måste det därför finnas utrymme för att ha andra krav på försvaret än de som gäller samhället i övrigt. Kraven får inte ställas så högt att de mål som fastställts av statsmakterna för totalförsvaret äventyras (prop. 1997/98:45 del 1 s. 193, del 2 s. 25). De krav som behövs för att uppfylla vissa bestämmelser om miljökvalitetsnormer i 5 kap. ska dock alltid ställas (2 kap. 7 § andra stycket miljöbalken).

I situationer som rör ändrad markanvändning ska hushållningsreglerna i 3 och 4 kap. miljöbalken tillämpas. I dessa kapitler finns särskilda undantag och företrädesregler för totalförsvaret.

4.2 Miljöfarlig verksamhet

Regler om tillstånds- och anmälningsplikt för miljöfarliga verksamheter finns i 9 kap. miljöbalken. Regeringen har meddelat föreskrifter om vilka typer av miljöfarliga verksamheter som är tillstånds- respektive anmälningspliktiga i miljöprövningsförordningen (2013:251). Verksamheterna har beteckningen A, B eller C.

Tillstånd krävs för ny A- eller B-verksamhet och för ändring av befintlig sådan verksamhet, om ändringen i sig är tillståndspliktig enligt miljöprövningsförordningen. Tillståndsplikt gäller även om ändringen i sig eller tillsammans med tidigare ändringar innebär att en olägenhet av betydelse för människors hälsa eller miljön kan uppkomma (1 kap. 4 § miljöprövningsförordningen). Om ändringen inte är tillståndspliktig är den anmälningspliktig (1 kap. 11 § miljöprövningsförordningen). Tillstånd för A-verksamheter prövas av mark- och miljödomstolarna och tillstånd för B-verksamheter prövas av länsstyrelsernas miljöprövningsdelegationer (1 kap. 6 § miljöprövningsförordningen och 3 § förordningen [2011:1237] om miljöprövningsdelegationer).

En tillståndsprövning kräver normalt sett ett relativt omfattande underlag. Regler om vad som ska ingå i en ansökan och i en miljökonsekvensbeskrivning och förfarandet för hur en ansökan handläggs finns bland annat i 6 kap. 19 kap. 4–6 §§ och 22 kap. miljöbalken, med preciseringar i miljöbedömningsförordningen (2017:966) och förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd.

C-verksamheter omfattas av anmälningsplikt. En ändring av en anmälningspliktig verksamhet är anmälningspliktig om ändringen har betydelse från störningssynpunkt (1 kap. 11 § miljöprövningsförordningen). Anmälan av en C-verksamhet görs till tillsynsmyndigheten (1 kap. 10 § miljöprövningsförordningen).

En anmälningspliktig miljöfarlig verksamhet får enligt 9 kap. 6 c § miljöbalken påbörjas tidigast sex veckor efter det att anmälan har gjorts, om inte tillsynsmyndigheten bestämmer något annat. Tillsynsmyndigheten kan alltså i det enskilda fallet besluta att verksamheten får påbörjas tidigare eller att påbörjandet inte får ske förrän senare, allt beroende på vad som är nödvändigt för att myndigheten ska kunna ta ställning till behovet av förelägganden om försiktighetsmått (prop. 2004/05:129 s. 92 och 93). Om tillsynsmyndigheten inte beslutat om längre igångsättningstid, inte förbjudit verksamheten eller inte fattat något beslut alls kan den anmälda verksamheten startas när sex veckor passerat sedan anmälan lämnades in. Som nämnts ovan har verksamhetsutövaren emellertid inget skydd mot senare förelägganden eller förbud som baseras på t.ex. de allmänna hänsynsreglerna. En anmäld verksamhet omfattas nämligen inte av sådan rättskraft som enligt 24 kap. 1 § miljöbalken gäller för ett lagakraftvunnet tillstånd.

Reglerna för tillstånds- och anmälningsplikt för miljöfarliga verksamheter är desamma för försvarsverksamheter som för andra verksamheter.

4.3 Vattenverksamhet enligt 11 kap. miljöbalken

En vattenverksamhet är enligt miljöbalken som huvudregel tillståndspliktig (11 kap. 9 § miljöbalken). Det finns ett generellt undantag som innebär att det inte behövs anmälan eller tillstånd om det är uppenbart att vare sig allmänna eller enskilda intressen skadas genom vattenverksamhetens inverkan på vattenförhållandena (11 kap. 12 § miljöbalken).

Regeringen får meddela föreskrifter om att det för vissa vattenverksamheter i stället för tillstånd ska krävas att de har anmälts (11 kap. 9 a § miljöbalken). Regeringen har meddelat föreskrifter om anmälningsplikt i 19 § förordningen (1998:1388) om vattenverksamheter.

Av förordningen om vattenverksamhet följer att vid bedömningen av en anmäld verksamhets påverkan på enskilda intressen ska tillsynsmyndigheten särskilt beakta om det i ärendet finns ett yrkande om särskild tvångs rätt, ersättning eller inlösen (23 § andra stycket).

Anmälningsärenden förutsätts handla om vattenverksamheter som inte påverkar kringliggande fastigheter. Vattenverksamheter som har sådan påverkan ska generellt i stället hanteras genom tillståndsprövning (prop. 2004/05:129 s. 72).

Reglerna för vattenverksamheter är desamma för försvarsverksamheter som för andra verksamheter.

4.4 Tillstånds- och tillsynsmyndigheter

Försvarsinspektören för hälsa och miljö är tillsynsmyndighet för samtliga verksamheter och åtgärder inom Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk och Försvarets radioanstalt (26 kap. 3 § miljöbalken och 2 kap. 4 § miljö-tillsynsförordningen [2011:13]).

I förordningen (2007:1266) med instruktion för Försvarsmakten finns en beskrivning av försvarsinspektörens tillsynsansvar, som innefattar miljö- och hälsoskydd. Försvarsinspektören är inte underställd överbefälhavaren vid tillsyn eller kontroll och ska anmäla till regeringen om det vid tillsynen eller kontrollen konstateras allvarliga brister som trots påpekanden inte har rättats till (21 §).

Tillstånd till miljöfarlig verksamhet som rör Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk eller Försvarets radioanstalt prövas av länsstyrelsen (9 kap. 8 § miljöbalken). Tillståndsfrågorna inom länsstyrelserna beslutas av länsstyrelsens miljöprövningsdelegation (3 § förordningen om miljöprövningsdelegationer). Ett sådant beslut kan överklagas till mark- och miljödomstol. När det kommer till frågor om tillstånd som rör Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk eller Försvarets radioanstalt ska domstolen inte avgöra målet i sak, utan endast bereda det och sedan överlämna det med eget yttrande till regeringen för prövning (21 kap. 7 § miljöbalken och prop. 1997/98:45 del 2 s. 235). Detta gäller såväl ansökan om tillstånd till miljöfarlig verksamhet som vattenverksamhet.

Anmälan om miljöfarlig verksamhet och vattenverksamhet ska göras till försvarsinspektören för hälsa och miljö (22 § förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd, 19 § förordningen om vattenverksamhet och

2 kap. 4 § miljötillsynsförordningen). Försvarsinspektörens beslut överklagas till regeringen (18 kap. 1 § 2 miljöbalken).

I miljöbalken anges att den rätt ideella föreningar har att överklaga domar och beslut om bland annat tillstånd inte gäller domar och beslut som rör Försvarmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk eller Försvarets radioanstalt (16 kap. 13 §).

Enligt lagen (2006:304) om rättsprövning av vissa regeringsbeslut kan enskilda och vissa miljöorganisationer ansöka om rättsprövning. Högsta förvaltningsdomstolen prövar ansökningar om rättsprövning. En ansökan om rättsprövning medför inte att regeringens beslut upphör att gälla. Högsta förvaltningsdomstolen kan dock inhibera beslutet. Om Högsta förvaltningsdomstolen finner att regeringens beslut strider mot någon rättsregel på det sätt som sökanden har angett eller som klart framgår av omständigheterna ska beslutet upphävas. Om det behövs ska domstolen återförvisa ärendet till regeringen. Om regeringens beslut inte upphävs, står det fast.

4.5 Tillsyn, egenkontroll och rapportering

Tillsyn enligt miljöbalken ska enligt 26 kap. 1 § miljöbalken säkerställa syftet med balken och föreskrifter som är meddelade enligt balken. Tillsynsmyndigheten ska bland annat

- kontrollera att miljöbalken, föreskrifter, domar och andra beslut som har meddelats med stöd av balken följs samt vidta de åtgärder som behövs för att åstadkomma rättelse,
- underlätta för enskilda att fullgöra sina skyldigheter genom information och liknande verksamhet, och
- fortlöpande bedöma om villkor för miljöfarlig verksamhet eller vattenverksamhet som omfattas av tillstånd är tillräckliga.

Den som bedriver verksamhet eller vidtar åtgärder som kan befaras medföra olägenheter för människors hälsa eller påverka miljön ska fortlöpande planera och kontrollera verksamheten för att motverka eller förebygga sådana verkningar. Den som bedriver sådan verksamhet eller vidtar sådana åtgärder ska också genom egna undersökningar eller på annat sätt hålla sig underrättad om verksamhetens eller åtgärdens påverkan på miljön (26 kap. 19 § miljöbalken).

Om en miljöfarlig verksamhet omfattas av tillståndsplikt ska verksamhetsutövaren varje år lämna en miljörapport till den tillsynsmyndighet som utövar tillsynen över verksamheten (26 kap. 20 § miljöbalken). I miljörapporten ska verksamhetsutövaren redovisa de åtgärder som har vidtagits för att uppfylla villkoren i det tillstånd som gäller för verksamheten och resultaten av åtgärderna. Naturvårdsverket har meddelat närmare föreskrifter om vad en miljörapport ska innehålla (NFS 2016:8).

För tillstånds- och anmälningspliktiga verksamheter finns det därutöver särskilda regler enligt förordningen (1998:901) om verksamhetsutövares egenkontroll. Det ska finnas fastställd och dokumenterad fördelning av det organisatoriska ansvaret och dokumenterade rutiner för löpande kontroll av utrustning. Vidare ska verksamhetsutövaren fortlöpande och systematiskt undersöka och bedöma riskerna med verksamheten från hälso- och miljö-

synpunkt. Resultatet ska dokumenteras. Verksamhetsutövaren ska omgående underrätta tillsynsmyndigheten om driftsstörning eller liknande händelse som kan leda till olägenheter för människors hälsa eller miljön.

5 EU-rättsliga och andra internationella krav

5.1 MKB-direktivet

5.1.1 Syfte och huvudsakligt innehåll

I Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/92/EU av den 13 december 2011 om bedömning av inverkan på miljön av vissa offentliga och privata projekt, ändrat genom Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/52/EU, (MKB-direktivet) finns bestämmelser om miljökonsekvensbedömningar för projekt. Direktivet innehåller bestämmelser som ska säkerställa att en systematisk bedömning av miljöpåverkan genomförs för projekt som på grund av sin art, storlek eller lokalisering medför en betydande miljöpåverkan. För detta ändamål föreskrivs dels tillståndsplikt, dels krav på en bedömning av deras påverkan innan tillstånd ges.

Enligt direktivet (artikel 1.2 g) är en miljökonsekvensbedömning ett förfarande som består av

- exploatörens utarbetande av en miljökonsekvensbeskrivning som ska uppfylla vissa krav som anges i direktivet,
- genomförande av samråd nationellt och i förekommande fall gränsöverskridande samråd,
- den ansvariga myndighetens granskning av den information som läggs fram i miljökonsekvensbeskrivningen och eventuell kompletterande information, om så krävs, från exploatören samt all relevant information som inhämtas via samråden,
- den ansvariga myndighetens motiverade slutsats om projektets betydande miljöpåverkan, med beaktande av resultaten av den granskningen, och
- integrering av den ansvariga myndighetens motiverade slutsats i beslut om tillstånd.

I bilaga 1 till direktivet finns en lista över de projekt som alltid antas medföra en betydande miljöpåverkan och för vilka miljökonsekvensbedömning och tillståndsprövning är obligatorisk.

Bilaga 1 omfattar bland annat

- anläggning av järnvägslinjer för fjärtrafik samt flygplatser med en banlängd av 2 100 meter eller mer (punkt 7a),
- inre vattenvägar och insjöhamnar som medger trafik med fartyg på mer än 1 350 ton (punkt 8a),
- hamnar, lastnings- och lossningskajer som har förbindelse med land och yttre hamnar (med undantag av färjekajer), vilka kan anlöpas av fartyg på mer än 1 350 ton (punkt 8b),
- anläggningar för lagring av olja, petrokemiska eller kemiska produkter med en kapacitet på 200 000 ton eller mer (punkt 21), och

- ändringar eller utvidgningar av projekt som tas upp i bilaga 1, om sådana ändringar eller utvidgningar i sig själva uppfyller de eventuella tröskelvärden som anges i denna bilaga (punkt 24).

I bilaga 2 till direktivet finns en lista över de projekt där medlemsstaterna själva får bedöma från fall till fall eller med tillämpning av gränsvärden eller kriterier, eller en kombination av dessa, om en miljökonsekvensbedömning bör göras.

Bilaga 2 omfattar bland annat

- lagring av fossila bränslen ovan jord (punkt 3e),
- anläggningar för tillverkning och reparation av flygplan (punkt 4h),
- anläggning av flygfält, projekt som inte omfattas av bilaga 1 (punkt 10d),
- byggande av vägar, hamnar och hamnanläggningar, inklusive fiskehamnar, projekt som inte omfattas av bilaga I (punkt 10e, och
- alla förändringar eller utvidgningar av projekt som förtecknas i bilaga 1 eller denna bilaga, vilka redan har godkänts, utförts eller håller på att utföras och vilka kan få betydande negativ inverkan på miljön, ändringar eller utvidgningar som inte ingår i bilaga 1 (punkt 13a).

I fråga om de projekt för vilka en miljökonsekvensbedömning ska göras ställer direktivet krav på att exploitören ska utarbeta en miljökonsekvensbeskrivning, vars innehåll regleras i bilaga 4. Vilka krav som i det enskilda fallet ska ställas på en miljökonsekvensbeskrivning avgörs från fall till fall.

Medlemsstaterna får, efter bedömning från fall till fall och inom ramen för den nationella lagstiftningen, besluta att inte tillämpa direktivet på projekt eller delar av projekt som enbart avser försvaret eller projekt som enbart avser beredskapen vid civila olyckor och kriser om de anser att de skulle inverka negativt på dessa syften (artikel 1.3).

5.1.2 Genomförande i svensk rätt

MKB-direktivet har införts i svensk rätt bland annat med 6 och 9 kap. miljöbalken, miljöbedömningsförordningen, miljöprövningsförordningen och förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd. En utgångspunkt för att reglera och kontrollera miljöpåverkan av verksamheter och åtgärder är krav på förprovning genom ett tillstånds- eller anmälningsförfarande.

Alla de verksamheter och åtgärder som omfattas av MKB-direktivets bilaga 1 är tillståndspliktiga. Med specifik miljöbedömning avses en miljöbedömning som ska göras för verksamheter och åtgärder. I miljöbalken finns bestämmelser om att en specifik miljöbedömning ska göras bland annat för tillståndspliktiga verksamheter eller åtgärder som avses i 9 eller 11 kap. miljöbalken om verksamheten eller åtgärden kan antas medföra en betydande miljöpåverkan (6 kap. 20 § miljöbalken). I miljöbedömningsförordningen finns bestämmelser om miljöbedömningar som ska göras enligt 6 kap. miljöbalken. Bland annat finns bestämmelser om vilka tillståndspliktiga verksamheter och åtgärder som alltid ska antas medföra en betydande miljöpåverkan enligt 6 kap. 20 § miljöbalken (6 §).

För de anmälningspliktiga verksamheterna som omfattas av MKB-direktivet ska tillsynsmyndigheten vid handläggningen av anmälan bedöma om verksamheten eller åtgärden kan antas medföra betydande miljöpåverkan

och, om så är fallet, förelägga den som har anmält att ansöka om tillstånd. I förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd anges för vilka verksamheter eller åtgärder som denna bedömning ska göras (25 och 26 a §§). Vid denna bedömning ska den myndighet som handlägger anmälan ta hänsyn till verksamhetens eller åtgärdens utmärkande egenskaper, verksamhetens eller åtgärdens lokalisering och de möjliga miljöeffekternas typ och utmärkande egenskaper (26 a § förordningen om miljöfarliga verksamheter och hälsoskydd och 10–13 §§ miljöbedömningsförordningen).

Om den som har anmält föreläggs att ansöka om tillstånd och väljer att ge in en sådan ansökan blir bestämmelserna i 6 kap. miljöbalken om specifik miljöbedömning tillämpliga.

Europeiska kommissionen har i en formell underrättelse som inkom den 11 oktober 2019 (KN2023/01123) framfört synpunkter på hur MKB-direktivet har införlivats i Sverige. Det har gjorts flera ändringar med anledning av kommissionens kritik. Det återstår dock arbete för att omhänderta vissa kvarvarande brister i införlivandet.

5.1.3 Möjlighet till undantag från vissa processuella regler

I MKB-direktivets artikel 1.3 finns en möjlighet för medlemsstaterna att, efter bedömning från fall till fall och inom ramen för den nationella lagstiftningen, besluta att inte tillämpa direktivet på projekt som enbart avser försvaret om de anser att det skulle inverka negativt på detta syfte. Detta innebär att undantag kan göras bland annat från direktivets krav på tillstånd och bedömning av miljöpåverkan. Kravet på tillståndsplikt kan dock följa av annan EU-lagstiftning. Med en bedömning från fall till fall avses en bedömning i det enskilda fallet.

Enligt MKB-direktivet får medlemsstaterna i undantagsfall välja att undanta andra projekt än sådana som avses i artikel 1.3 från direktivets bestämmelser, om tillämpningen av bestämmelserna skulle få en betydande negativ inverkan på projektets syften (artikel 2.4). Detta gäller förutsatt att målen i direktivet ändå uppfylls. Om ett sådant undantag görs ska medlemsstaten undersöka om en annan typ av bedömning är lämplig, göra uppgifter om undantaget tillgängliga för allmänheten och underrätta Europeiska kommissionen om undantaget.

Kommissionen framhåller i sin vägledning (Europeiska kommissionens tillkännagivande, Vägledning om tillämpningen av undantag enligt direktivet om miljökonsekvensbedömning [Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/92/EU, ändrat genom direktiv 2014/52/EU] – artiklarna 1.3, 2.4 och 2.5, 2019/C 386/05, 14 november 2019) att undantag innebär avsteg från allmänna bestämmelser och att möjligheten till undantag ska tillämpas restriktivt, vilket EU-domstolens praxis bekräftar. Enligt både artikel 1.3 och 2.4 i MKB-direktivet krävs att en bedömning görs i det enskilda fallet av om ett undantag kan beviljas.

Enligt den tidigare lydelsen av artikel 1.3 i MKB-direktivet var det endast möjligt att göra undantag för projekt som avser det nationella försvaret om en tillämpning av direktivet skulle få en negativ inverkan på detta syfte. Genom ändringsdirektivet från 2014 (2014/52/EU) togs begränsningen till nationellt försvar bort, vilket förklarades i skäl 19 med att begreppet försvar även omfattar projekt med anknytning till verksamhet som utövas av

allierade styrkor på medlemsstaternas territorium i enlighet med internationella åtaganden. Det infördes samtidigt en undantagsmöjlighet för projekt som avser beredskap vid civila olyckor och kriser. Det klargjordes också att undantag endast får göras för projekt som enbart avser försvaret eller beredskapen vid civila olyckor och kriser.

I Sverige innefattar totalförsvaret enligt lagen (1992:1403) om totalförsvaret och höjd beredskap all verksamhet som behövs för att förbereda Sverige för krig (1 §). Begreppet totalförsvaret kan därför omfatta en vid krets av verksamheter och åtgärder av både militär och civil art som förutsätter en prövning enligt miljöbalken. Ett flertal av totalförsvarets civila verksamheter omfattas inte av artikel 1.3 i MKB-direktivet.

Undantagsbestämmelserna i MKB-direktivet ger möjligheter till undantag från kraven i direktivet. Det innebär möjlighet till undantag från formella krav. Eftersom MKB-direktivet inte innehåller några materiella krav kan undantag enligt direktivet inte avse sådana krav som en verksamhet eller åtgärd ska prövas mot. Detta innebär att det även efter ett beslut om undantag måste krävas ett tillräckligt underlag för att kunna göra en bedömning av hur kraven i de tillämpliga materiella bestämmelserna kan uppfyllas, till exempel de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken och bestämmelserna om skydd av områden i 7 kap. miljöbalken.

5.2 Århuskonventionen

UNECE:s (United Nations Economic Commission for Europe) konvention om tillgång till information, allmänhetens deltagande i beslutsprocesser och tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor (Århuskonventionen) innehåller regler om allmänhetens tillgång till information, deltagande i beslutsprocesser och tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor.

Konventionen förutsätter att prövningsförfarandet uppfyller ett antal rätts-säkerhetskrav. Konventionens definition av rättslig prövning har kopplingar till den rätt till en rättvis rättegång som ska ges enligt olika internationella instrument om mänskliga rättigheter, t.ex. den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen). Formellt sett finns ingen koppling mellan Europakonventionen och Århuskonventionen, även om de flesta stater som undertecknat Århuskonventionen även är parter till Europakonventionen.

Århuskonventionen innehåller bestämmelser om allmänhetens rätt att delta i beslutsprocesser. I alla stater fattar myndigheter och organ beslut som kan få en betydande effekt på miljön eller människors hälsa och välbefinnande.

Den berörda allmänheten ska på ett tidigt och lämpligt stadium informeras på ett effektivt sätt i beslutsprocesser om miljön, antingen genom offentligt tillkännagivande eller i förekommande fall enskilt (artikel 6). Bestämmelserna om allmänhetens deltagande ska tillämpas i fråga om beslut om huruvida verksamheter som anges i bilaga 1 i konventionen ska tillåtas. Denna bilaga omfattar till exempel flygplatser med en banlängd av 2 100 meter eller mer.

Århuskonventionen ger konventionsparterna en möjlighet att, om det är föreskrivet i den nationella rätten, i varje enskilt fall besluta att inte tillämpa

bestämmelserna i artikel 6 (om allmänhetens deltagande i beslut om vissa verksamheter) på verksamheter som tjänar det nationella försvarets syften, om parten anser att en sådan tillämpning skulle inverka menligt på dessa syften (artikel 6.1.c).

Konventionen ger inga möjligheter till undantag från kravet på tillgång till rättslig prövning.

I den vägledning som Förenta nationernas ekonomiska kommission för Europa har tagit fram för Århuskonventionen konstateras att begreppet nationellt försvar inte definieras i konventionen (United Nations Economic Commission for Europe [UNECE], Aarhus Convention Implementation Guide, 2 uppl., 2014). I vägledningen anges att många länder som har genomfört möjligheten till undantag har gjort en snäv tolkning av begreppet.

I vägledningen rekommenderas parterna till konventionen att införa tydliga kriterier för tillämpning av undantaget, samt krav på att en undersökning ska göras från fall till fall av om en tillämpning av reglerna om allmänhetens deltagande i beslutsprocesser skulle påverka verksamhetens eller åtgärdens syfte negativt.

5.3 Esbokonventionen

Konventionen om miljökonsekvensbeskrivningar i ett gränsöverskridande sammanhang (Esbokonventionen) är en miljöskyddskonvention om samarbete för att förebygga gränsöverskridande miljöeffekter.

I bilaga 1 till konventionen anges vilka verksamheter som omfattas under förutsättning av att de kan antas förorsaka en betydande skadlig gränsöverskridande påverkan. För dessa verksamheter ska införas ett förfarande för miljökonsekvensbedömningar som tillåter medverkan från allmänheten och upprättande av en miljökonsekvensbeskrivning som innefattar krav som anges i bilaga 2.

Bestämmelserna i konventionen ska inte begränsa parternas rätt att införa nationella lagar, förordningar, administrativa föreskrifter eller vedertagna rättsliga åtgärder för att skydda uppgifter vars tillhandahållande skulle kunna skada bland annat nationell säkerhet (artikel. 2.8).

I konventionens bilaga 3 finns generella riktlinjer beträffande kriterier för att kunna bestämma betydande skadlig påverkan.

5.4 Nato

Sverige blev Nato-medlem den 7 mars 2024. De allierades förband kan nu stödja Sverige fullt ut i enlighet med Natofördraget. Sverige ska vara en pålitlig och trovärdig allierad. På grund av det instabila säkerhetspolitiska läget i Sveriges närområde och i Europa har Försvarsmakten, Fortifikationsverket och Försvarets materielverk behov av att bedriva verksamhet i ökad omfattning. Natomedlemskapet innebär att Sverige måste ha förutsättningar för att kunna ta emot allierade och bland annat öva på svensk mark och i svenska vatten. Det finns därför behov av möjligheter att utöka och förändra den militära verksamhet som bedrivs i Sverige, inte minst eftersom Sverige framgent kommer att ingå i Natos försvarsplanering.

Övningsverksamheten är den av Försvarsmaktens och Försvarets materielverks verksamheter som påverkar människor och miljön mest. Övningar i samarbete med andra länder behöver inte medföra en ökad miljöpåverkan eller påverkan på människors hälsa i förhållande till dagens situation, men det kan inte uteslutas.

6 Förslag och bedömningar

6.1 Anmälan i stället för tillstånd

Förslag: För vissa verksamheter och åtgärder ska anmälningsplikt under en begränsad tid ersätta tillståndsplikt. Sådana bestämmelser ska införas i en tillfällig förordning.

Skälen för förslaget

På grund av det instabila säkerhetspolitiska läget i Sveriges närområde och i Europa finns det behov av att bedriva försvarsverksamhet i ökad omfattning. Natomedlemskapet och undertecknandet av försvarssamarbetsavtalet DCA innebär att Sverige måste kunna ta emot allierade och bland annat öva på svensk mark och i svenska vatten. Det finns därför behov av att utöka och förändra den militära verksamheten.

Handläggning av en anmälan går i de flesta fall snabbare än handläggning av en ansökan om tillstånd. Det tar även längre tid att förbereda en ansökan om tillstånd än en anmälan. Det bör därför införas bestämmelser som innebär att en anmälningsplikt ersätter tillståndsplikten för vissa verksamheter och åtgärder.

Förslaget bör ge försvaret möjlighet att snabbt kunna justera befintliga tillståndsbeslut och villkor så att Sverige får möjlighet att kunna ta emot stöd från allierade.

Behovet av lättnader bedöms vara särskilt stort under de närmaste åren. Det bör därför införas en tillfällig förordning som ska gälla under den period som behovet bedöms vara särskilt stort.

Vilka myndigheter som bör omfattas av förslaget beskrivs i avsnitt 6.2 och vilka verksamheter som bör omfattas beskrivs i avsnitt 6.3.1–6.3.3.

6.2 Vilka myndigheter bör omfattas av förslaget?

Förslag: Bestämmelserna i den nya förordningen ska tillämpas för vissa verksamheter och åtgärder som bedrivs eller vidtas av Försvarsmakten, Fortifikationsverket och Försvarets materielverk.

Skälen för förslaget

Enligt förordningen (2007:1266) med instruktion för Försvarsmakten är Försvarsmaktens huvuduppgift att försvara Sverige mot ett väpnat angrepp.

Fortifikationsverkets uppdrag är att tillhandahålla ändamålsenliga fastigheter, lokaler och anläggningar för försvarssektorns behov. Fortifikationsverket bygger och vidmakthåller infrastrukturen på de fastigheter där Försvarsmakten bedriver verksamhet i vid bemärkelse. Ofta krävs det att Fortifikationsverket ansöker om tillstånd för eller anmäler åtgärder som ska vidtas.

Försvarets materielverk ansvarar bland annat för upphandling av varor och tjänster för försvaret och för att biträda Försvarsmaktens materiel- och logistikförsörjning. Myndigheten har huvudansvaret för verifiering och validering av Försvarsmaktens tekniska system, inom flyg och rymd, sjö, mark och ledning. Detta genomförs på provplatser runt om i Sverige.

Myndigheternas verksamheter går till viss del in i och är beroende av varandra. Myndigheterna bedriver verksamheter med stöd av varandras tillstånd eller anmälningar.

Fortifikationsverkets och Försvarets materielverks verksamheter och åtgärder är i flera avseenden reglerade på samma sätt som Försvarsmaktens genom ett flertal regler i miljöbalken och förordningar som meddelats med stöd av balken. Det gäller bland annat i frågorna om tillståndsprövning och tillsyn.

De tre myndigheterna har behov av att snabbt kunna utöka såväl vissa tillståndspliktiga som vissa anmälningspliktiga verksamheter för att nå de av riksdagen beslutade målen för det militära försvaret. Myndigheterna har behov av ökad och ändrad verksamhet vid vissa anläggningar och behov av nya verksamheter. Detta innebär ökad risk för ytterligare störningar.

Motsvarande behov finns även för Totalförsvarets forskningsinstitut. Eftersom denna myndighet inte är reglerad på samma sätt som övriga försvarsmyndigheter i fråga om tillståndsprövning och tillsyn bör den dock inte omfattas av de föreslagna lättnaderna. Förslag har lämnats i en promemoria som tagits fram inom Regeringskansliet (Ds 2024:1) om att myndigheten ska omfattas av samma regler om tillstånd och tillsyn som övriga försvarsmyndigheter. Om ändringar görs av regleringen av Totalförsvarets forskningsinstitut bör behovet av ändringar i den tillfälliga förordningen övervägas.

De lättnader som föreslås i förordningen bör gälla vissa verksamheter och åtgärder som bedrivs eller vidtas av Försvarsmakten, Fortifikationsverket och Försvarets materielverk.

6.3 Vilka verksamheter bör omfattas av de nya bestämmelserna?

De verksamheter som behöver omfattas av lättnader är sådana där det finns särskilda behov av förändringar under de närmaste åren. Som anges i avsnitt 6.2 ska lättnader införas för verksamheter eller åtgärder som bedrivs eller vidtas eller avses att bedrivs eller vidtas av Försvarsmakten, Fortifikationsverket och Försvarets materielverk. Det kan även vara fråga om behov att öva tillsammans med allierade och allierades möjligheter att verka i Sverige.

Ett tillstånd kan ge rätt att bedriva flera olika miljöfarliga verksamheter och vattenverksamheter. Utifrån omvärldsläget finns ett behov av att

skyndsamt kunna ändra vissa verksamheter som utgör en del av det militära försvaret.

Ett tillstånd kan innehålla villkor om skyddsåtgärder, begränsningar och försiktighetsmått. Ändring av en verksamhet kan till exempel innebära att begränsningar ändras eller tas bort och att verksamheten utökas. Tillstånden kan innehålla villkor som gäller för även annan verksamhet än huvudverksamheten. I de följande avsnitten finns förslag på vilka verksamheter som ska ingå i förslagen om lättnader.

6.3.1 Flygplatser

Förslag: Anmälningsplikt ska, under en begränsad tid, införas i stället för tillståndsplikt för ändring av flottilflygplatser eller civila flygplatser med infrastruktur för militär flygverksamhet. Detta ska gälla om ändringen inte innebär en förlängning av flygplatsens banlängd som är 2 100 meter eller mer.

En anmälan om en sådan verksamhet ska innehålla de uppgifter som behövs för att försvarsinspektören för hälsa och miljö ska kunna göra en bedömning av om ändringen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan.

Försvarsinspektören för hälsa och miljö ska vid handläggning av en anmälan om en flygplats

1. förelägga den myndighet som har gjort anmälan att ansöka om tillstånd, om inspektören finner att ändringen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan, och

2. vid bedömningen av om verksamheten eller åtgärden kan antas medföra betydande miljöpåverkan ta hänsyn till verksamhetens eller åtgärdens utmärkande egenskaper och lokalisering samt de möjliga miljöeffekternas typ och utmärkande egenskaper.

De tillfälliga bestämmelser som nu föreslås, om när och hur en anmälan ska göras, om inhämtande av yttrande, om beslut när ärendet är utrett och om tidsfrist för handläggningen, ska tillämpas vid handläggning av en anmälan om en flygplats om anmälan görs av Försvarsmakten, Fortifikationsverket eller Försvarets materielverk. Bestämmelserna ska gälla oavsett om det är en flygplats som nu föreslås omfattas av tillfällig anmälningsplikt eller en flygplats som sedan tidigare omfattas av anmälningsplikt. De ska även tillämpas vid en anmälan om ändring av en tillståndspliktig verksamhet där ändringen inte i sig är tillståndspliktig.

Skälen för förslaget

Gällande bestämmelser

Enligt miljöprövningsförordningen gäller tillståndsplikt B för flottilflygplats eller civil flygplats med infrastruktur för militär flygverksamhet, om instrumentbanan är längre än 1 200 meter (24 kap. 4 § miljöprövningsförordningen).

Anmälningsplikt C gäller för flygplats för motordrivna luftfartyg där mer än 500 flygrörelser per kalenderår äger rum om inte flygplatsen är tillståndspliktig (24 kap. 5 § miljöprövningsförordningen).

För ändring av en tillståndspliktig verksamhet krävs det enligt 1 kap. 4 § miljöprövningsförordningen tillstånd, om

1. ändringen i sig innebär en sådan verksamhet eller åtgärd som är tillståndspliktig enligt 2–32 kap., eller

2. ändringen i sig eller tillsammans med tidigare ändringar innebär att en olägenhet av betydelse för människors hälsa eller miljön kan uppkomma.

Ändring av en verksamhet som är tillståndspliktig enligt 2–32 kap. miljöprövningsförordningen eller som omfattas av ett sådant tillstånd utan att vara tillståndspliktig är anmälningspliktig om ändringen inte är tillståndspliktig (1 kap. 11 § miljöprövningsförordningen).

Anmälningsplikt gäller även för ändring av en verksamhet som är anmälningspliktig om ändringen har betydelse från störningssynpunkt (1 kap. 11 § miljöprövningsförordningen).

I miljöbedömningsförordningen finns bestämmelser om vilka uppgifter som behövs för att en tillsynsmyndighet ska kunna ta ställning till om en anmälningspliktig verksamhet eller åtgärd kan antas medföra en betydande miljöpåverkan (8 § och 9 § 1). En anmälan som avser en flygplats ska innehålla de uppgifter som anges i 8 § och 9 § 1 miljöbedömningsförordningen (25 § förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd och 24 kap. 5 § miljöprövningsförordningen). Den myndighet som handlägger en sådan anmälan ska pröva om verksamheten eller åtgärden behöver tillståndsprövas, vid prövningen ta hänsyn till de omständigheter som anges i 10–13 §§ miljöbedömningsförordningen, och förelägga verksamhetsutövaren att ansöka om tillstånd, om myndigheten finner att verksamheten eller åtgärden kan antas medföra en betydande miljöpåverkan.

Flygplatser med en banlängd av 2 100 meter eller mer omfattas av MKB-direktivets bilaga 1 (punkt 7a). Bilaga 1 omfattar även ändringar eller utvidgningar av projekt som tas upp i bilagan, om sådana ändringar eller utvidgningar i sig själva uppfyller de eventuella tröskelvärden som anges i denna bilaga.

Anläggningar av flygfält som inte omfattas av direktivets bilaga 1 omfattas av bilaga 2 (punkt 10d). Bilaga 2 omfattar även alla förändringar eller utvidgningar av projekt som förtecknas i bilaga 1 eller bilaga 2 vilka redan har godkänts, utförts eller håller på att utföras och vilka kan få betydande negativ inverkan på miljön (ändringar eller utvidgningar som inte ingår i bilaga 1).

Behov av lättnader

Det finns behov av att utöka och förändra den militära verksamhet som bedrivs vid befintliga flygflottiljer och civila flygplatser med infrastruktur för militär flygverksamhet. En sådan utökning kan till exempel innebära fler flygrörelser, flygrörelser under andra tider och användning av andra flygplanstyper. En utökning av verksamheten som inte ryms inom det befintliga tillståndet kan i dag kräva ändringar av tillståndet enligt miljöbalken.

Det bör vara möjligt att under en begränsad period införa anmälningsplikt i stället för tillståndsplikt för att möjliggöra en snabbare handläggning. Det bedöms inte finnas behov av att införa en bestämmelse om att flygverksamhet som i dag kräver tillstånd ska kunna bedrivas enbart med stöd av en anmälan på platser där det i dag inte bedrivs verksamhet med tillstånd.

I miljöbedömningsförordningen finns en bestämmelse som innebär att flottflygplatser och civila flygplatser med infrastruktur för militär flygverksamhet, med en instrumentbana längre än 1 200 meter, alltid ska antas medföra en betydande miljöpåverkan (6 §). Under den tid som en anmälningsplikt ersätter tillståndsplikt för dessa verksamheter kommer denna bestämmelse inte att tillämpas eftersom dessa verksamheter inte är tillståndspliktiga när de omfattas av den tillfälliga förordningen. Det ska i stället göras en bedömning av om betydande miljöpåverkan kan antas i det enskilda fallet. Eftersom det är fråga om ändringar av en befintlig verksamhet kan det finnas flera olika typer av ändringar som inte kan antas medföra betydande miljöpåverkan.

För att uppfylla kraven i MKB-direktivet bör det införas bestämmelser om att tillsynsmyndigheten ska bedöma om verksamheten eller åtgärden kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Om så är fallet ska myndigheten förelägga den som har gjort anmälan att ansöka om tillstånd. För att det ska vara möjligt för myndigheten att göra denna bedömning behöver det även införas krav på att en anmälan som avser en ändring av en sådan verksamhet ska innehålla ett underlag för bedömningen. Enligt gällande rätt är motsvarande bestämmelser tillämpliga för de flygplatser som i dag är anmälningspliktiga enligt 9 kap. 6 § miljöbalken och miljöprövningsförordningen (25 § 2 och 26 a § förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd).

Det är endast de ändringar av verksamheter som inte omfattas av direktivets bilaga 1 som bör omfattas av möjligheten till anmälan i stället för tillstånd. Som redogjorts för ovan omfattas ändringar och utvidgningar av projekt i bilaga 1 om ändringarna eller utvidgningarna i sig själva uppfyller de tröskelvärden som anges i bilagan. Anmälningsplikten bör därför inte omfatta en förlängning av flygplatsens banlängd om förlängningen är 2 100 meter eller mer (se även Europeiska kommissionen, Generaldirektoratet för miljö, Interpretation of definitions of project categories of annex I and II of the EIA Directive, Publications Office, 2017, s. 35 och 36.).

På grund av myndigheternas behov att bedriva verksamhet i ökad omfattning bör förordningens bestämmelser om en skyndsam hantering även tillämpas på flygplatser som omfattas av anmälningsplikt enligt de nuvarande bestämmelserna och anmälningspliktiga ändringar av tillståndspliktiga flygplatser.

Det bör vara möjligt att ansöka om undantag från kraven på bedömning av betydande miljöpåverkan, specifik miljöbedömning och att en ansökan ska innehålla en miljökonsekvensbeskrivning. Se avsnitt 6.7. Undantaget bör kunna utformas på ett sätt som innebär att det även går att göra undantag från begränsningen av flygplatsens banlängd så att en ändring som innebär en förlängning om 2 100 meter eller mer kan anmälas. Om förutsättningarna för undantag är uppfyllda och ett samråd med ett annat land skulle skada den nationella säkerheten bör myndigheten även få besluta om undantag från kravet på gränsöverskridande samråd.

Flygrörelser inom incidentberedskap

Flygrörelser inom incidentberedskap skiljer sig från utbildnings- och övningsflygning och är en reaktiv verksamhet. Insatser inom ramen för incidentberedskap kan syfta till att stödja eller hävda landets territoriella

integritet. De kan vara händelsestyrda, dvs. som en direkt reaktion på en annan aktörs aktiviteter, men kan även vara insatser som syftar till att inhämta information och underrättelser som stöd för taktiska och operativa beslut avseende territoriell integritet. De kan även ske i syfte att markera närvaro och signalera vilja och avsikt att hävda Sveriges territorium. Försvarsmakten genomför också flygningar till stöd för övriga samhället. Sådan verksamhet sker behovsstyrt och ofta enligt förordningen (2002:375) om Försvarsmaktens stöd till civil verksamhet eller förordningen (2017:113) om Försvarsmaktens stöd till polisen med helikoptertransporter.

Tillstånd för de flottiljer som incidentberedskapen utgår från innehåller villkor som reglerar antalet flygrörelser genom både antal rörelser, tider på dygnet och tider i veckan. Vissa tillstånd reglerar även vilka luftfartyg som får användas och när. Flygrörelser som beror på incidentberedskap särregleras ibland, men inte alltid. Det finns exempel på tillstånd som inte undantar incidentberedskap i sin helhet, men som undantar en mer specifik undergrupp, exempelvis flygrörelser med helikoptrar om de har samband med räddningsberedskap. Det kan finnas behov av att ändra ett tillstånd för att kunna nyttja alla tillståndsgivna flygrörelser. Det är i dag inte alltid möjligt att nyttja alla tillståndsgivna flygrörelser eftersom vissa tillstånd innebär att en andel av flygrörelserna behöver reserveras för att kunna nyttjas av incidentflyget vid behov. Genom förslaget blir det möjligt att ändra detta genom en anmälan även om ändringen annars skulle vara tillståndspliktig.

6.3.2 Skjutfält och skjutbanor

Förslag: Anmälningsplikt ska, under en begränsad tid, införas i stället för tillståndsplikt både för nya skjutfält och för ändring av skjutfält. En verksamhet som inte har tillstånd ska dock endast få anmälas om verksamheten ska bedrivas på eller i anslutning till ett område där liknande verksamhet bedrivs eller har bedrivits tidigare.

De bestämmelser som nu föreslås om när och hur en anmälan ska göras, om inhämtande av yttrande, om beslut när ärendet är utrett och om tidsfrist för handläggningen, ska tillämpas vid handläggning av en anmälan som görs av Försvarsmakten, Fortifikationsverket eller Försvarets materielverk, både för de skjutfält som tillfälligt blir anmälningspliktiga och de skjutbanor som sedan tidigare är anmälningspliktiga. De ska även tillämpas vid en anmälan om ändring av en tillståndspliktig verksamhet där ändringen inte i sig är tillståndspliktig.

Skälen för förslaget

Gällande bestämmelser

Enligt miljöprövningsförordningen gäller tillståndsplikt B för skjutfält för skjutning med grovkalibriga vapen (kaliber större än 20 millimeter) eller för sprängningar av ammunition, minor eller andra sprängladdningar (30 kap. 1 §).

Om det är fråga om en verksamhet eller åtgärd som är tillståndspliktig enligt miljöprövningsförordningen får verksamheten eller åtgärden inte bedrivas utan ett sådant tillstånd som avses i 9 kap. 6 § miljöbalken (1 kap. 3 § miljöprövningsförordningen).

För ändring av en tillståndspliktig verksamhet krävs det enligt 1 kap. 4 § miljöprövningsförordningen tillstånd, om

1. ändringen i sig innebär en sådan verksamhet eller åtgärd som är tillståndspliktig enligt 2–32 kap., eller

2. ändringen i sig eller tillsammans med tidigare ändringar innebär att en olägenhet av betydelse för människors hälsa eller miljön kan uppkomma.

Ändring av en verksamhet som är tillståndspliktig enligt 2–32 kap. miljöprövningsförordningen eller som omfattas av ett sådant tillstånd utan att vara tillståndspliktig, är anmälningspliktig om ändringen inte är tillståndspliktig (1 kap. 11 § miljöprövningsförordningen).

Anmälningsplikt C gäller för en skjutbana som är stadigvarande inrättad för skjutning utomhus med skarp ammunition till finkalibriga vapen (kaliber mindre än 20 millimeter) för mer än 5 000 skott per kalenderår (30 kap. 2 § miljöprövningsförordningen).

Anmälningsplikt gäller även ändring av en verksamhet som är anmälningspliktig om ändringen har betydelse från störningssynpunkt (1 kap. 11 § miljöprövningsförordningen).

Skjutfält och skjutbanor omfattas inte av MKB-direktivet.

Behov av lättnader

Det finns behov både av att inrätta nya skjutfält och av att utöka den militära verksamheten som bedrivs vid befintliga skjutfält och skjutbanor. En sådan utökning kan till exempel innebära utökade verksamhetstider, ökat antal skott, ökad användning av skarp ammunition och ändrade vapentyper och vapensystem.

Det bör vara möjligt att införa anmälningsplikt som under en begränsad tid ska gälla i stället för tillståndsplikt för inrättande av nya skjutfält samt för ändring av tillståndsgiven verksamhet på skjutfält. Om det är fråga om en verksamhet som inte har tillstånd så bör det dock endast vara möjligt att göra en anmälan i stället för att ansöka om tillstånd om verksamheten ska bedrivas på eller i anslutning till ett område där liknande verksamhet bedrivs eller har bedrivits tidigare, exempelvis militära övningsområden och övningsplatser.

En sådan ändring innebär att bestämmelsen om att skjutfält ska antas medföra en betydande miljöpåverkan inte längre blir tillämplig om förutsättningarna i den tillfälliga förordningen är uppfyllda, eftersom den bestämmelsen endast gäller verksamheter eller åtgärder som är tillståndspliktiga (6 § miljöbedömningsförordningen). Eftersom verksamheten inte omfattas av MKB-direktivet bör det inte införas något krav på att försvarsinspektören för hälsa och miljö ska göra någon bedömning av om verksamheten eller åtgärden kan antas medföra en betydande miljöpåverkan.

I förordningen föreslås vissa lättnader som syftar till en skyndsam hantering av en anmälan, se avsnitt 6.6. Dessa bestämmelser bör tillämpas både vid handläggning av en anmälan om skjutfält som tillfälligt ersatt en ansökan om tillstånd och anmälan om en skjutbana sedan tidigare är anmälningspliktig när Försvarsmakten, Fortifikationsverket eller Försvarets materielverk gör en anmälan. Bestämmelserna om skyndsam hantering bör även tillämpas när det är fråga om anmälningspliktiga ändringar av tillståndspliktiga skjutfält.

6.3.1 Lagring av bränslen och andra kemiska produkter

Förslag: Anmälningsplikt ska införas i stället för tillståndsplikt både för nya anläggningar och för ändring av anläggningar för hantering av bränsle och andra kemiska produkter. Anmälningsplikten ska inte gälla en anläggning för lagring med en kapacitet om 200 000 ton eller mer eller en ändring av en sådan anläggning som innebär en utvidgning om 200 000 ton eller mer. Anmälningsplikten ska både gälla under den tid som den tillfälliga förordningen är gällande och därefter.

En anmälan om en sådan verksamhet ska innehålla de uppgifter som behövs för att försvarsinspektören för hälsa och miljö ska kunna göra en bedömning av om ändringen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan.

Försvarsinspektören för hälsa och miljö ska vid handläggning av en anmälan om en anläggning för lagring av kemiska produkter

1. förelägga den myndighet som har gjort anmälan att ansöka om tillstånd, om inspektören finner att ändringen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan, och

2. vid bedömningen av om verksamheten eller åtgärden kan antas medföra betydande miljöpåverkan ta hänsyn till verksamhetens eller åtgärdens utmärkande egenskaper och lokalisering samt de möjliga miljöeffekternas typ och utmärkande egenskaper.

De tillfälliga bestämmelser som nu föreslås om när och hur en anmälan ska göras, om inhämtande av yttrande och om beslut när ärendet är utrett ska tillämpas vid anmälan om anläggning för hantering av bränslen eller andra kemiska produkter som omfattas av anmälningsplikt om anmälan görs av Försvarsmakten, Fortifikationsverket eller Försvarets materielverk. Bestämmelserna ska gälla oavsett om det är en anläggning för lagring som nu föreslås omfattas av tillfällig anmälningsplikt eller en anläggning som sedan tidigare omfattas av anmälningsplikt. De tillfälliga bestämmelserna ska även tillämpas vid en anmälan om ändring av en tillståndspliktig verksamhet där ändringen inte i sig är tillståndspliktig.

Skälen för förslaget

Gällande bestämmelser

Tillståndsplikt B gäller enligt 20 kap. 1 § miljöprövningsförordningen för anläggning för lagring eller annan hantering av

1. gasformiga eller flytande petrokemiska produkter, oljor, petroleumprodukter eller brännbara gaser, om anläggningen har kapacitet för lagring av mer än 50 000 ton vid ett och samma tillfälle eller hantering av mer än 500 000 ton per kalenderår,

2. andra kemiska produkter, om lagringen eller hanteringen omfattar mer än 5 000 ton vid ett och samma tillfälle eller mer än 50 000 ton per kalenderår och produkterna

a) enligt föreskrifter som har meddelats av Kemikalieinspektionen har klassificerats med de riskfraser som ingår i faroklasserna ”mycket giftig”, ”giftig”, ”frätande”, ”cancerframkallande”, ”mutagen”, ”reproduktions-toxisk” eller ”miljöfarlig”, eller

b) enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1272/2008 av den 16 december 2008 om klassificering, märkning och förpackning av ämnen och blandningar, ändring och upphävande av direktiven 67/548/EEG och 1999/45/EG samt ändring av förordning (EG) nr 1907/2006 uppfyller kriterierna för att klassificeras i faroklasserna "akut toxicitet kategori 1", "akut toxicitet kategori 2", "akut toxicitet kategori 3", "specifik organotoxicitet enstaka exponering kategori 1", "specifik organotoxicitet upprepad exponering kategori 1", "frätande för huden kategori 1A", "frätande för huden kategori 1B", "frätande för huden kategori 1C", "cancerogenitet kategori 1A", "cancerogenitet kategori 1B", "cancerogenitet kategori 2", "mutagenitet i könsceller kategori 1A", "mutagenitet i könsceller kategori 1B", "mutagenitet i könsceller kategori 2", "reproduktionstoxicitet kategori 1A", "reproduktionstoxicitet kategori 1B", "reproduktionstoxicitet kategori 2", "farligt för vattenmiljön kategori akut 1", "farligt för vattenmiljön kategori kronisk 1", "farligt för vattenmiljön kategori kronisk 2", "farligt för vattenmiljön kategori kronisk 3", "farligt för vattenmiljön kategori kronisk 4" eller "farligt för ozonskiktet", eller

3. andra kemiska produkter än som avses i 1 och 2, om det i anläggningen lagras mer än 200 000 ton vid ett och samma tillfälle.

Anmälningsplikt C gäller för motsvarande anläggning om de mängder som hanteras överstiger vissa angivna gränser men är mindre än vad som anges i stycket ovan (20 kap. 2 §). Anmälningsplikt C gäller även för anläggning där det per kalenderår hanteras mer än 1 000 kubikmeter flytande motorbränsle, eller mer än 1 miljon normalkubikmeter gas avsedd som motorbränsle. Denna anmälningsplikt gäller inte om verksamheten är tillståndspliktig enligt 20 kap. 1, 2 eller 3 § i samma förordning (23 kap. 2 § miljöprövningsförordningen).

Anläggningar för lagring av olja, petrokemiska eller kemiska produkter med en kapacitet på 200 000 ton eller mer omfattas av bilaga 1 till MKB-direktivet (punkt 21) och ska alltid anses ha en betydande miljöpåverkan. Bilaga 1 omfattar även alla förändringar eller utvidgningar av projekt som tas upp i bilagan, om ändringarna eller utvidgningarna i sig själva uppfyller de eventuella tröskelvärden som anges i bilagan.

Lagring av fossila bränslen ovan jord omfattas av bilaga 2 till MKB-direktivet (punkt 3e). Bilaga 2 omfattar även alla förändringar eller utvidgningar av projekt som förtecknas i bilaga 1 eller bilaga 2, vilka redan har godkänts, utförts eller håller på att utföras och vilka kan få betydande negativ inverkan på miljön (ändringar eller utvidgningar som inte ingår i bilaga 1).

Behov av lättnader

Utökad försvarsverksamhet leder till ökad drivmedelsförbrukning, vilket kräver utökad lagring av drivmedel. Försvarsförmågan och uthålligheten av densamma hänger intimt ihop med drivmedelsförsörjningen. Det krävs även utökad lagring av drivmedel av beredskapsskäl. Det föreslås därför att dessa myndigheters anläggningar för lagring av kemiska produkter i större utsträckning ska omfattas av anmälningsplikt i stället för tillståndsplikt. Utgångspunkten bör vara att de anläggningar som inte omfattas av direktivets bilaga 1 bör omfattas av möjligheten till anmälan, d.v.s. anläggningar vars lagringskapacitet inte är 200 000 ton eller mer. Detsamma gäller ändring av anläggningar. Behovet av lättnader bedöms inte vara

tillfälligt och det bör därför göras en ändring i miljöprövningsförordningen som inte tidsbegränsas.

Genom att bestämmelser som innebär att anmälningsplikt ska införas i stället för tillståndsplikt införs i den tillfälliga förordningen blir det möjligt att införa undantag från MKB-direktivet. Undantaget bör utformas på ett sätt som innebär att det går att utöka anmälningsplikten genom att göra ytterligare avsteg från tillståndsplikten. Efter ett sådant beslut bör även anläggningar med stor lagringskapacitet och ändringar som innebär stor utvidgning av kapacitet kunna anmälas. För mer om möjligheten till undantag från MKB-direktivet, se avsnitt 6.7.

I miljöbedömningsförordningen finns en bestämmelse som innebär att anläggningar för lagring av bränsle eller andra kemiska produkter som omfattas av 20 kap. 1 § miljöprövningsförordningen, alltid ska antas medföra en betydande miljöpåverkan (6 §). Under den tid som en anmälningsplikt ersätter tillståndsplikt för dessa verksamheter kommer denna bestämmelse inte att tillämpas om verksamheterna anmäls enligt den tillfälliga förordningen eftersom dessa verksamheter inte är tillståndspliktiga när de omfattas av den tillfälliga förordningen. Det ska i stället göras en bedömning av om betydande miljöpåverkan kan antas i det enskilda fallet.

För att uppfylla kraven i MKB-direktivet bör det införas bestämmelser om att tillsynsmyndigheten ska bedöma om verksamheten eller åtgärden kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Om så är fallet ska myndigheten förelägga den som har gjort anmälan att ansöka om tillstånd. För att det ska vara möjligt för myndigheten att göra denna bedömning behöver det även införas krav på att en anmälan som avser en sådan verksamhet ska innehålla ett underlag för denna bedömning. Enligt gällande rätt är motsvarande bestämmelser tillämpliga för de anläggningar för lagring som i dag är anmälningspliktiga enligt 9 kap. 6 § miljöbalken och miljöprövningsförordningen (25 § 2 och 26 a § förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd).

Det är endast de ändringar av verksamheter som inte omfattas av MKB-direktivets bilaga 1 som bör omfattas av möjligheten till anmälan i stället för tillstånd. Som redogjorts för ovan omfattas ändringar och utvidgningar av projekt i bilaga 1 om ändringarna eller utvidgningarna i sig själva uppfyller de tröskelvärden som anges i bilagan. Anmälningsplikten bör därför inte omfatta en anläggning för lagring med en kapacitet om 200 000 ton eller mer eller en ändring av en sådan anläggning som innebär en utvidgning om 200 000 ton eller mer. (Se även Europeiska kommissionen, Generaldirektoratet för miljö, Interpretation of definitions of project categories of annex I and II of the EIA Directive, Publications Office, 2017, s. 35 och 36.)

Det bör även vara möjligt att under en begränsad period införa bestämmelser som innebär en mer skyndsam hantering av anmälan av anläggning för hantering av kemiska produkter om anmälan görs av Försvarmakten, Fortifikationsverket eller Försvarets materielverk. Bestämmelserna om skyndsam hantering bör även tillämpas när det är fråga om anmälningspliktiga ändringar av tillståndspliktiga anläggningar för lagring. Se avsnitt 6.6.

6.3.2 Hamnar

Förslag: De bestämmelser som nu föreslås om när och hur en anmälan ska göras, om inhämtande av yttrande, om beslut när ärendet är utrett och om tidsfrist för handläggningen, ska tillämpas vid handläggning även av anmälan av en hamn om anmälan görs av Försvarmakten, Fortifikationsverket eller Försvarets materielverk.

Skälen för förslaget

Gällande bestämmelser

Enligt miljöprövningsförordningen gäller anmälningsplikt för hamn för Försvarmakten (24 kap. 2 §).

Anmälningsplikt gäller även en ändring av en verksamhet som är anmälningspliktig om ändringen har betydelse från störningssynpunkt (1 kap. 11 § miljöprövningsförordningen).

En anmälan som avser en hamn ska innehålla de uppgifter som anges i 8 § och 9 § 1 miljöbedömningsförordningen (25 § förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd och 24 kap. 2 § miljöprövningsförordningen). Den myndighet som handlägger en sådan anmälan ska pröva om verksamheten eller åtgärden behöver tillståndsprövas, vid prövningen ta hänsyn till de omständigheter som anges i 10–13 §§ miljöbedömningsförordningen och förelägga verksamhetsutövaren att ansöka om tillstånd, om myndigheten finner att verksamheten eller åtgärden kan antas medföra en betydande miljöpåverkan (25 § 2 och 26 a § förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd).

Hamnar omfattas av MKB-direktivet, se avsnitt 5.1.1.

Behov av lättnader

Försvarmakten, Fortifikationsverket och Försvarets materielverk har behov av att bedriva verksamhet i hamnar i ökad omfattning och på annat sätt än i dag. Det innebär att det kommer att finnas behov av att anmäla hamnverksamheter till försvarsinspektören för hälsa och miljö. Anmälan om sådan verksamhet behöver hanteras skyndsamt. Se avsnitt 6.6.

De nuvarande bestämmelserna om vad en anmälan om en hamn ska innehålla och att myndigheten ska avgöra om verksamheten eller åtgärden kan antas medföra en betydande miljöpåverkan ska tillämpas även om anmälan omfattas av den tillfälliga förordning som nu föreslås. Det bör dock vara möjligt för Försvarmakten, Fortifikationsverket och Försvarets materielverk att ansöka om undantag från bestämmelserna om krav på bedömning av betydande miljöpåverkan, specifik miljöbedömning och om att en ansökan ska innehålla en miljökonsekvensbeskrivning. Se vidare i avsnitt 6.7. Om förutsättningarna för undantag är uppfyllda och ett samråd med ett annat land skulle skada den nationella säkerheten får myndigheten även besluta om undantag från kravet på gränsöverskridande samråd.

6.3.3 Vattenverksamhet och miljöfarlig verksamhet

Förslag: Bestämmelserna om anmälan, handläggning av anmälan, om beslut när ärendet är utrett och om tidsfrist för handläggningen som föreslås i denna promemoria ska tillämpas vid anmälan av en vattenverksamhet om vattenverksamheten har samband med en miljöfarlig verksamhet som omfattas av den tillfälliga förordningen.

Skälen för förslaget

Gällande bestämmelser

I förordningen om vattenverksamheter finns bestämmelser om när anmälningsplikt gäller i stället för tillståndsplikt för vattenverksamheter (19 §). I förordningen finns även bestämmelser om hur en anmälan ska handläggas.

I lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamheter finns bestämmelser om rådighet över vatten. För att få bedriva vattenverksamhet ska verksamhetsutövaren ha rådighet över vattnet inom det område där verksamheten ska bedrivas (2 kap. 1 §).

Behov av lättnader

Det kan finnas vattenverksamheter som har samband med de anmälningspliktiga miljöfarliga verksamheter som ska omfattas av den tillfälliga förordningen. Om det är fråga om en anmälningspliktig vattenverksamhet bör det finnas möjlighet att handlägga en sådan anmälan enligt samma bestämmelser. Det bör därför införas en bestämmelse om att de bestämmelser om handläggning som föreslås gälla för miljöfarliga verksamheter i denna promemoria även ska gälla för vattenverksamhet som omfattas av anmälningsplikt och har samband med en miljöfarlig verksamhet som handläggs enligt denna förordning. Det innebär att den nu föreslagna förordningens bestämmelser om när och hur en anmälan ska göras, om inhämtande av yttrande, om beslut när ärendet är utrett och om tidsfrist för handläggningen ska tillämpas vid handläggning av en anmälan om en vattenverksamhet som har samband med en sådan miljöfarlig verksamhet som omfattas av förordningen.

Exempel på vattenverksamheter som kan vara aktuella är anläggande av kaj eller muddring när en hamn för Försvarsmakten ska anläggas eller ändras. Annan anmälningspliktig verksamhet som skulle kunna aktualiseras är fyllning eller pålning i ett vattendrag och issprängning i sjöar och vattendrag belägna på skjutfält. Det är svårt att närmare avgöra vilka anmälningspliktiga vattenverksamheter som kan komma att aktualiseras. Bestämmelsen bör därför utformas på ett sätt som innebär att all anmälningspliktig vattenverksamhet som har samband med någon av de miljöfarliga verksamheter som omfattas av förordningen ska omfattas av bestämmelserna i den tillfälliga förordningen.

6.4 Ändring av villkor eller bestämmelser i befintliga tillstånd

Förslag: Tillsynsmyndigheten ska kunna besluta om upphävande eller ändring av villkor eller bestämmelser i befintliga tillstånd, som har samband med den ändring som har anmälts. Dessa beslut ska gälla under en begränsad tid.

Skälen för förslaget

Gällande bestämmelser

En ändring av en tillståndspliktig verksamhet kan vara tillståndspliktig enligt 1 kap. 4 § miljöprövningsförordningen.

I samband med ändringstillstånd kan även villkor som tidigare har meddelats för de delar av verksamheten som inte omfattas av ändringen ändras, om de tidigare villkoren har ett samband med ändringen (24 kap. 8 § miljöbalken).

Behov av lättnader

Om en tillståndspliktig ändring i stället ska regleras genom anmälan om ändring är det rimligt att tillsynsmyndigheten vid handläggning av anmälan har möjlighet att ändra berörda villkor i ett tillstånd. En avsaknad av den möjligheten skulle medföra att gällande tillstånd och anmälda ändringar kan bli motsägelsefulla.

Den föreslagna ordningen är en avvikelse från vad som normalt gäller, nämligen att en tillsynsmyndighet inte får ändra villkor i ett tillstånd. Den möjligheten är vanligtvis förbehållen tillståndsmyndigheten som har prövat verksamheten. Följden av avvikelsen blir förhållandevis ingripande eftersom den rubbar den rättskraft som gäller för ett tillstånd. Se 24 kap. 1 § miljöbalken. Det bedöms dock vara en nödvändig avvikelse för att möjliggöra enklare ändringar av vissa verksamheter för att stärka försvarsberedskapen.

Det är en uppgift för den som anmäler att uppmärksamma tillsynsmyndigheten på de konflikter som kan finnas mellan den anmälda ändringen av verksamheten och det gällande tillstånd. Anmälan bör förses med yrkande om vilka ändringar som bedöms behövas. Ett yrkande ska dock inte vara en förutsättning för att tillsynsmyndigheten ska kunna besluta om ändringar, utan myndigheten ska kunna besluta om de ändringar i gällande tillstånd som myndigheten bedömer behövs.

Den anmälande myndigheten måste bedriva verksamheten eller vidta åtgärden på ett sätt som är förenligt med villkoren i ett eventuellt tillstånd om inte dessa villkor har upphävts eller ändrats av försvarsinspektören för hälsa eller miljö. Om försvarsinspektören har meddelat nya villkor eller försiktighetsmått efter anmälan måste även dessa följas.

6.5 Förhållandet till andra förordningar

Förslag: Vid utformning och handläggning av en anmälan om en verksamhet eller åtgärd som är anmälningspliktig enligt den tillfälliga förord-

ning som föreslås i denna promemoria, ska bestämmelserna i förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd och förordningen om vattenverksamheter tillämpas om inget annat anges i denna förordning. Det ska dessutom införas bestämmelser i dessa förordningar om att det finns avvikande bestämmelser i den tillfälliga förordningen. I den förordning som nu föreslås finns bestämmelser som ersätter vissa bestämmelser i miljöbalken, förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd och förordningen om vattenverksamheter.

Skälen för förslaget

Bestämmelser om vad en anmälan ska innehålla och hur en anmälan ska handläggas finns i förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd och i förordningen om vattenverksamheter.

En anmälan om en miljöfarlig verksamhet ska innehålla de uppgifter, ritningar och tekniska beskrivningar som behövs för att tillsynsmyndigheten ska kunna bedöma den miljöfarliga verksamhetens eller åtgärdens art, omfattning och miljöeffekter och de uppgifter som behövs för att kunna bedöma om verksamheten eller åtgärden kan antas medföra en betydande miljöpåverkan om det är en åtgärd som omfattas av MKB-direktivets bilaga 2 (25 § förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd). Denna bestämmelse ska tillämpas även när det är fråga om en verksamhet eller åtgärd som anmäls enligt den förordning som nu föreslås. De verksamheter som omfattas av kravet på att lämna uppgifter som behövs för att kunna bedöma om en verksamhet eller åtgärd kan antas medföra betydande miljöpåverkan är anläggningar för lagring av bränslen eller andra kemiska produkter (20 kap. 2 § miljöprövningsförordningen), hamnar (24 kap. 2 § miljöprövningsförordningen) och flygplatser (24 kap. 5 § miljöprövningsförordningen). Eftersom skjutfält och skjutbanor inte omfattas av MKB-direktivet behöver anmälningar av sådana verksamheter inte innehålla uppgifter som behövs för att kunna bedöma om verksamheten kan antas medföra betydande miljöpåverkan.

Förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd innehåller även bestämmelser om att anmälan om specifika miljöfarliga verksamheter ska innehålla vissa uppgifter, till exempel verksamhet med vindkraftverk (25 a §), en anläggning som avser en anläggning där en kostnads-nyttoanalys ska utföras (25 c §) och en verksamhet med behandling av avfall (25 d §). Dessa bestämmelser bör sällan eller aldrig bli aktuella i de ärenden som kommer prövas enligt den tillfälliga förordning som föreslås i denna promemoria. Om så är fallet aktualiseras dock kraven i bestämmelserna.

En anmälan om en vattenverksamhet ska innehålla de uppgifter, ritningar, kartor och tekniska beskrivningar som behövs för att tillsynsmyndigheten ska kunna bedöma verksamhetens art, omfattning, miljöeffekter och påverkan på närliggande fastigheter (20 § förordningen om vattenverksamheter).

I den förordning som nu föreslås finns bestämmelser som ersätter vissa bestämmelser i förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd och förordningen om vattenverksamheter. I de paragrafer som innehåller bestämmelser som ersätter bestämmelser i miljöbalken och i förordningar anges vilka paragrafer som ersätts.

6.6 Krav på skyndsam handläggning

Förslag: Det anges när en anmälan enligt den tillfälliga förordningen ska göras och hur den ska göras.

Om ett ärende är brådskande får tiden för yttrande från myndigheter, organisationer och enskilda begränsas.

Försvarsinspektören för hälsa och miljö ska handlägga ärenden om anmälan skyndsamt. Det införs tidsgränser för handläggningen och bestämmelser om hur handläggningstiden ska beräknas.

När ett anmälningsärende är tillräckligt utrett ska försvarsinspektören

1. besluta om försiktighetsmått eller förbud enligt miljöbalken,
2. besluta om att upphäva eller ändra villkor eller bestämmelser i ett befintligt tillstånd, i frågor som har samband med anmälan,
3. förelägga verksamhetsutövaren att ansöka om tillstånd för att verksamheten eller åtgärden kan antas medföra en betydande miljöpåverkan, eller
4. i övriga fall besluta om att ärendet inte kommer att leda till någon åtgärd från myndighetens sida.

Skälen för förslaget

Gällande bestämmelser

En anmälan om en miljöfarlig verksamhet ska göras i god tid innan verksamheten påbörjas eller åtgärden vidtas. Anmälan ska vara skriftlig och ges in till den myndighet som utövar tillsyn över verksamheten eller åtgärden. Anmälan ska dock ges in till länsstyrelsen, om verksamheten eller åtgärden har samband med en annan fråga som prövas av länsstyrelsen (22 § förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd).

En anmälan om vattenverksamhet ska vara skriftlig. Den får göras elektroniskt (20 § förordningen om vattenverksamheter).

När det gäller en miljöfarlig verksamhet ska de statliga och kommunala myndigheter samt organisationer och enskilda som kan ha ett särskilt intresse i saken på lämpligt sätt och i skäligen omfattning ges tillfälle att yttra sig över en anmälan (26 § förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd). När det gäller en vattenverksamhet ska de statliga och kommunala myndigheter samt organisationer och enskilda som kan ha ett särskilt intresse i saken ges tillfälle att yttra sig i anmälningsärendet (22 § förordningen om vattenverksamheter). I förvaltningslagen framgår även att ett ärende ska handläggas så enkelt, snabbt och kostnadseffektivt som möjligt utan att rätts-säkerheten eftersätts (9 §).

När det är fråga om en miljöfarlig verksamhet får tillsynsmyndigheten besluta att förelägga en verksamhetsutövare att ansöka om tillstånd, om verksamheten medför risk för betydande föroreningar eller andra betydande olägenheter för människors hälsa eller miljön. Detta gäller även om tillståndsplikt inte följer av föreskrifter (9 kap. 6 a § miljöbalken). Även för en vattenverksamhet som omfattas av föreskrifter om anmälningsplikt får tillsynsmyndigheten i det enskilda fallet förelägga verksamhetsutövaren att ansöka om tillstånd (11 kap. 9 a § miljöbalken).

När ett anmälningsärende som avser en miljöfarlig verksamhet är tillräckligt utrett och om det behövs, ska den myndighet som handlägger ärendet i

ett föreläggande till verksamhetsutövaren besluta om försiktighetsmått eller förbud enligt miljöbalken eller förelägga verksamhetsutövaren att ansöka om tillstånd. Om myndigheten inte förelägger om försiktighetsmått eller förbud, ska myndigheten underrätta den som har gjort anmälan om att ärendet inte kommer att leda till någon åtgärd från myndighetens sida (27 § förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd).

Av förordningen om vattenverksamheter framgår att tillsynsmyndigheten, när ett anmälningssärende om en vattenverksamhet är tillräckligt utrett, ska besluta om de förbud som behövs, förelägga verksamhetsutövaren att vidta de försiktighetsmått som behövs, eller ansöka om tillstånd, om det behövs med hänsyn till verksamhetens påverkan på miljön eller enskilda intressen, eller underrätta den som har gjort anmälan om att ärendet inte föranleder någon åtgärd från myndighetens sida (23 §).

Av miljöbalken framgår att en anmälningsskyldig miljöfarlig verksamhet får påbörjas tidigast sex veckor efter det att anmälan har gjorts, om inte tillsynsmyndigheten bestämmer något annat (9 kap. 6 c §). En anmälningsskyldig vattenverksamhet får påbörjas tidigast åtta veckor efter det att anmälan har gjorts, om inte tillsynsmyndigheten bestämmer något annat (11 kap. 9 b § tredje stycket miljöbalken). Av förarbetena framgår att tillsynsmyndigheten i det enskilda fallet kan besluta att verksamheten får påbörjas tidigare eller att påbörjandet inte får ske förrän senare, allt beroende på vad som är nödvändigt för att myndigheten ska kunna ta ställning till behovet av eventuella förelägganden om försiktighetsmått (prop. 2004/05:129 s. 92 och 93).

Bestämmelser om anmälan

Eftersom den förordning som nu föreslås reglerar verksamheter och åtgärder där det finns behov av särskild skyndsamtet så bör det anges att en anmälan ska ges in till tillsynsmyndigheten i så god tid som möjligt. Det bör särskilt anges att anmälan får göras elektroniskt eftersom detta kan bidra till en skyndsamt hantering. Denna bestämmelse ersätter 22 § förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd och 20 § första och andra meningen i förordningen om vattenverksamheter.

Tidsfrist för yttrande

Det finns ingen bestämmelse om längden på den tidsfrist som ska ges till myndigheter, organisationer och enskilda som ska yttra sig över anmälan. En bedömning bör ske i varje enskilt fall av vad som är lämpligt. Yttrandetiden ska vara skälig och beror på ärendetyp och omfattning av materialet.

På grund av omvärldssituationen och att det finns behov av en snabb utbyggnad av försvaret bör det införas en bestämmelse om att tiden för yttrande får begränsas om ärendet är brådskande. Vid bedömningen ska beaktas om ärendet bör handläggas mer skyndsamt på grund av den anmäl- ande myndighetens behov. Det kan till exempel innebära att de myndigheter som ska ges tillfälle att yttra sig behöver prioritera detta ärende framför annat arbete. Det ska dock fortfarande vara en skälig tid för yttrande och rättssäkerheten får inte eftersättas. Den föreslagna bestämmelsen ersätter 26 § förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd och 22 § i förordningen om vattenverksamheter.

Beslut när anmälningsärendet är utrett

Det bör vara tydlig för den myndighet som har gjort en anmälan när handläggningen av ärendet är avslutad. Det bör därför införas en bestämmelse om att tillsynsmyndigheten ska avsluta ett anmälningsärende med ett beslut när ärendet är tillräckligt utrett. Genom ett sådant beslut ska myndigheten

1. besluta om försiktighetsmått eller förbud,
2. besluta om att upphäva eller ändra villkor eller bestämmelser i ett befintligt tillstånd, i frågor som har samband med anmälan,
3. förelägga den som har gjort anmälan att ansöka om tillstånd om verksamheten eller åtgärden kan antas medföra en betydande miljöpåverkan, eller
4. i övriga fall besluta om att ärendet inte kommer att leda till någon åtgärd från myndighetens sida.

Bestämmelsen ska tillämpas i stället för 9 kap. 6 a § och 11 kap. 9 a § andra stycket miljöbalken, 27 § förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd och 23 § förordningen om vattenverksamheter. Detta innebär att tillsynsmyndigheten inte får förelägga den som har anmält att ansöka om tillstånd av någon annan anledning än att verksamheten eller åtgärden kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. När det gäller vattenverksamheter får påverkan på enskilda intressen i stället hanteras i ett efterföljande mål om ersättning. Se avsnitt 6.11. När ett ärende gäller en anmälan om en verksamhet eller åtgärd som enligt miljöprövningsförordningen omfattas av krav på tillstånd finns det i de flesta fall ett behov av beslut om försiktighetsmått om verksamheten ska få bedrivas efter anmälan. I de fall försvarsinspektören beslutar om upphävande eller ändring av villkor eller bestämmelser i ett befintligt tillstånd krävs ett beslut om detta. Detta behövs för att det ska vara tydligt vilka ändringar som görs i förhållande till tillståndet.

Tid för handläggning av anmälan

Med hänsyn till behovet av att snabbt kunna bygga ut det militära försvaret bör det införas en bestämmelse som begränsar tiden för handläggningen av en anmälan. Försvarsinspektören för hälsa och miljö har endast i ett fåtal anmälningsärenden en handläggningstid över sex veckor. Handläggningstiden är i medeltal 34 dagar. Det bör därför vara möjligt att hantera ärendena inom sex veckor. Om det är fråga om en anmälan om ett nytt skjutfält eller en ny anläggning för lagring av kemiska produkter som är tillståndspliktig enligt miljöprövningsförordningen men som inte har ett tillstånd så bör ärendet i stället hanteras inom tolv veckor. Det bör därför införas en bestämmelse om att anmälningsärendena ska hanteras inom denna tid.

När fristen riskerar att överskridas av skäl som ligger utanför försvarsinspektörens kontroll är det viktigt att handläggningstiden kan förlängas för att säkerställa kvaliteten i ärendet. En förlängning kan t.ex. bli aktuell för att försvarsinspektören ska kunna beakta inkomna synpunkter i ärendet. Om det är nödvändigt på grund av handläggningen eller utredningen i ärendet bör försvarsinspektören därför få förlänga tidsfristen en gång med högst två veckor.

För att underlätta planeringen för den myndighet som har anmält en verksamhet eller åtgärd bör det införas en bestämmelse om att försvars-

inspektören för hälsa och miljö ska informera den myndighet som har anmält en verksamhet eller åtgärd om förlängningen innan den ursprungliga tidsfristen har gått ut.

Avsikten är att tillsynsmyndigheten genom anmälan ska få det underlag som behövs för handläggningen. Det kan dock förekomma att den som anmäler och tillsynsmyndigheten inte har samma uppfattning om vad som behövs för handläggningen. Om tillsynsmyndigheten tidigt under handläggningen förelägger den som har anmält om komplettering är det rimligt att tiden för handläggningen räknas från tidpunkten när bristen i anmälan har avhjälpats. Det bör därför införas en bestämmelse om att tidpunkten för handläggningstiden ska räknas från den dag då bristen avhjälpes om försvarsinspektören för hälsa och miljö förelägger den som har gjort anmälan att avhjälpa en brist i anmälan inom två veckor från den dag då anmälan kom in. Om försvarsinspektören inte inom den föreskrivna fristen om två veckor förelägger den som har gjort en anmälan att avhjälpa bristen räknas fristen från det att anmälan kom in till myndigheten.

Om försvarsinspektörens beslut om undantag från vissa processuella regler överklagas ska den tid som det tar att pröva det överklagade beslutet inte räknas in i tidsfristen. Om det är möjligt så bör myndigheten fortsätta handläggningen av ärendet under denna tid men det kan under denna tid vara oklart vilka bedömningar som ska göras och även vilket underlag som ska ges in i ärendet. I dessa fall krävs att frågan om undantag avgörs först.

Den föreslagna bestämmelsen ersätter miljöbalkens bestämmelser om att en tillståndspliktig miljöfarlig verksamhet respektive vattenverksamhet får påbörjas tidigast sex respektive åtta veckor efter att anmälan har gjorts om inte tillsynsmyndigheten bestämmer något annat (9 kap. 6 c § och 11 kap. 9 b § tredje stycket miljöbalken). Enligt den föreslagna bestämmelsen ska försvarsinspektören meddela beslut inom sex respektive 12 veckor. Om handläggningen kräver det kan tidsfristen förlängas med högst två veckor. Försvarsinspektören har inte möjlighet att besluta om en längre handläggningstid.

Det bedöms inte vara nödvändigt att koppla några sanktioner till tidsfristen. Målet om en ökad effektivitet i handläggningen bör kunna nås ändå.

Förhållandet mellan utredningsskyldigheten och tidsfristen för beslut

Enligt förslaget ska försvarsinspektören för hälsa och miljö meddela sitt beslut när ärendet är tillräckligt utrett. Samtidigt måste försvarsinspektören se till att beslutet meddelas inom en viss tid från det att anmälan är komplett. Förslagen ställer därmed höga krav på att försvarsinspektören tidigt bildar sig en uppfattning om ärendet och tar ställning till om underlaget behöver kompletteras. Som redogjorts för i avsnittet ovan måste försvarsinspektören meddela ett eventuellt kompletteringsföreläggande inom två veckor för att tidsfristen för beslut ska räknas från den dag då en eventuell brist i anmälan har avhjälpats. Det är en förhållandevis kort tid, men bedöms som nödvändigt för att åstadkomma en skyndsam handläggning. Försvarsinspektören måste även se till att handläggningen av ärendet i övrigt sker effektivt för att de angivna tidsramarna ska kunna hållas. För att yttrandetiden inte ska bli oskäligt kort för berörda myndigheter, organisationer och enskilda krävs också att försvarsinspektören kommunicerar ärendet i så god tid som möjligt.

Om det är nödvändigt på grund av handläggningen eller utredningen i ärendet får tidsfristen för beslut förlängas med högst två veckor.

Omedelbar verkställighet

En tillsynsmyndighet får bestämma att dess beslut ska gälla omedelbart även om det överklagas (26 kap. 26 § miljöbalken). Ett verkställighetsförordnande innebär att ett lagakraftvunnet beslut inte behöver avvaktas. Det åligger verksamhetsutövaren att visa konkreta skäl för ett verkställighetsförordnande och ange vilka beaktansvärda nackdelar som är förknippade med att beslutet inte kan tas i anspråk omedelbart och vad som kan bli följden av att verksamheten förskjuts framåt i tiden. Det måste också krävas att verksamhetsutövarens intresse med viss marginal väger tyngre än de intressen som talar för att ett lagakraftvunnet beslut bör föreligga innan tillståndet får tas i anspråk. Jämför NJA 2012 s. 623.

6.7 Undantag från vissa processuella regler

Förslag: Försvarsinspektören för hälsa och miljö ska under en begränsad tid få besluta om undantag från en eller flera av bestämmelserna om krav på bedömning av betydande miljöpåverkan, om begränsning av anmälningssplikten för vissa verksamheter, om specifik miljöbedömning och om att en ansökan ska innehålla en miljökonsekvensbeskrivning.

Undantag får endast beviljas om verksamheten eller åtgärden enbart avser försvaret och en tillämpning av en eller flera av dessa bestämmelser skulle få en negativ inverkan på försvaret.

Om ett undantag görs från kraven på miljökonsekvensbeskrivning ska underlaget i stället uppfylla de krav på innehåll som ställs på en anmälan om en miljöfarlig verksamhet eller en vattenverksamhet.

Om förutsättningarna för undantag är uppfyllda och ett samråd med ett annat land skulle skada den nationella säkerheten får myndigheten även besluta om undantag från kravet på gränsöverskridande samråd.

En ansökan om undantag ska innehålla de uppgifter som behövs för den bedömning som ska göras.

Skälen för förslaget

EU-rätt och konventioner

I enlighet med vad som beskrivs i avsnitt 5.1 innehåller MKB-direktivet bestämmelser om att vissa projekt ska bli föremål för krav på tillstånd och en bedömning av miljöpåverkan innan tillstånd ges. Direktivet ger möjlighet att från fall till fall inte tillämpa direktivet på projekt eller delar av projekt som enbart avser försvaret.

I Esbokonventionen anges att bestämmelserna i konventionen inte ska begränsa parternas rätt att införa nationella lagar, förordningar, administrativa föreskrifter eller vedertagna rättsliga åtgärder för att skydda uppgifter vars tillhandahållande skulle kunna skada bland annat nationell säkerhet (artikel. 2.8).

Enligt Århuskonventionen får en begäran om miljöinformation avslås om utlämnandet skulle få negativa följder för internationella förbindelser, det nationella försvaret eller allmän säkerhet (artikel 4.4 b).

Det finns således en möjlighet att göra undantag från Esbokonventionen och Århuskonventionen.

Behov av lättnader

MKB-direktivets krav genomförs bland annat genom 6 kap. miljöbalken, miljöbedömningsförordningen och förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd. Under en begränsad period bör det finnas möjlighet för försvarsinspektören för hälsa och miljö att efter ansökan av Försvarsmakten, Fortifikationsverket eller Försvarets materielverk i undantagsfall kunna medge lättnader från krav som genomför MKB-direktivet. En del i genomförandet är kraven på att tillsynsmyndigheten ska bedöma om vissa anmälningspliktiga verksamheter eller åtgärder kan antas innebära betydande miljöpåverkan och på att anmälan ska innehålla underlag för denna bedömning. Det föreslås även krav på en sådan bedömning och ett underlag för denna bedömning i denna förordning eftersom det krävs enligt MKB-direktivet. Försvarsinspektören för hälsa och miljö bör få möjlighet att ge undantag från dessa krav.

Undantaget bör utformas på ett sätt som innebär att det går att göra ytterligare avsteg från tillståndsplikten och i motsvarande mån utöka anmälningsplikten. Detta innebär för flygplatser att ett undantag kan göras som innebär att en förlängning av en flygplats banlängd som överstiger 2 100 meter kan anmälas. För anläggningar för lagring eller hantering av bränsle och andra kemiska produkter innebär det att en anläggning med en kapacitet om 200 000 ton eller mer eller en ändring av en sådan anläggning kan anmälas.

Eftersom flera av MKB-direktivets krav ska uppfyllas inför förprovningen av en verksamhet eller åtgärd så bör en eventuell ansökan om undantag ges in inför eller i samband med en anmälan. Ansökan om undantag behöver prövas så snart som möjligt eftersom utgången kan påverka vilka bedömningar tillsynsmyndigheten ska göra under handläggningen och vilket underlag som ska finnas i ärendet.

En sådan ansökan bör få göras både i samband med en anmälan som görs i stället för en ansökan om tillstånd och när det är fråga om en anmälan av en verksamhet eller åtgärd som redan i dag är anmälningspliktig. De anmälningspliktiga verksamheter som berörs är de som omfattas av MKB-direktivets bilaga 2 och som anges 25 § 2 i förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd samt de som enligt förslag i denna promemoria ska regleras på motsvarande sätt (flygplatser och anläggningar för lagring av bränsle och andra kemiska produkter). Flygplatserna och anläggningarna för hantering av kemiska produkter berörs genom att det går att ansöka om undantag från kravet på bedömning av om verksamheten eller åtgärden kan antas medföra en betydande miljöpåverkan, undantag från den begränsning som innebär att förlängningar av flygplatsens banlängd över en viss längd respektive anläggningar överstigande en viss lagringskapacitet eller utvidgning över en viss kapacitet inte går att anmäla och från kraven i 6 kap. miljöbalken.

Möjligheten till undantag ska tolkas mot bakgrund av syftet med MKB-direktivet och bör därför tillämpas restriktivt. Försvarsmakten, Fortifikationsverket och Försvarets materielverk bedriver flera olika typer av verksamheter och skillnaderna mellan de olika verksamheterna kan vara stora. Detta innebär att möjligheterna att göra undantag varierar. Förutsättningarna för att bedöma om en verksamhet eller åtgärd kan tillåtas utan en fullständig miljöbedömning varierar. Det bör i regel vara enklare att göra undantag om det handlar om mindre ändringar i en befintlig verksamhet än om det är fråga om en ny verksamhet.

Eftersom MKB-direktivet ger möjlighet till undantag för projekt eller delar av projekt som enbart avser försvaret bör en förutsättning för att få undantag vara att det är fråga om en verksamhet eller åtgärd som enbart avser försvaret. Med försvar avses här det militära försvaret. Detta krav bör vara uppfyllt för de verksamheter och åtgärder som omfattas av förordningen, men det bör ändå anges i förordningen för att förtydliga att bestämmelsen är förenlig med direktivet.

För att kunna medge undantag krävs även att en tillämpning av direktivet skulle få en negativ inverkan på försvaret, även här avses det militära försvaret. Det bör därför vara en förutsättning att tillämpningen av bestämmelserna om miljöbedömning skulle få en negativ inverkan på försvaret.

En anmälan om undantag bör innehålla de uppgifter som behövs för den bedömning som försvarsinspektören för hälsa och miljö ska göra. Detta innebär att det behövs underlag som visar vilka av kraven som skulle få en negativ inverkan på försvaret och varför en sådan inverkan skulle uppstå. Ett centralt kriterium för att undantag ska komma i fråga är att det är tidskritiskt att en verksamhet eller åtgärd behöver genomföras. Det kan till exempel vara fråga om en verksamhet eller åtgärd som är så brådskande att det kan motivera att det inte görs någon specifik miljöbedömning eller bedömning av om verksamheten eller åtgärden kan antas medföra betydande miljöpåverkan.

Om verksamheten eller åtgärden omfattas av krav på samråd med andra länder och den som anmäler vill ha undantag från detta krav så behövs ett underlag som visar att ett samråd med ett annat land skulle skada den nationella säkerheten. Detta krav bör införas för att säkerställa att undantaget är förenligt med Esbokonventionen.

Undantaget ska bara avse processuella regler. En anmälan om en verksamhet eller åtgärd där man har beviljat undantag från kravet på en specifik miljöbedömning eller på att bedöma om en betydande miljöpåverkan kan antas måste alltid innehålla det underlag som krävs för att kunna bedöma om verksamheten eller åtgärden är förenlig med samtliga materiella krav som är tillämpliga. Verksamhetsutövarna bör vara medvetna om de flesta av de miljökonsekvenser som en verksamhet eller åtgärd kan orsaka även utan att ha genomfört en specifik miljöbedömning. Om det är fråga om en verksamhet eller åtgärd som omfattas av krav på tillstånd och som får undantag från bestämmelserna om miljökonsekvensbeskrivning i 6 kap. bör underlaget i stället uppfylla de krav på innehåll som en anmälan för en miljöfarlig verksamhet och i förekommande fall för en vattenverksamhet ska uppfylla. Detta behövs för att myndigheten ska kunna göra en bedömning om av de materiella kraven är uppfyllda. En sådan bestämmelse bör därför införas.

Ett beslut om undantag bör kunna överklagas särskilt och inte endast i samband med ett slutligt beslut i anmälningsärendet. Försvarsinspektörens beslut kan överklagas till regeringen (18 kap. 1 § 2 miljöbalken).

6.8 Överlämnande till regeringen

I miljöbalken finns bestämmelser om att en förvaltningsmyndighet ska överlämna en fråga till regeringens avgörande om förvaltningsmyndigheten finner att en verksamhet eller åtgärd endast kan tillåtas enligt 2 kap. 9 § första stycket eller 10 § eller enligt 7 kap. 29 §. Detta innebär att försvarsinspektören för hälsa och miljö ska överlämna anmälningsärenden till regeringen om den anmälda verksamheten eller åtgärden medför sådana risker för människors hälsa eller miljö även om skyddsåtgärder och försiktighetsmått vidtas att endast regeringen kan besluta att tillåta den.

6.9 Egenkontroll och förberedelse inför kommande tillståndsansökningar

Förslag: Om Försvarsmakten, Fortifikationsverket eller Försvarets materielverk gör en anmälan om en ny verksamhet eller om en ändring av en verksamhet, som är tillståndspliktig enligt miljöprövningsförordningen, ska den anmälande myndigheten fortlöpande ta fram och dokumentera det underlag som behövs för en kommande tillståndsansökan.

Skälen för förslaget

Gällande bestämmelser

Den som bedriver en verksamhet eller vidtar en åtgärd som kan befaras medföra olägenheter för människors hälsa eller påverka miljön ska fortlöpande planera och kontrollera verksamheten för att motverka eller förebygga sådana verkningar. Verksamhetsutövaren ska också genom egna undersökningar eller på annat sätt hålla sig underrättad om verksamhetens eller åtgärdens påverkan på miljön (26 kap. 19 § miljöbalken).

För tillstånds- och anmälningspliktiga verksamheter finns det bestämmelser om egenkontroll i förordningen (1998:901) om verksamhetsutövares egenkontroll. Det ska finnas en fastställd och dokumenterad fördelning av det organisatoriska ansvaret som gäller för verksamheten (4 §). Verksamhetsutövaren ska även ha dokumenterade rutiner för att fortlöpande kontrollera utrustning för drift och kontroll hålls i gott skick (5 §). Vidare ska verksamhetsutövaren fortlöpande och systematiskt undersöka och bedöma riskerna med verksamheten från hälso- och miljösynpunkt. Resultatet ska dokumenteras. Verksamhetsutövaren ska omgående underrätta tillsynsmyndigheten om driftsstörning eller liknande händelse som kan leda till olägenheter för människors hälsa eller miljö (6 §).

I 22 kap. miljöbalken finns bestämmelser om vad en ansökan i ett ansökningsmål ska innehålla. Dessa bestämmelser ska tillämpas även i ett ärende som prövas av länsstyrelsen (19 kap. 5 § miljöbalken).

Behov av lättnader

Det föreslagna tillfälliga regelverket syftar till att införa anmälningsplikt i stället för tillståndsplikt för vissa försvarsverksamheter.

Eftersom det även i den tillfälliga förordning som nu föreslås är fråga om verksamheter och åtgärder som omfattas av tillstånds- eller anmälningsplikt enligt 9 eller 11 kap. miljöbalken så omfattas de av kraven i förordningen om verksamhetsutövares egenkontroll.

De undantag från tillståndsprövningen av miljöfarlig verksamhet som nu föreslås i förordningen är tidsbegränsade. De avser en tid när det råder särskilda förhållanden och åtgärder behöver vidtas för att stärka försvarsberedskapen och höja krigsdugligheten. Avsikten är att de aktuella försvarsmyndigheternas verksamhet efter denna period ska omfattas av den vanliga miljölagstiftningen.

Det krävs att myndigheterna påbörjar ett arbete med att ta fram underlag för ordinarie ansökningar om tillstånd, i den utsträckning det behövs. Detta bör ske parallellt med anmälningarna enligt den tillfälliga förordningen och stärkandet av försvarsberedskapen. Den myndighet som gör en anmälan om en verksamhet som normalt sett är tillståndspliktig ska därför också ha en skyldighet att samtidigt ta fram och dokumentera det underlag som behövs för kommande tillståndsansökningar.

Om avsikten är att verksamheten efter förordningens utgång ska fortsätta att bedrivas på ett sätt som innebär en avvikelse i förhållande till vad som är förenligt med verksamhetens tillstånd kommer en ansökan om ändring av tillståndet behöva inges till prövningsmyndigheten.

Det bör därför införas en bestämmelse om att myndigheterna fortlöpande ska dokumentera uppgifter om verksamheten som enligt 22 kap. 1 § miljöbalken ska ingå vid en kommande ansökan om tillstånd.

6.10 Miljörapport

Förslag: För en miljöfarlig verksamhet där en anmälningsplikt tillfälligt har ersatt en tillfällig tillståndsplikt, som påbörjas eller ändras efter en anmälan i stället för genom ett tillstånd, ska verksamhetsutövaren varje år lämna en miljörapport till försvarsinspektören för hälsa och miljö.

I miljörapporten ska redovisas de åtgärder som har vidtagits för att uppfylla villkoren i det tillstånd som gäller för verksamheten och ändrade villkor eller villkor om försiktighetsmått som myndigheten har beslutat om i anmälningsärendet och resultaten av åtgärderna.

Skälen för förslaget

Om en miljöfarlig verksamhet omfattas av tillståndsplikt enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 9 kap. 6 § miljöbalken eller enligt ett föreläggande som har beslutats enligt 9 kap. 6 a § miljöbalken ska verksamhetsutövaren varje år lämna en miljörapport till den tillsynsmyndighet som

utövar tillsynen över verksamheten (26 kap. 20 § miljöbalken). I miljörapporten ska verksamhetsutövaren redovisa de åtgärder som har vidtagits för att uppfylla villkoren i det tillstånd som gäller för verksamheten och resultaten av åtgärderna. Naturvårdsverket har meddelat närmare föreskrifter om vad en miljörapport ska innehålla, se NFS 2016:8.

Kravet på att de verksamheter som är tillståndspliktiga årligen ska lämna en miljörapport till tillsynsmyndigheten, bör gälla även under den period verksamheten har påbörjats eller ändrats efter en anmälan som tillfälligt ersatt en tillståndsplikt. I miljörapporten ska verksamhetsutövaren liksom tidigare redovisa de åtgärder som har vidtagits för att uppfylla villkoren som gäller för verksamheten och resultaten av åtgärderna.

Tillsynsmyndigheten får efter en anmälan upphäva eller ändra villkor och andra bestämmelser som tidigare har meddelats av tillståndsmyndigheten och får även besluta om nya försiktighetsmått. Det bör därför införas en bestämmelse om att verksamhetsutövaren varje år ska lämna en miljörapport som redovisar de åtgärder som har vidtagits för att uppfylla villkor i det tillstånd som gäller för verksamheten och ändrade villkor eller villkor om försiktighetsmått som tillsynsmyndigheten har beslutat om i anmälningsärendet samt resultaten av åtgärderna.

6.11 Ersättningsfrågor och rådighet

Förslag: Det ska införas upplysningsbestämmelser dels om att bestämmelser om ersättning finns i 31 kap. miljöbalken, dels om att det finns bestämmelser om rådighet över vatten i 2 kap. lagen med särskilda bestämmelser om vattenverksamheter.

Skälen för förslaget

Som anges i avsnitt 4.4 är försvarsinspektören för hälsa och miljö tillsynsmyndighet för samtliga verksamheter och åtgärder inom Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk och Försvarets radioanstalt. Detta innebär att en anmälan om vattenverksamhet ska göras till försvarsinspektören för hälsa och miljö.

Av förordningen om vattenverksamhet framgår att tillsynsmyndigheten vid bedömning av om det finns skäl att förelägga verksamhetsutövaren att ansöka om tillstånd särskilt ska beakta om det i ärendet finns ett yrkande om särskild tvångsrätt, ersättning eller inlösen (23 § andra stycket). Anmälningsärenden förutsätts handla om vattenverksamheter som inte drabbar kringliggande fastigheter. Vattenverksamheter som drabbar kringliggande fastigheter ska generellt hanteras genom tillståndsprövning (prop. 2004/05:129 s. 72). Bestämmelser om de olika compensationer och ersättningar som skulle kunna vara aktuella inom ramen för en tillståndsprövning på miljöområdet finns i 31 kap. miljöbalken och lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet. I 2 kap. lagen med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet finns bestämmelser om rådighet över vatten. För att bedriva vattenverksamhet ska verksamhetsutövaren ha rådighet över vattnet inom det område där verksamheten ska bedrivas (2 kap. 1 §). Rådigheten är knuten till den fastighet som vattnet tillhör (2 kap. 2 §).

En exploatör kan få råddighet genom avtal med fastighetsägaren eller genom tvångsförfoganden. Genom upplysningsbestämmelsen erinras om att råddighet krävs för att bedriva en vattenverksamhet.

I denna promemoria föreslås att en vattenverksamhet ska omfattas av anmälningsplikt om vattenverksamheten har samband med en miljöfarlig verksamhet som handläggs enligt denna förordning. Det föreslås att det inte ska finnas möjlighet för tillsynsmyndigheten att förelägga den som har anmält att ansöka om tillstånd på grund av att vattenverksamheten påverkar en annan fastighet. För att möjliggöra att även sådana vattenverksamheter som påverkar kringliggande fastigheter ska kunna hanteras i ett anmälningsärende bör prövningen av anspråk om ersättning i stället ske i ett efterföljande stämningssmål. Det krävs även ett annat förfarande om verksamhetsutövaren behöver ett myndighetsbeslut för att genom tvång få råddighet till det område där verksamheten ska bedrivas.

6.12 Kraftträdande- och övergångsbestämmelser

Förslag: Den tidsbegränsade förordningen med särskilda bestämmelser om anmälan av vissa försvarsverksamheter, ändringarna i förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd och i miljöprövningsförordningen ska träda i kraft så snart som möjligt hösten 2024 och upphöra att gälla efter fem år.

Den som har gjort en anmälan enligt den tidsbegränsade förordningen för en verksamhet som åter ska bli tillståndspliktig när förordningen upphör ska kunna fortsätta bedriva verksamheten med stöd av den gjorda anmälan under ytterligare två år efter att förordningen har upphört att gälla om inte tillsynsmyndigheten beslutar om något annat. Detta ska gälla under förutsättning att tillsynsmyndigheten inte har förbjudit verksamheten eller åtgärden eller förelagt den som har anmält att ansöka om tillstånd. Om en tillståndsansökan ges in före det att förordningen upphör att gälla ska verksamheterna få fortsätta att bedrivas till dess att ansökan om tillstånd har prövats slutligt om inte tillståndsmyndigheten beslutar något annat.

I samband med att den tidsbegränsade förordningen upphör att gälla ska ändringar i förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd och i miljöprövningsförordningen träda i kraft. Förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd ska återgå till den nuvarande lydelsen. Miljöprövningsförordningen återgår i delar till den nuvarande lydelsen. Ändringarna om att en anmälningsplikt ska ersätta tillståndsplikt för vissa anläggningar för hantering av kemiska produkter för Försvarsmakten, Fortifikationsverket eller Försvarets materielverk är en permanent ändring.

Skälen för förslaget

Det är angeläget att Försvarsmakten, Fortifikationsverket och Försvarets materielverk kan vidta åtgärder som stärker försvarsberedskapen på det sätt och till den nivå som riksdagen och regeringen har ålagt dem. Den föreslagna

tidsbegränsade förordningen med särskilda bestämmelser om anmälan av vissa försvarsverksamheter bör kunna träda i kraft hösten 2024.

Övergångsbestämmelser vid ikraftträdandet bedöms inte behövas för pågående ärenden. Det kan finnas pågående tillståndsansökningar av verksamheter som omfattas av den tillfälliga förordningen. Det bör i de fallen vara upp till sökanden att välja om de ska fortsätta handläggas som tillståndsärenden eller om en anmälan i stället ska ges in. Det är möjligt att ansöka om tillstånd enligt miljöbalken även om tillståndsplikt inte föreligger (9 kap. 6 b § miljöbalken).

I pågående anmälningsärenden bör det vara möjligt att i förekommande fall handlägga ärendena enligt de nya bestämmelserna.

Den som har gjort en anmälan enligt den tidsbegränsade förordningen för en verksamhet som efter att förordningen har upphört åter ska bli tillståndspliktig bör ha möjlighet att under ytterligare 24 månader efter att förordningen har upphört att gälla fortsätta bedriva verksamheten med stöd av anmälan om inte tillsynsmyndigheten beslutat något annat. Det innebär en rätt att bedriva verksamheten i enlighet med de villkor om försiktighetsmått, de ändrade eller upphävda villkor som tillsynsmyndigheten har beslutat om i samband med anmälan om ändring av verksamheten.

Om verksamhetsutövaren har lämnat in en tillståndsansökan före det att förordningen har upphört att gälla får verksamheten fortsätta att bedrivas till dess att ansökan om tillstånd har handlagts klart om inte tillståndsmyndigheten beslutar om något annat. Detta bedöms ge de berörda myndigheterna en rimlig tid att förbereda en ansökan om tillstånd. Detta mot bakgrund av att det i förordningen införs ett krav på att efter en anmälan fortlöpande dokumentera uppgifter som ska ingå i en kommande ansökan om tillstånd.

Detta innebär att försvarsinspektören för hälsa och miljö behåller möjligheten att genom tillsyn reglera verksamheten fram till att en ansökan om tillstånd ges in dock längst i två år efter att förordningen har upphört att gälla. Om ingen ny ansökan om tillstånd inges innan detta datum gäller det gamla tillståndet och om verksamheten bedrivs måste den åter bedrivas enligt det tillståndet.

När den tidsbegränsade förordningen upphör att gälla ska förordningen om miljöfarlig verksamhet återgå till den nuvarande lydelsen. Detsamma gäller de delar av miljöprovningsförordningen där det införs en bestämmelse som upplyser om att det finns avvikande bestämmelser i den tillfälliga förordningen.

Det bedöms finnas behov av att anläggningar för hantering av kemiska produkter för Försvarsmakten, Fortifikationsverket och Försvarets materielverk ska kunna anmälas även efter att den tidsbegränsade förordningen upphör att gälla. Den författningsändring som innebär att anmälningsplikt ersätter tillståndsplikt för vissa anläggningar för hantering av kemiska produkter bör därför inte tidsbegränsas.

7 Konsekvensutredning

7.1 Problembeskrivning och syfte

Det säkerhetspolitiska läget i Sveriges närområde och i Europa har försämrats över en längre tid. Ett väpnat angrepp mot Sverige kan inte uteslutas. Regeringen har fattat ett inriktningsbeslut för Försvarsmakten som avser planeringsförutsättningar, mål för Försvarsmaktens operativa förmåga, krigsorganisationens utveckling och grundorganisationens utveckling. Beslutet tar utgångspunkt i regeringens proposition Totalförsvaret 2021–2025. Riksdagsbeslutet innehåller ett övergripande mål för totalförsvaret, nya mål för det militära respektive civila försvaret, inriktningen för Försvarsmaktens krigsorganisation och förändringar i Försvarsmaktens grundorganisation. Av beslutet framgår att det militära försvaret ska utformas och dimensioneras för att kunna möta ett väpnat angrepp mot Sverige. Målet innebär att totalförsvaret ska ha förmåga att försvara Sverige mot väpnat angrepp och värna vår säkerhet, frihet, självständighet och handlingsfrihet. Regeringen beslutade vidare den 16 maj 2022 om att Sverige ska ansöka om medlemskap i Nato. Sverige blev Nato-medlem den 7 mars 2024.

Försvarsmakten har i en framställan den 3 juni 2022 beskrivit problem med att växa enligt nämnda inriktningsbeslut. Problemen kan kort beskrivas som att den ökade verksamhet som behövs för att Försvarsmakten ska kunna växa blir omöjlig att nå inom ramen för gällande tillstånd och anmälningar enligt miljöbalken. Det bedöms även bli omöjligt att nå målen genom att söka nya tillstånd och göra nya anmälningar enligt det ordinarie prövningssystemet.

Syftet med förslagen i promemorian är att förenkla processen för vissa tillstånds- och anmälningspliktiga verksamheter som bedrivs av Försvarsmakten, Fortifikationsverket och Försvarets materielverk. Detta ska uppnås genom lättnader i det processuella regelverket för verksamheterna. Ändringarna är nödvändiga för att säkra den svenska försvarsförmågan och för att nå de mål riksdagen och regeringen har beslutat om för att kunna försvara Sverige mot väpnat angrepp och värna vår säkerhet, frihet, självständighet och handlingsfrihet. Ändringarna är även nödvändiga för att Sverige ska kunna agera som en pålitlig och trovärdig medlem av Nato.

7.2 Förslagen i korthet

De ändringar som föreslås avser processuella regler och påverkar inte kravnivåerna i de materiella bedömningarna enligt miljöbalken. Förslaget innehåller tillfälliga bestämmelser som bland annat innebär:

- att tillståndspliktiga ändringar av befintliga flygplatser, anläggningar för lagring och annan hantering av kemiska produkter och skjutfält under vissa förutsättningar ska kunna hanteras genom anmälan,
- att det under vissa förutsättningar ska vara möjligt att göra en anmälan i stället för att ansöka om tillstånd för ett nytt tillståndspliktigt skjutfält och en ny tillståndspliktig anläggning för lagring och annan hantering av kemiska produkter,

- att försvarsinspektören för hälsa och miljö ska handlägga anmälningar avseende flygplatser, anläggningar för lagring och annan hantering av kemiska produkter, skjutfält och hamnar, liksom anmälningspliktiga vattenverksamheter som hör samman med sådana miljöfarliga verksamheter, skyndsamt och inom vissa tidsramar,
- att försvarsinspektören får begränsa tiden för myndigheters, organisationers och enskildas yttrande om ett ärende är brådskande, och
- att försvarsinspektören under vissa förutsättningar ska kunna bevilja undantag från vissa andra processuella krav, bland annat krav på bedömning av betydande miljöpåverkan och specifik miljöbedömning som följer av MKB-direktivet.

En anmälan ska liksom i dag göras till försvarsinspektören för hälsa och miljö. Myndigheten ska även besluta om ansökan om undantag från vissa processuella bestämmelser. Försvarsinspektörens beslut ska också som i dag överklagas till regeringen.

Det föreslås även en permanent ändring i miljöprövningsförordningen som innebär att tröskeln för tillståndsplikt höjs för Försvarsmaktens, Fortifikationsverkets och Försvarets materielverks anläggningar för lagring och annan hantering av kemiska produkter.

7.3 Nollalternativ

Om förslagen inte genomförs kommer Försvarsmaktens, Fortifikationsverkets och Försvarets materielverks verksamheter att fortsätta omfattas av nu gällande regler för tillstånds- och anmälningsplikt enligt miljöbalken. Ökningen av Försvarsmaktens övningsverksamhet, och därmed delar av stärkandet av försvarsberedskapen, kommer då inte att kunna genomföras lika snabbt som om förslagen genomförs. I förlängningen riskerar målen i inriktningsbeslutet för försvaret att inte nås. Det skulle kunna medföra att Sverige inte kan uppfylla sina åtaganden inom Nato och försvarssamarbetsavtalet DCA, bland annat i fråga om att kunna ta emot allierade för att öva på svensk mark och i svenska vatten.

7.4 Konsekvenser för att stärka försvarsberedskapen

Riksdagen och regeringen har beslutat om en kraftig utbyggnad av det svenska försvaret de närmaste åren. De nuvarande bestämmelserna är inte tillräckliga för att genomföra den utbildnings- och övningsverksamhet som krävs för att nå målen. Förslagen bedöms ha positiv effekt på Försvarsmaktens, Fortifikationsverkets och Försvarets materielverks uppdrag att stärka försvarsberedskapen.

7.5 Konsekvenser för människors hälsa och miljön

Behovet av förändring av de verksamheter som berörs av förslagen varierar. När det kommer till flygflottiljer och civila flygplatser med militär flygverksamhet kan det exempelvis finnas ett behov av fler flygrörelser, flygrörelser under andra tider och användning av andra flygplanstyper. I fråga om övningsområden kan det finnas ett behov av att återinrätta skjutfält och utöka verksamheten vid befintliga skjutfält och skjutbanor. Detta kan till exempel innebära utökade verksamhetstider, ökat antal skott, ökad användning av skarp ammunition, ändrade vapentyper och vapensystem. Vad gäller det militära försvarets behov av hamnverksamhet kan det exempelvis bli aktuellt att utöka verksamhet, anlägga kajer och pirer eller utföra muddringsarbeten. För att kunna utöka övningsverksamheten och stärka försvarsberedskapen krävs även utökad lagring av drivmedel och andra kemikalier.

Förslagen bedöms kunna ge miljökonsekvenser i form av ökat buller. Utökad verksamhet vid till exempel flygfält och skjutfält ger upphov till en ljudutbredning utanför fältens gränser, vilket kan leda till mer frekvent buller för omkringboende. Försvarsmakten arbetar kontinuerligt med att begränsa ljudutbredningen i enlighet med miljöbalkens allmänna hänsynsregler. I fråga om bland annat buller från militär verksamhet har riksdagen vid flera tillfällen tidigare behandlat avvägningen mellan försvars- och miljöintresset. Mot bakgrund av det övergripande samhällsintresset av att Försvarsmakten effektivt kan utbilda och öva krigsförband i fred bör toleransen mot buller från militär verksamhet vara högre än från annan verksamhet i samhället (prop. 2013/14:128, bet. 2013/14:CU33, rskr. 2013/14:381).

Vid transport, hantering och lagring av drivmedel och andra kemikalier finns risk för spill och läckage. Generellt sett är risken för tillbud störst vid transport och hantering och mindre vid lagring. Konsekvenserna blir störst om föroreningar når kommunala dricksvattentäkter och grundvatten. Även enskilda kan drabbas om föroreningar till exempel når privata brunnar eller vatten som används för bevattning. Vid ut- eller ombyggnad av militär infrastruktur, eller nyetableringar på platser där det tidigare bedrivits sådan verksamhet, finns risk för att äldre föroreningar sprids. För att förhindra spridning av föroreningar till mark och vatten genomför Försvarsmakten förebyggande insatser som bland annat innefattar utbildning, provtagning, dokumentering, riskbedömning och vid behov även saneringsåtgärder.

Huvuddelen av utsläppen av luftföroreningar sker från samövande flyg- och fartygsverksamheter samt från motordrivna markfordon, medan skjutning och sprängning sammantaget ger relativt små utsläpp. Halterna kan förväntas vara något förhöjda inom och i direkt anslutning till ett skjutfält men endast marginellt förhöjda utanför skjutfältens omedelbara närhet. Utsläpp till luft bedöms i viss grad påverka luftkvaliteten i närområden men utan att påtagligt förhöjda halter uppkommer. Risken för olägenheter för människors hälsa bedöms därför som marginell.

Den miljöfarliga verksamheten som andra länder kommer att bedriva inom Sverige kommer att ske i samarbete med Försvarsmakten. Verksamheten kommer att stå under Försvarsinspektören för hälsa och miljöns tillsyn. Bedömningen är att andra länders bidrag i samband med militärövningar

kommer att utgöra en mindre del av den totala miljöfarliga verksamhet som bedrivs i Försvarsmaktens regi. Det nationella försvarets vapen, fordon och materielsystemen kommer även framöver att kunna utgöra utgångspunkten för beräkningar av den totala verksamhetens miljökonsekvenser.

Sammantaget är det övningsverksamheten som under normala omständigheter påverkar människor och miljö mest. Av oförutsedda händelser kan utsläpp av bränslen och andra kemikalier medföra de största konsekvenserna. Försvarsinspektören för hälsa och miljö ska tillämpa samma materiella regler som tillståndsmyndigheten när ett anmälningssärende prövas. I detta hänseende kan alltså försvarsinspektören ställa motsvarande krav på verksamheten som en tillståndsmyndighet hade gjort vid en tillståndsprovning. Försvarsinspektören ska bland annat se till att miljöbalkens allmänna hänsynsregler efterlevs, till exempel genom beslut om försiktighetsmått. Anmälaren ska också ge in det underlag som behövs för att bedöma om de materiella kraven är uppfyllda. I de fall en anmälningsskyldighet tillfälligt har ersatt en tillståndsskyldighet gäller också fortfarande krav på miljörapportering. De berörda myndigheterna bedriver vidare ett systematiskt miljöarbete för att förebygga att deras verksamheter medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljö. I detta ingår att vidta skyddsåtgärder och försiktighetsmått samt följa de begränsningar som är nödvändiga för att förebygga skador eller olägenheter. Genom kontinuerlig utbildning, utvärdering, och uppföljning minskar också risken för skador och olägenheter.

En konsekvens av att tillståndsförfarandet ersätts av ett anmälningsskyldigt förfarande för vissa verksamheter och att tillsynsmyndigheten kan bevilja undantag från vissa krav som följer av MKB-direktivet är att allmänhetens möjlighet till deltagande i processen minskar. Tillsynsmyndigheten ska dock fortfarande ge de myndigheter, organisationer och enskilda som kan ha ett särskilt intresse i saken tillfälle att yttra sig över en anmälan. Förslagen i promemorian innebär vidare krav på skyndsamt handläggning och att tiden för yttrande får begränsas. För att tillse att ett ärende blir tillräckligt belyst är det viktigt att tillsynsmyndigheten och de anmälande myndigheterna som berörs av förslagen har rätt kompetens och tillräckliga resurser. Som redogörs för i avsnitt 7.6.2 och 7.6.3 är bedömningen att den ökade arbetsbelastningen som förslagen ger upphov till kan hanteras inom budgetramarna för berörda myndigheter.

De förslag som föreslås i den tillfälliga förordningen är tidsbegränsade. De avser en tid när det råder särskilda förhållanden och åtgärder behöver vidtas för att stärka försvarsberedskapen och höja krigsdugligheten. Avsikten är att de aktuella försvarsmyndigheternas verksamheter efter denna period ska omfattas av den vanliga miljölagstiftningen. En permanent ändring införs som innebär att tröskeln för tillståndsskyldighet höjs för försvarets anläggningar för lagring och annan hantering av kemiska produkter. Ändringen bedöms som nödvändig sett till försvarets behov och nivån för när tillståndsskyldighet föreslås gälla ligger i linje med de nivåer som följer av EU-rätten.

Vid en sammantagen bedömning och med hänsyn till de rådande omständigheterna bedöms risken för konsekvenser för människors hälsa och miljö vara godtagbara.

7.6 Statsfinansiella konsekvenser

7.6.1 Risk för nya förutsättningar för verksamheten

De redovisade förslagen innebär att det under en begränsad tid ska gå att ändra och nyetablera vissa verksamheter genom anmälan i stället för genom en tillståndsprövning. En anmälan medför inte den rättskraft som ett tillstånd ger enligt 24 kap. 1 § miljöbalken. Det innebär att när undantagsperioden är över kan ändringar och nyetableringar av verksamheter som kommit till stånd efter en anmälan kräva tillstånd. Tillståndsprövningen kan innebära att verksamheten får andra villkor än den haft enligt tillsynsmyndighetens föreläggande eller ytterst att myndigheten inte får tillstånd för verksamheten. Detta skulle innebära att verksamheten endast har det ursprungliga tillståndet eller inget tillstånd alls. De materiella kraven är dock desamma vid tillämpningen av den tillfälliga förordningen som vid en efterföljande tillståndsprövning. Sannolikheten för att verksamheten inte får tillstånd bedöms därför som liten. Nya eller ändrade villkor för verksamhetens drift kan leda till kostnader för staten. Eventuella kostnader bedöms kunna hanteras inom beslutade budgetramar.

7.6.2 Försvarsmakten, Fortifikationsverket och Försvarets materielverk

Försvarsmakten och Försvarets materielverk har i dag cirka 70 tillstånd som enligt förslaget ska kunna ändras efter en anmälan. En stor majoritet av dessa tillstånd avser skjutfält, flygflottiljer och militära flygplatser. Sannolikt kommer ändringar att behöva anmälas för nästan alla dessa verksamheter. Därutöver kan nya verksamheter tillkomma. I hur många ärenden som det kommer bli aktuellt att ansöka om undantag från processuella regler är svårt att bedöma.

Förslagen innebär initialt förenklingar i Försvarsmaktens, Fortifikationsverkets och Försvarets materielverks miljöprövningsarbete. Arbetsbesparingen bedöms dock vägas upp av den ökning av tillståndsprövningar som är att vänta efter att den tidsbegränsade undantagsförordningen har upphört att gälla. Myndigheterna kommer att behöva förbereda och hantera ett stort antal tillståndsansökningar när den tillfälliga förordningen löper ut, vilket kommer att kräva resurser och kunskap om miljöprövning. På sikt kommer således myndigheternas miljöprövningsarbete att öka. Anslagen till Försvarsmakten, Fortifikationsverket och Försvarets materielverk har ökat kraftigt under de senaste åren. Den ökade arbetsbelastningen som förslaget ger upphov till bedöms kunna hanteras inom budgetramen för myndigheternas verksamhet.

7.6.3 Försvarsinspektören för hälsa och miljö

Förslaget kommer att leda till utökade arbetsuppgifter för försvarsinspektören för hälsa och miljö genom ett ökat antal anmälningsärenden, ärenden om undantag från vissa processuella krav och behov av tillsyn. För de verksamheter och åtgärder där den myndighet som avser att bedriva verksamheten eller vidta åtgärden bedömer att det är uppenbart eller mycket

troligt att en betydande miljöpåverkan inte kan antas skulle det kunna vara mer tidseffektivt att ge in underlag för denna bedömning än att ansöka om undantag från krav på bedömning av betydande miljöpåverkan.

Det ställs krav på att försvarsinspektören ska klara handläggningen av anmälan inom vissa angivna tidsramar. Anslagen till Försvarsmakten har ökat kraftigt under de senaste åren. Den ökade arbetsbelastningen för försvarsinspektören för hälsa och miljö bedöms kunna hanteras inom ramen för Försvarsmaktens anslag.

7.6.4 Regeringskansliet

Det föreslagna regelverket innebär processuella lättnader för vissa verksamheter. Syftet med förslaget är att möjliggöra fler ändringar av vissa befintliga verksamheter och etableringar av vissa nya verksamheter. Ärenden om anmälan om miljöfarlig verksamhet eller vattenverksamhet ska handläggas av försvarsinspektören för hälsa och miljö. Det gäller även ansökan om undantag från processuella regler. Försvarsinspektörens beslut överklagas till regeringen. Den ökade mängden ärenden till försvarsinspektören kommer att innebära att fler ärenden överklagas till regeringen.

Försvarsmakten och Försvarets materielverk har i dag cirka 70 tillstånd och sannolikt kommer ändringar att behöva anmälas för nästan alla dessa verksamheter. Därutöver kommer nya verksamheter att behöva anmälas. I hur många ärenden det kommer bli aktuellt att ansöka om undantag från processuella regler är svårt att bedöma. Ökningen av överklagade ärenden är svår att beräkna, men kostnaderna bedöms kunna öka för Regeringskansliet. Till problematiken kan läggas att vissa frågor som landar hos regeringen kommer att vara brådskande samtidigt som de kan innehålla svåra avvägningar av behovet av försvarsberedskap jämfört med risken för påverkan på människors hälsa och miljön. Regeringen behöver alltså ha miljö- och försvarsmässig kompetens och juridisk kompetens tillgänglig med kort varsel. Antalet tjänster vid Klimat- och näringslivsdepartementets miljöprövningsenhet bedöms behöva utökas med upp till tre heltidstjänster. De nya tjänsterna kan finansieras inom beslutade budgetramar.

7.6.5 Domstolar och länsstyrelser

Mark- och miljödomstolarna och länsstyrelserna bedöms inte påverkas av ökat antal mål eller ärenden initialt, eftersom de inte ingår i instansordningen för de verksamheter som ska anmälas enligt den tillfälliga förordningen. Efter undantagsperioden kan det däremot komma en ansamlad mängd ansökningar om tillstånd som har skjutits framåt i tiden under den tid som den tillfälliga förordningen varit gällande. Eftersom det är fråga om en återgång till ordinarie regelverk ska dessa handläggas inom ordinarie system och hanteras inom ordinarie budgetram för tillståndsprövningen. Det innebär att tillstånd till miljöfarlig verksamhet som rör Försvarsmakten, Fortifikationsverket eller Försvarets materielverk prövas av länsstyrelsernas miljöprövningsdelegationer. Ett sådant beslut kan överklagas till mark- och miljödomstol. När det kommer till statliga myndigheters beslut som rör Försvarsmakten, Fortifikationsverket eller Försvarets materielverk ska

domstolen inte avgöra målet i sak, utan endast bereda det och sedan överlämna det med eget yttrande till regeringen för prövning.

7.7 Förenlighet med EU-rätten och andra internationella regler

Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/75/EU av den 24 november 2010 om industriutsläpp (IED) berörs inte eftersom verksamheter som regleras i förslagen inte omfattas av det direktivet. Inte heller Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/49/EG av den 25 juni 2002 om bedömning och hantering av omgivningsbuller (bullerdirektivet) berörs, eftersom direktivet enligt artikel 2.2 inte ska tillämpas på buller från militär verksamhet i militärområden. Verksamhet som bedrivs på civil verksamhetsplats såsom civila flygplatser får likt i dag lösas inom ramen för de gällande tillstånden på aktuell plats samt inom ramen för tillsynen. Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/18/EU av den 4 juli 2012 om åtgärder för att förebygga och begränsa faran för allvarliga olyckshändelser där farliga ämnen ingår (Sevesodirektivet) ska enligt artikel 2.2 a inte tillämpas på militära verksamheter, anläggningar eller lager.

MKB-direktivet medger under vissa förutsättningar att undantag görs från direktivets krav på specifik miljöbedömning och tillstånd. Även Århuskonventionen medger under vissa förutsättningar att undantag från kravet på allmänhetens deltagande görs. Se närmare artikel 1.3 i MKB-direktivet och artikel 6.1.c i Århuskonventionen. Förslagen i promemorian som innebär en möjlighet till undantag från nämnda krav är i linje med vad direktivet och konventionen tillåter.

Bestämmelserna i Esbokonventionen ska inte begränsa parternas rätt att införa nationella lagar, förordningar, administrativa föreskrifter eller vedertagna rättsliga åtgärder för att skydda uppgifter vars tillhandahållande skulle kunna skada bland annat nationell säkerhet (artikel. 2.8). Förslagen uppfyller således kraven även i den konventionen.

Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/60/EG om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på vattenpolitikens område (ramdirektivet för vatten) innehåller ett krav på förhandsprövning av uttag av grund- och ytvatten och av utsläpp från punktkällor som kan ge upphov till föroreningar. Kravet på förhandsprövning i vattendirektivet är uppfyllt genom att ett krav på anmälan innebär att tillsynsmyndigheten ska bedöma om det behövs förbud, försiktighetsmått eller tillstånd eller om ingen åtgärd behövs (23 § förordningen om vattenverksamhet). Genomförandet av direktivet påverkas inte av detta förslag.

Både rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter (art- och habitatdirektivet) och Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/147/EG av den 30 november 2009 om bevarande av vilda fåglar (fågeldirektivet) förutsätter förprövning av verksamheter som kan påverka de livsmiljöer och djur- och växtarter som ska skyddas enligt direktiven. Direktiven har inga uttryckliga undantag för försvarets verksamheter eller för militär verksamhet. Art- och habitatdirektivet innehåller däremot möjligheter att under vissa förutsättningar göra undantag för tvingande orsaker av ett allt överskuggande allmänintresse

(eng. "imperative reasons of overriding public interest"). På motsvarande sätt finns möjligheter enligt fågeldirektivet att under vissa förutsättningar göra undantag bland annat av hänsyn till människors hälsa och säkerhet. De föreslagna reglerna förutsätter att de aktuella försvarsverksamheterna prövas inom det materiella utrymme som direktiven ger, när de är tillämpliga. Förslaget bedöms därför vara förenligt även med dessa direktiv.

Klimat- och näringslivsdepartementet
Miljöprövningsenheten
Rättssekretariatet

Remiss av promemorian Snabbare processer enligt miljöbalken för att stärka det militära försvaret

Remissinstanser

1. Aktion Rädda Vättern
2. Arvidsjaurs kommun
3. Sveriges Ornitologiska förening – BirdLife Sverige
4. Borås kommun
5. Botkyrka kommun
6. Boverket
7. Båstads kommun
8. Domstolsverket
9. Eksjö kommun
10. Enköpings kommun
11. Falköpings kommun
12. Falu kommun
13. Filipstads kommun
14. Folkhälsomyndigheten
15. Fortifikationsverket
16. Försvarets materielverk
17. Försvarets radioanstalt
18. Försvarsinspektören för hälsa och miljö
19. Försvarsmakten

20. Gotlands kommun
21. Gällivare kommun
22. Göteborgs stad
23. Hagfors kommun
24. Halmstads kommun
25. Haninge kommun
26. Haparanda kommun
27. Havs- och vattenmyndigheten
28. Herrljunga kommun
29. Härjedalens kommun
30. Härnösands kommun
31. Jokkmokks kommun
32. Justitiekanslern
33. Karlsborgs kommun
34. Karlskoga kommun
35. Karlskrona kommun
36. Kemikalieinspektionen
37. Kiruna kommun
38. Kristianstads kommun
39. Krokoms kommun
40. Kungliga krigsvetenskapsakademien
41. Kvinnor för Fred
42. Laholms kommun
43. Lekebergs kommun
44. Lessebo kommun
45. Lidköpings kommun
46. Linköpings kommun
47. Luftfartsverket
48. Luleå kommun
49. Lunds kommun

50. Länsstyrelsen i Blekinge län
51. Länsstyrelsen i Dalarnas län
52. Länsstyrelsen i Hallands län
53. Länsstyrelsen i Jönköpings län
54. Länsstyrelsen i Kronobergs län
55. Länsstyrelsen i Norrbottens län
56. Länsstyrelsen i Skåne län
57. Länsstyrelsen i Stockholms län
58. Länsstyrelsen i Södermanlands län
59. Länsstyrelsen i Uppsala län
60. Länsstyrelsen i Värmlands län,
61. Länsstyrelsen i Västerbottens län
62. Länsstyrelsen i Västernorrlands län
63. Länsstyrelsen i Västra Götalands län
64. Länsstyrelsen i Örebro län
65. Länsstyrelsen i Östergötlands län
66. Miljösamverkan Östra Skaraborg
67. Motala kommun
68. Munkedals kommun
69. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap
70. Mölndals kommun
71. Naturvårdsverket
72. Nora kommun
73. Norrtälje kommun
74. Nynäshamns kommun
75. Nässjö kommun
76. Regelrådet
77. Renägarförbundet
78. Riksantikvarieämbetet
79. Riksdagens ombudsmän

80. Ronneby kommun
81. Salems kommun
82. Sametinget
83. Sigtuna kommun
84. Simrishamns kommun
85. Sjöfartsverket
86. Skellefteå kommun
87. Skövde kommun
88. Sollefteå kommun
89. Statens geotekniska institut
90. Statskontoret
91. Strängnäs kommun
92. Svea hovrätt, Mark- och miljööverdomstolen
93. Svenska Atlantkommittén
94. Svenska Naturskyddsföreningen
95. Svenska Samernas Riksförbund
96. Sveriges Advokatsamfund
97. Sveriges geologiska undersökning
98. Sveriges Kommuner och Regioner (SKR)
99. Tierps kommun
100. Totalförsvarets forskningsinstitut
101. Trafikverket
102. Transportstyrelsen
103. Trosa kommun
104. Uddevalla kommun
105. Umeå kommun
106. Umeå tingsrätt, mark- och miljödomstolen
107. Upplands-Bro kommun
108. Uppsala kommun
109. Vaggeryds kommun

110. Vårgårda kommun
111. Vänersborgs tingsrätt, mark- och miljödomstolen
112. Värmdö kommun
113. Värnamo kommun
114. Växjö tingsrätt, mark- och miljödomstolen
115. Ystads kommun
116. Älvdalens kommun
117. Älvkarleby kommun
118. Älvsbyns kommun
119. Örebro kommun
120. Östersunds kommun
121. Östhammars kommun
122. Överkalix kommun
123. Övertorneå kommun

Remissvaren ska ha kommit in till Klimat- och näringslivsdepartementet **senast 4 oktober 2024**. Svaren bör lämnas per e-post till kn.remissvar@regeringskansliet.se och med kopia till alexandra.venander@regeringskansliet.se och jonathan.andersson@regeringskansliet.se. Ange diarienummer KN2024/01391 och remissinstansens namn i ämnesraden på e-postmeddelandet.

Svaret bör lämnas i två versioner: den ena i ett bearbetningsbart format (t.ex. Word), den andra i ett format (t.ex. pdf) som följer tillgänglighetskraven enligt lagen (2018:1937) om tillgänglighet till digital offentlig service. Remissinstansens namn ska anges i namnet på respektive dokument.

Remissvaren kommer att publiceras på regeringens webbplats.

I remissen ligger att regeringen vill ha synpunkter på förslagen eller materialet i promemorian. Om remissen är begränsad till en viss del av promemorian, anges detta inom parentes efter remissinstansens namn i remisslistan. En sådan begränsning hindrar givetvis inte att remissinstansen lämnar synpunkter också på övriga delar.

Myndigheter under regeringen är skyldiga att svara på remissen. En myndighet avgör dock på eget ansvar om den har några synpunkter att redovisa i ett svar. Om myndigheten inte har några synpunkter, räcker det att svaret ger besked om detta.

För **andra remissinstanser** innebär remissen en inbjudan att lämna synpunkter.

Promemorian kan laddas ned från Regeringskansliets webbplats www.regeringen.se.

Remissinstanserna kan utan kostnad beställa tryckta exemplar av promemorian via ett [beställningsformulär hos Elanders Sverige AB](#).

Råd om hur remissyttranden utformas finns i Statsrådsberedningens promemoria [Svara på remiss \(SB PM 2021:1\)](#). Den kan laddas ned från Regeringskansliets webbplats www.regeringen.se.

Magnus Moreau
Departementsråd

Kopia till

Elanders Sverige AB, e-postadress: betankande@elanders.com

Härnösands
kommun

Samhällsnämnd

Delårsrapport 2024

2024-08-31

Delårsrapport 2024

Status: Påbörjad Rapportperiod: 2024-08-31 Organisation: Samhällsnämnd

Innehållsförteckning

Delårsrapport 2024	1
1 Nämndens uppdrag och verksamhet	2
2 Utgångspunkter	3
3 Viktiga händelser som påverkat verksamheten	4
4 Måluppfyllelse	6
5 Ekonomisk uppföljning och prognos	11
5.1 Utfall och prognos	11
5.2 Utfall och prognos per verksamhetsområde	13
5.3 Personalvolym per verksamhetsområde.....	14
5.4 Investeringar	15
6 Hantering av prognostiserad budgetavvikelse	18
7 Förväntad utveckling	19
8 Internkontroll	20
8.1 Innevarande års internkontrollarbete.....	20
8.2 Kvarstående förbättringsåtgärder från tidigare år.....	22
9 Uppföljning av privata utförare	23
10 Bilaga 1, Indikatorer	24

1 *Nämndens uppdrag och verksamhet*

Samhällsnämnden har ansvarsområden som sträcker sig från myndighetsutövning i miljö, plan- och byggfrågor till utveckling av gator, kajer och vägar och drift och samverkan inom fritid och ungdomsfrågor. Nämnden ansvarar för kommunens investeringar i gator, gång- och cykelvägar, anpassningar vid byggnationer. Samhällsnämnden ansvarar för utveckling och drift av fritids- och friluftsanläggningar.

Samhällsnämnden ansvarar också för löpande frågor inom miljöarbete, fysisk planering, bostadsanpassning, skog- och naturvård, miljö och hälsoskydd, karthantering, livsmedelskontroller samt tillsyn och tillstånd för alkoholserving inklusive försäljning av folköl, tobak och livsmedel. Nämnden ansvarar även för skötsel och utveckling av kommunens gator och parker, samt för föreningsstöd. Skolskjutsar ligger inom nämndens ansvar liksom kommunens kostavdelning där produktionsköket Navet ingår.

Nämndens arbete styrs av reglementet som bestäms av kommunfullmäktige.

2 Utgångspunkter

Verksamhetsplanen är en beskrivning av de aktiviteter som nämnden planerar att genomföra det kommande året. Verksamhetsplanen konkretiserar hur kommunens mål ska uppnås. Budgeten fastslår de ekonomiska ramarna för det kommande året och ligger även till grund för verksamhetsplanen då det ska finnas täckning inom budget för aktiviteterna nämnden planerar att genomföra.

Verksamhetsplanen ska följas upp i nämndens fyramånadersrapport, i nämndens delårsrapport samt i nämndens verksamhetsberättelse.

3 Viktiga händelser som påverkat verksamheten

Kosten

Har under året fortsatt att följa upp och rapportera in matsvinn. Aktiviteter för att underlätta vägningen har genomförts.

Verksamheten har tillsammans med huvudgrossist tagit in fler närproducerade livsmedel på avtal. Lokalgruppen har besökt Navet för att se om möjligheten finns för att ta emot otvättad potatis och rotsaker. För att detta ska kunna ske behövs en ombyggnation, införskaffning av utrustning, rekrytering av mer personal samt att volymen potatis och rotsaker som verksamheten behöver måste finnas att köpa in av lokala leverantörer.

Ansvaret för livsmedelsbudgeten är överflyttat från skolförvaltningen. Uppföljningsmöten har skett för att hitta nya arbetssätt för att nå ett bra resultat.

Storhushållsprisindex har sedan årsskiftet ökat med 5%.

Införandet av det nya kostdataprogrammet Matilda pågår och beräknas vara i drift innan årsskiftet.

Miljö

Utifrån det nya ansvaret för tillsyn av att fritidsbåtshamnar kan ta emot avfall från båtägare har de berörda fritidsbåtshamnars avfallsplaner godkänts. Tillsynen planeras att genomföras 2025.

Arbetet med Tillsammans för mitt Härnösand fortsätter och samhällsförvaltningen bidrar med kompetenser inom de flesta projekt samt projektledning. Arbetet har renderat i ett särskilt projekt som tydliggör roller och ansvar inom samhällsbyggnadsprocessen samt bidrar till bättre samarbete. Detta kommer leda till en mer effektiv handläggning samt främja en god arbetsmiljö samtidigt som det kan leda till kortare handläggningstider för kundernas ärenden.

Arbetet med En väg in fortsätter enligt plan med möten varannan vecka. Syftet med gruppen är att förbättra samarbetet i olika processer för att kunder ska ges en så god service som möjligt i så god tid som möjligt i deras ärenden samt att minska risken för att frågor hamnar mellan stolarna internt.

Energi- och klimatrådgivning har inte kunnat genomföras i den omfattning som planerats, utifrån sjukskrivningar. Detta kan leda till att kommunen blir återbetalningsskyldiga för en del av det årliga bidraget som mottagits.

Teknik

Mark och miljödomstolen godkände ansökan om vattenverksamhet för byggnationen av den nya Nybron, vilket var en förutsättning för att komma igång. Beslutet kom i planerad tid vilket medför att tidplanen kan följas. I projekteringen för Nybron har konsulter från Sverige och Danmark bistått förvaltningen i gestaltning och belysningslösningar som bidrar till en ökad upplevd trygghet i området. I kanaluddsparkens projekt pågår just nu projektering av belysningslösningar kopplade till den upplevda tryggheten för medborgarna.

Planering av kommande arbete med utsprångskajen och Nybrogatan pågår.

Det är fortsatt av vikt att följa den ekonomiska utvecklingen, både nationellt och internationellt, då prisförändringar påverkar möjligheten att kunna utföra jobben som planerats inom budget.

Teknikavdelningens samarbete inom både drift och investeringsarbeten fortsätter tillsammans med Härnösands energi och miljö AB. Även Härnösandshushar under året påbörjat samarbete, främst inom park och vinterväghållning.

Plan- och bygg

På enheten har antalet detaljplaner som hanterats ökat stort. Det finns fram till juli 17 pågående planprocesser, tre på väntelista och ett flertal som ligger vilande då det inte går att arbeta med fler planer som läget ser ut just nu. Upphandling har hjälpt verksamheten att få fram ett ramavtal för att kunna nyttja konsulter i planprocessen och detta har enheten nu nyttjat i ett flertal detaljplaner. Enheten gör det för att göra allt som vi kan för att få fram rättssäkra detaljplaner så snabbt som det är möjligt.

Flera nya medarbetare har börjat, inklusive ny chef, enheten har även en trainee inom arkitektur fram till maj nästa år. Stora byggen är igång (Exempelvis Riksarkivet och Härnö Gin Hotell) vilket sysselsätter stora delar av bygg med arbetsplatsbesök, tekniska samråd och granskning av handlingar inför slutbesked. Antalet bygglov har fram till denna period legat på samma nivå som föregående år. Värt att nämna är dock att det är under denna period antalet bygglov tenderar att vara som högst. Bostadsanpassning ligger på normal nivå dock är priserna i många fall betydligt högre för anpassningar idag än tidigare år, ekonomisk balans råder ändock då antalet ärenden har minskat något från tidigare år. Parkeringsstillstånd har flyttats till handläggare för bostadsanpassning med gott resultat.

Kart- och mät har många uppdrag och är en viktigt pusselbit för att många processer i samhällsbyggandet ska kunna fungera. Lantmäteriet har sagt upp alla kommunala avtal i hela landet. Att förstå det nya ABT-avtalet (Adress och byggnadsinformationsavtalet) med lantmäteriet tar tid av kart- och mätpersonal. Lantmäteriet gör detta på grund av dålig ekonomi och för att genomföra datadirektivet om värdefulla datamängder. De intäkter som kommunen tidigare har fått från Lantmäteriet kommer som förslag att helt tas bort från år 2025.

Fritid

Arbetet fortsätter med byggnationen av den nya sporthallen på Ängevallen. Planen är att den nya anläggningen skall kunna tas i bruk under höstterminen 2025 och den kommer innebära ett stort lyft för både skolans verksamhet och för föreningslivet. Träningstiderna för inomhusidrotterna kommer att förbättras avsevärt vilket är positivt för ungdomar. Invigningen av den nya fotbollsanläggningen på Myran är genomförd under sommaren och den nya anläggningen erbjuder en fullstor konstgräsplan av högsta kvalité samt en mindre natur gräsplan. Konstgräsmattan på Höglättens fotbollsplan är utbytt under augusti vilket innebär att kommunen nu kan erbjuda 2 planer med ett underlag av hög kvalité.

Trafik

Tillsammans med Kollektivtrafikmyndigheten pågår framtagandet av ett förfrågningsunderlag inför den kommande stora buss upphandlingen i länet. Ett förfrågningsunderlag som skall vara klart i december 2024 för att möjliggöra en trafikstart december 2027. Planeringen och projekteringen för en ny kommunalt ägd bussdepå fortskrider också med Kommunfastigheter som byggherre.

4 Måluppfyllelse

Under 2023 antog kommunfullmäktige ett nytt målprogram, *Ett starkt och hållbart Härnösand med plats för alla*. Programmet gäller under perioden 2024-2027. I programmet beskrivs kommunens vision och sex lokala inriktningar som utgör ett önskat framtida tillstånd för Härnösands kommun. Samtliga nämnder ska inför verksamhetsåret omsätta innehållet i inriktningarna och anta jämställdhetsintegrerade mål med tillhörande nyckelaktiviteter med syfte att bidra till utvecklingen mot det önskade tillståndet.

Nämnden har inför verksamhetsåret 2024 antagit mål med tillhörande nyckelaktiviteter, samt indikatorer till respektive mål. Nedan redovisas mål och nyckelaktiviteter. Indikatorerna redovisas i bilaga.

Vi skapar förutsättningar för ett jämställt, starkt och inkluderande föreningsliv i alla kommundelar.

Bedömning	Trend
	

Kommentar:

Under året har utbildningar av föreningars ledare och styrelsemedlemmar genomförts vilket bidrar till att skapa trygga idrottsmiljöer för barn och ungdomar. Utbildningsmaterialet har utvecklats för att vara mer anpassat till att motverka felaktiga beteenden och fokusera på förebyggande arbete. Arbetet med dessa utbildningar fortsätter varje år och kommunen kan behöva nå ut till fler ledare för att nå ännu bättre måluppfyllelse.

Föreningar har anordnat avgiftsfri idrottsskola för både pojkar och flickor med bidrag från kommunen, vilket lett till att alla har möjlighet att delta oavsett ekonomiska förutsättningar.

Härnösands fritidsgårds personal har varit i olika delar av kommunen för att möta barn och ungdomar i deras närmiljö. Detta ser vi leder till att fler barn och ungdomar senare besöker Härnösands fritidsgård i centrum. Aktiviteterna för nästa år kan behöva ses över i tid och rum kopplat till åldersgrupper.

Förflyttningen mot målet bedöms vid årsskiftet ha skett i eftersträvd riktning och i en tillfredsställande omfattning.

Nyckelaktivitet	Status	Färdiggrad
Stärka föreningslivets möjlighet att bedriva folkbildning		

Kommentar:

Arbetet med att utbilda föreningar sker årligen med ett nära samarbete med RF SISU Västernorrland med syftet att skapa en tryggare idrottsmiljö för barn och ungdomar. Utbildningen är ett krav för att föreningen ska kunna söka aktivitetsbidraget från kommunen. Nya strategier är framtagna för att förhindra att felaktiga beteenden skulle uppstå, till exempel kränkande behandling. Handlingsplanen har nyligen gjorts om där det nu även finns ett avsnitt kopplat till förebyggande arbete. Nästa år behöver ett arbete med att nå ut till föreningarna göras så att det blir fler ledare i föreningarna som tar del av utbildningarna.

Arbetet med nyckelaktiviteten är genomfört i tillräcklig omfattning för att bidra till positiv förflyttning mot måluppfyllelse på helår.

Genomföra fritidsgårdsverksamhet utanför staden tillsammans med privata/föreningsinitiativ.		
---	---	---

Kommentar:

Under sommaren fördelas Härnösands fritidsgårds personal på olika aktiviteter både inom och utanför stadskärnan. Syfte är att nå ut till ungdomar på sin hemmaplan och att de förhoppningsvis lättare kan

besöka Härnösands Fritidsgård i centrum senare. För kommande år behöver planeringen av aktiviteter kopplat till åldersgrupp ses över för att passa bättre. Arbetet med nyckelaktiviteten är genomfört i tillräcklig omfattning för att bidra till positiv förflyttning mot måluppfyllelse på helår.

Vi har en hållbar och långsiktig samhällsplanering som skapar plats för alla.

Bedömning	Trend
	↗

Kommentar:

Under året har utbildningar av föreningars ledare och styrelsemedlemmar genomförts vilket bidrar till att skapa trygga idrottsmiljöer för barn och ungdomar. Utbildningsmaterialet har utvecklats för att vara mer anpassat till att motverka felaktiga beteenden och fokusera på förebyggande arbete. Arbetet med dessa utbildningar fortsätter varje år och kommunen kan behöva nå ut till fler ledare för att nå ännu bättre måluppfyllelse.

Föreningar har anordnat avgiftsfri idrottsskola för både pojkar och flickor med bidrag från kommunen, vilket lett till att alla har möjlighet att delta oavsett ekonomiska förutsättningar.

Härnösands fritidsgårds personal har varit i olika delar av kommunen för att möta barn och ungdomar i deras närmiljö. Detta ser vi leder till att fler barn och ungdomar senare besöker Härnösands fritidsgård i centrum. Aktiviteterna för nästa år kan behöva ses över i tid och rum kopplat till åldersgrupper.

Förflyttningen mot målet bedöms vid årsskiftet ha skett i eftersträvad riktning och i en tillfredsställande omfattning.

Nyckelaktivitet	Status	Färdiggrad
Stärka föreningslivets möjlighet att bedriva folkbildning		

Kommentar:

Arbetet med att utbilda föreningar sker årligen med ett nära samarbete med RF SISU Västernorrland med syftet att skapa en tryggare idrottsmiljö för barn och ungdomar. Utbildningen är ett krav för att föreningen ska kunna söka aktivitetsbidraget från kommunen. Nya strategier är framtagna för att förhindra att felaktiga beteenden skulle uppstå, till exempel kränkande behandling. Handlingsplanen har nyligen gjorts om där det nu även finns ett avsnitt kopplat till förebyggande arbete. Nästa år behöver ett arbete med att nå ut till föreningarna göras så att det blir fler ledare i föreningarna som tar del av utbildningarna. Arbetet med nyckelaktiviteten är genomfört i tillräcklig omfattning för att bidra till positiv förflyttning mot måluppfyllelse på helår.

Genomföra fritidsgårdsverksamhet utanför staden tillsammans med privata/föreningsinitiativ.		
---	---	---

Kommentar:

Under sommaren fördelas Härnösands fritidsgårds personal på olika aktiviteter både inom och utanför stadskärnan. Syfte är att nå ut till ungdomar på sin hemmaplan och att de förhoppningsvis lättare kan besöka Härnösands Fritidsgård i centrum senare. För kommande år behöver planeringen av aktiviteter kopplat till åldersgrupp ses över för att passa bättre. Arbetet med nyckelaktiviteten är genomfört i tillräcklig omfattning för att bidra till positiv förflyttning mot måluppfyllelse på helår.

Vi har en enkel och rättvis myndighetsutövning för ett gott företagsklimat.

Bedömning	Trend
	↗

Kommentar:

Samhällsförvaltningens personal bidrar i arbetet med Tillsammans för mitt Härnösand på ett bra sätt. I detta arbete har samarbeten mellan avdelningar och förvaltningar utvecklats vilket leder till en mer effektiv organisation som kan bidra till att företag upplever kommunen som en bra samarbetspartner.

Arbetet med En väg in har utvecklat sitt arbete genom att ha kontinuerliga möten och använda varandras kompetenser i frågor där företag vill etablera sig eller utvecklas. Ett kontinuerligt arbete med att utveckla e-tjänster för att förenkla för företag och personal prioriteras.

Utifrån resultatet på Insikts-mätningen kommer samhällsförvaltningen jobba vidare under hösten med förbättringsåtgärder.

Förflyttningen mot målet bedöms vid årsskiftet ha skett i eftersträvd riktning och i en tillfredsställande omfattning.

Nyckelaktivitet	Status	Färdiggrad
Företag och handlare har god vetskap om samhällsnämndens planering och satsningar i kommunen		

Kommentar:

Det har genomförts 14 möten för En väg in där personal från samhällsförvaltningen och kommunstyrelseförvaltningen deltar för att främja en effektiv process för företag. Mötena prioriteras av deltagare och har genomförts på det sätt som har planerats. I arbetet med Lätt att göra rätt har en processbeskrivning för arbetet med En väg in tagits fram för att tydliggöra både internt och externt hur vi tar hand om dessa ärenden tillsammans.

Ett projekt har under året startats för att tydliggöra arbetet inom samhällsbyggnadsprocessen. Detta utvecklar samarbetet mellan avdelningar och förvaltningar samt ger en tydlig fördelning av roller och mandat. Detta i sin tur kommer leda till en effektivare samhällsbyggnadsprocess och främja för våra företag. Projektet kommer att pågå resten av året och implementeras under 2025.

Arbetet med nyckelaktiviteten är genomfört i tillräcklig omfattning för att bidra till positiv förflyttning mot måluppfyllelse på helår.

Tillsammans För Härnösand; Prioritera deltagande från förvaltningen i de aktiviteter som programmet tar fram		
--	--	--

Kommentar:

Arbetet med programmet Tillsammans för Mitt Härnösand fortskrider enligt plan och samhällsförvaltningen bidrar med de kompetenser som efterfrågas. Förvaltningen har både en programledare och en teamledare samt deltagare i nästan alla projekt.

Arbetet med Tillsammans-projekten har lett till att öka samarbetet mellan avdelningar och förvaltningar och bidrar till ett arbete där vi motverkar dubbelarbete och hjälper varandra utifrån våra olika kompetenser. Bland annat har chefsgrupper träffats för att samleda olika aktiviteter där deras medarbetare deltar. Till exempel har frågan gällande kompetensförsörjning blivit ett lyckat samarbete mellan olika förvaltningar och kommunala bolag.

Arbetet med nyckelaktiviteten är genomfört i tillräcklig omfattning för att bidra till positiv förflyttning mot måluppfyllelse på helår.

Vi prioriterar omställningen till ett hållbart och fossilfritt samhälle, hushållning av naturresurser och biologisk mångfald.

Bedömning	Trend

Kommentar:

Teknikenheten har prioriterat blommande träd enligt våra uppsatta mål, varav de flesta är blommande. Inventering och dokumentering av lämpliga platser för övergång till ängsmark från gräsytor har gjorts vilket gör att vi ytterligare kan öka andelen ängsmark framöver. I en del projekt har åtgärder, typ stockar lagts ut, allt för att skapa boplatser till insekter för att främja biologisk mångfald.

Kostavdelningen arbetar för att en större volym närproducerad mat ska kunna användas samt för att minska matsvinnet. Processen för att nå Agenda 2030-målet går enligt plan och beräknas kunna uppfyllas. Ett samarbete med skolan där måltiderna används som ett pedagogiskt verktyg skulle kunna leda till att eleverna får större kunskap kring mat, hälsa och hållbarhet. För att kunna ta emot rotsaker och potatis behövs ekonomiska resurser för inköp av utrustning, ombyggnation samt att nya nställa personal. Det behöver också ses över om volymen rotsaker finns hos leverantörer för att det ska bli lönsamt.

Förflyttningen mot målet bedöms vid årsskiftet ha skett i eftersträvad riktning och i en tillfredsställande omfattning.

Nyckelaktivitet	Status	Färdiggrad
Öka den biologiska mångfalden i stadsmiljö		

Kommentar:

Teknikenheten har ställt ut Framtidens lek på Lövudden på Sambibliotekets nya "öppna ytan". Modellerna som togs fram av elever på Brännaskolan och Solenskolan visade vad barnen önskade att Lövuddens lekplats skulle bli i framtiden.

Teknik har prioriterat blommande träd enligt våra uppsatta mål. Ca 60 nya träd beräknas ha planterats vid årsskiftet, varav de flesta är blommande. Inventering och dokumentering av lämpliga platser för övergång till ängsmark från gräsytor har gjorts. I en del projekt har åtgärder, typ stockar lagts ut, allt för att skapa boplatser till insekter. Resurser för arbetet har planerats och prioriterats för att kunna genomföra aktiviteterna enligt plan. Effekterna av aktiviteterna är en mer grön och blommande stad som bidrar till biologiska mångfalden.

Arbetet med nyckelaktiviteten är genomfört i tillräcklig omfattning för att bidra till positiv förflyttning mot måluppfyllelse på helår.

Minska matsvinn enl. plan till Agenda 2030		
--	--	--

Kommentar:

Kostavdelningen har genomfört vägning av matsvinn höst och vår med syfte att medvetandegöra hur mycket som slängs. Resultatet visar att målet är på god väg att nås för 2024 samt Agenda 2030-målet. Effekten av aktiviteterna är hälsofördelar att mer mat hamnar i magen istället för i papperskorgen.

Arbetet framöver skulle kunna förbättras med ett ökat samarbete och ett gemensamt mål med förskola/skola. Måltiderna skulle kunna användas som ett pedagogiskt verktyg. På så sätt kan kopplingen mellan mat, hälsa och hållbarhet bli tydligare för barnen.

En löpande dialog med huvudgrossisten för inköp av livsmedel har lett till att få mer närproducerade livsmedel kontinuerligt i verksamheten vilket gör att målen lättare kan nås. För att kunna ta emot rotsaker och potatis behövs ekonomiska resurser för inköp av utrustning, ombyggnation samt att nyanställa personal. Det behöver också ses över om volymen rotsaker finns hos leverantörer för att det ska bli lönsamt.

Arbetet med nyckelaktiviteten är genomfört i tillräcklig omfattning för att bidra till positiv förflyttning mot måluppfyllelse på helår.

Medarbetare, kvinnor som män, har ett hållbart och utvecklande arbetsliv med en välfungerande fysisk, organisatorisk och social arbetsmiljö, och god kompetens för sitt uppdrag.

Bedömning	Trend
	-

Kommentar:

Samhällsförvaltningen har en kompetensförsörjningsplan som följs upp med syfte att strategiskt arbeta mot att utveckla befintlig personal kopplat till nuvarande och kommande behovsamt rekrytera strategiskt utifrån dessa behov.

En förvaltningsdag för alla anställda har genomförts för att främja fysisk aktivitet utomhus samt att lära känna varandra på ett avslappnat sätt. Alla avdelningar och enheter planerar för att genomföra en utbildning inom aktivt medarbetarskap under hösten.

Förflyttningen mot målet bedöms vid årsskiftet ha skett i eftersträvad riktning och i en tillfredsställande omfattning.

Nyckelaktivitet	Status	Färdiggrad
Förvaltningen arbetar strategiskt med kompetensförsörjning på kort och långsikt		
Kommentar: För att kunna vara en attraktiv arbetsplats och väcka nyfikenhet kring våra arbetsområden arbetar vi för att vara snabba på att svara då vi blir kontaktade kring frågor om prao, praktik och sommarjobb. Samhällsförvaltningen ser det som en god möjlighet att marknadsföra sig för blivande medarbetare. En handlingsplan är framtagen för att underlätta arbetet framöver. Samhällsförvaltningen har en kompetensförsörjningsplan som ses över kontinuerligt för att anpassas till nya omständigheter. Arbetet med nyckelaktiviteten är genomfört i tillräcklig omfattning för att bidra till positiv förflyttning mot målluppfyllelse på helår.		
Förvaltningen jobbar för att vara en hälsofrämjande arbetsplats		
Kommentar: Samhällsförvaltningen har tagit fram en handlingsplan utifrån HME-resultatet för att förbättra arbetsmiljön. En förvaltningsdag har genomförts och den andra är planerad att genomföras i september. Utifrån att det är några nyanställda så bidrar dessa tillfällen till att man lär känna varandra på ett avslappnat sätt. Arbetet med nyckelaktiviteten är genomfört i tillräcklig omfattning för att bidra till positiv förflyttning mot målluppfyllelse på helår.		

5 Ekonomisk uppföljning och prognos

5.1 Utfall och prognos

År: 2024 Period: Augusti Ansvar: 51 - Samhällsförvaltning Verksamhet: Verksamhetsstruktur

Utfall (mnr)	Utfall jan-aug 2024	Budget jan-aug 2024	Avvikelse jan-aug 2024	Årsutfall jan-aug 2023
INTÄKTER	182.2	172.6	9.6	184.5
- tilldelade skattemedel	120.9	120.9	0.0	137.3
- övriga intäkter	61.2	51.6	9.6	47.2
KOSTNADER	-181.3	-172.6	-8.7	-200.8
- köp av huvudverksamhet	-28.3	-23.6	-4.7	-60.0
- personal	-54.8	-53.5	-1.3	-48.1
- lokalhyra	-17.6	-17.7	0.2	-16.8
- avskrivningar	-27.3	-31.8	4.5	-26.0
- övriga kostnader	-53.3	-45.9	-7.4	-50.0
RESULTAT	0.9	0.0	0.9	-16.3

Samhällsnämnden visar per sista augusti 2024 ett budgetöverskott på 0,9 miljoner kronor. Utfallet för intäkter visar ett överskott med 9,6 miljoner kronor och totala kostnader ett underskott med -8,7 miljoner kronor.

Tilldelade skattemedel ligger för perioden på budgeterad nivå. Övriga intäkter består av intäkter för bland annat taxor och avgifter, försäljning av måltider och övrig verksamhet som inte finansieras av skattemedel. Hittills under året är det främst vidarefakturerings till Härnösands energi och miljö för tjänster kopplat till gatuenheten som har genererat högre intäkter än budgeterat. Det är även denna verksamhet inom förvaltningen som har vuxit mest jämfört med föregående år.

Köp av huvudverksamhet visar ett underskott mot budget för perioden på -4,7 mnr. Det är främst kostnader kopplat till vinterväghållning och kollektivtrafiken som har belastat perioden. Jämfört med samma period 2023 så är dock kostnaderna betydligt lägre då ansvaret för kollektivtrafiken sedan januari i år ligger under kommunstyrelsen.

Personalkostnaderna visar ett underskott med 1,3 mnr för perioden. Samtidigt har personalkostnaderna ökat med 6,7 mnr för perioden jämför med samma period föregående år vilket beror på att flertalet verksamheter har eller har genomgått en expansion, främst gatuenheten och personalkostnader kopplat till VA-jobb åt HEMAB.

Kostnaderna för lokalhyra har varit 0,2 mnr lägre än budget. Detta beror främst på att fritidsverksamheten hittills inte har betalat någon driftskostnad kopplat till den nya fotbollsplanläggningen på myran. Hyreskostnaderna har ökat jämfört med 2023 på grund av indexuppräknings inom avtalen.

Avskrivningskostnaderna har varit 4,5 mnr lägre än budgeterat för perioden. Det är framförallt projekteringsutgifter i de pågående större projekten som inte är beräknade att skrivas av i samma takt som planerat som är orsaken till överskottet. Jämfört med 2023 så är avskrivningskostnaderna 1,3 mnr högre för samma period.

Övriga kostnader visar ett underskott mot budget på -7,4 mnr för perioden och ligger 3,3 mnr högre än samma period 2023. Övriga kostnader innefattar bland annat lämnade bidrag, fastighetskostnader,

förbrukningsinventarier och förbrukningsmaterial, livsmedel, transporter, konsultkostnader, systemkostnader och andra köpta tjänster. För perioden är det bland annat ökade kostnader kopplat till gatuenhetens utökade verksamhet för HEMAB delar som påverkar utfallet negativt. Kostavdelningen har också högre kostnader för livsmedelsinköp jämfört med budget vilket också påverkar negativt.

År: 2024 Period: Augusti Ansvar: 51 - Samhällsförvaltning Verksamhet: Verksamhetsstruktur

Årsprognos (mnr)	Budget 2024	Prognos T1 2024	Prognos T2 2024	Prognosavv. 2024	Utfall 2023
INTÄKTER	260.3	268.2	269.6	9.3	279.7
- tilldelade skattemedel	179.1	179.1	179.1	0.0	202.9
- övriga intäkter	81.1	89.0	90.4	9.3	76.9
KOSTNADER	-260.3	-267.5	-269.4	-9.1	-303.3
- köp av huvudverksamhet	-32.9	-35.7	-36.1	-3.2	-88.9
- personal	-80.8	-84.5	-84.5	-3.7	-73.8
- lokalhyra	-26.6	-26.8	-26.8	-0.2	-25.0
- avskrivningar	-47.7	-40.7	-41.4	6.3	-38.6
- övriga kostnader	-72.4	-79.7	-80.6	-8.2	-76.9
RESULTAT	0.0	0.7	0.2	0.2	-23.6

Helårsprognosen för intäkter förväntas bli 9,3 mnr högre än budgeterade 260,3 mnr och kostnaderna förväntas bli 9,1 mnr högre än budgeterade 260,3 mnr. Detta ger ett prognostiserat resultat för år 2024 på +0,2 mnr.

Övriga intäkter förväntas vara 9,3 mnr högre än budgeterat. Detta är främst kopplat till gatuenhetens uppdrag åt HEMAB som fortsatt vidarefaktureras under 2024. Överskottet beror också på en ökad försäljning av portioner och livsmedel från navet jämfört med budget.

För köp av huvudverksamhet förväntas ett budgetunderskott på 3,2 mnr. Detta främst kopplat till gatuenheten och restkostnader för kollektivtrafiken för 2023. Kostnaderna har dock minskat markant jämfört med årsutfallet 2023 tack vare att kollektivtrafiken ligger under kommunstyrelsen.

Prognosen för personalkostnaderna visar ett underskott med 3,7 mnr på helår. Nyanställningar på gatuenheten, utökade verksamheter och avtal som ersatts med nyanställningar är de främsta orsakerna till att personalbudgeten visar på ett förväntat underskott.

Kostnaden för lokalhyra förväntas att visa ett underskott vid årets slut på 0,2 mnr. Det är främst på fritidsverksamheterna som hyreskostnaderna förväntas överstiga budget under 2024.

Avskrivningskostnaderna förväntas bli 6,3 mnr lägre än budgeterat för perioden och följer samma trend som budgetavvikelsen för hela 2024. Jämfört med 2023 så förväntas avskrivningskostnaderna öka med 2,8 mnr.

Övriga kostnader förväntas vara 8,2 mnr högre än budget och 3,7 mnr högre jämfört med föregående år. Det är främst kostnader för livsmedelsinköp som förväntas vara betydligt högre än budgeterat. Även kostnader för gatuenhetens verksamhet förväntas vara högre än budgeterat under

2024 men vägs upp av att större delen av dessa kostnader vidarefaktureras och resulterar i ökade övriga intäkter.

5.2 Utfall och prognos per verksamhetsområde

Utfall och prognos	Periodens utfall	Periodens utfall	Årsutfall	Årsprognos
per verksamhetsområde (mnr)	jan-aug	jan-aug		augusti
	2023	2024	2023	2024
Samhällsnämnd	-0,1	-0,1	-0,1	-0,2
SAM ledning o adm	-2,0	4,1	-2,4	5,1
Fritidsverksamhet	-7,4	2,2	-7,3	0,8
Kostavdelningen	0,3	-1,3	-2,5	-3,6
Trafikenhet	-3,6	-2,4	-5,6	-2,4
Miljö	0,1	0,6	-0,1	0,0
Plan & Bygg	-0,8	0,9	-1,2	1,0
Teknik	-2,8	-3,2	-4,4	-0,5
Resultat	-16,3	0,9	-23,6	0,2

Samhällsnämndens utfall för perioden är -0,1 mnr mot budget och avser främst högre arvoden än budgeterat till nämndens förtroendevalda. Prognosen visar på att kostnaderna kommer att öka något och vid årets slut landa på -0,2 mnr mot budget.

Ledning och administration har visat för perioden ett överskott på 4,1 mnr. Prognosen visar att verksamheten vid årets slut ligger på +5,1 mnr mot budget. Det stora överskottet förklaras av att avskrivningskostnaderna för hela förvaltningen är samlade under denna verksamhet.

Fritidsverksamheterna har ett resultat för perioden på +2,2 mnr mot budget och prognosen visar att man i slutet av året kommer att ligga på +0,8 mnr. Högre hyresintäkter och lägre fastighets- och driftskostnader är budgeterat är de främsta anledningarna till överskottet i både utfall och prognos.

Kostavdelningen har ett utfall på -1,3 mnr mot budget för perioden samt en prognos på -3,6 mnr mot budget för hela 2024. Det är främst de högre kostnaderna för livsmedel som påverkar både resultatet och prognosen negativt.

Trafikenheten har ett utfall på -2,4 mnr för perioden samt en helårsprognos på -2,4 mnr för 2024. Utfallet för kollektivtrafiken 2023 visar ett underskott mot budget på 1,6 mnr. Reglering av resultatet skickas till kommunen under sommaren 2024. Fastighets- och driftskostnaderna har också varit högre för perioden samt beräknas vara högre under 2024.

Miljöenheten visar ett överskott på 0,6 mnr för perioden och förväntas ligga på budgeterad nivå under 2024.

Plan & Bygg har ett överskott för perioden på 0,9 mnr och prognosen visar att verksamheten i slutet av året ligger på +1,0 mnr mot budget. Det är främst kostnaderna för bostadsanpassningsbidrag som förväntas vara lägre för perioden.

Teknikavdelningen har ett underskott mot budget för perioden på 3,2 mnr som främst beror på de högre kostnaderna för vinterväghållning. Underskottet förväntas minska något på helår men prognosen visar att teknikavdelningen vid slutet av året kommer att ligga på -0,5 mnr mot budget.

5.3 Personalvolym per verksamhetsområde

Utfall och prognos personal	Periodens utfall	Periodens utfall	Årsutfall	Årsbudget	Årsprognos
per verksamhetsområde (mnr)	jan-aug	jan-aug			augusti
	2023	2024	2023	2024	2024
Samhällsnämnd	-1,2	-1,1	-1,6	-1,6	-1,8
SAM ledning o adm	-2,1	-2,2	-3,2	-3,2	-3,6
Fritid ledning o adm	-2,3	-1,3	-3,6	-1,9	-2,0
Fritidsaktiviteter ungdom	-2,2	0,0	-3,4	0,0	0,0
Badanläggningar	-1,4	0,0	-1,6	0,0	0,0
Högslätten	-3,2	0,0	-5,0	0,0	0,0
Fritidsaktiviteter	0,0	-3,2	0,0	-4,9	-4,9
Idrottsanläggningar	0,0	-3,7	0,0	-5,6	-6,0
Kostavdelningen	-17,4	-1,7	-26,3	-1,6	-1,8
Navet	0,0	-6,7	0,0	-10,1	-10,6
Kök Härnön	0,0	-5,9	0,0	-9,5	-9,4
Kök fastlandet	0,0	-6,0	0,0	-9,8	-9,5
Trafikenhet	-2,5	-2,6	-3,6	-4,2	-4,0
Miljö	-4,0	-4,2	-6,0	-6,8	-6,5
Plan & Bygg	-6,4	-7,3	-10,1	-12,3	-11,6
Teknik	-4,9	-4,1	-7,0	-5,7	-6,0
Gata egen regi	-0,6	-4,8	-2,5	-3,5	-6,7
Resultat	-48,1	-54,8	-73,8	-80,8	-84,5

Utfallet för personalkostnader var 2023 73,8 mnr. Om man jämför kostnaderna för perioden jan-aug 2024 med samma period föregående år så är kostnaderna 6,7 mnr högre 2024. I år är budget 80,8 mnr för personalkostnader och prognosen visar att personalkostnaderna troligtvis kommer att vara 3,7 mnr högre än budget på helår.

Antal årsarbetare per verksamhetsområde	Årsarbetare	Årsarbetare	Differens
	augusti	augusti	augusti
(faktisk sysselsättningsgrad omräknad till heltider)	2023	2024	2023/2024
SAM ledning o adm	4,00	5,00	1,00
Fritid ledning o adm	4,00	2,00	-2,00
Fritidsaktiviteter ungdom	7,00		-7,00
Badanläggningar	1,00		-1,00
Högslätten	9,00		-9,00
Fritidsaktiviteter		9,00	9,00
Idrottsanläggningar	1,00	11,00	10,00
Kostavdelningen	57,44	1,00	-56,44
Navet		20,00	20,00
Kök Härnön		20,75	20,75
Kök fastlandet		19,00	19,00
Trafikenhet	7,00	7,00	0,00

Miljö	10,00	9,00	-1,00
Plan & Bygg	18,00	16,00	-2,00
Teknik	9,00	9,00	0,00
Gataenheten	10,00	13,00	3,00
Resultat	137,4	141,8	4,3

Tabellen visar beräkningen av antalet årsarbetare baserat på årets kostnader, sysselsättningsgrad omräknat till heltider. Antalet årsarbetare stämmer därför inte nödvändigtvis överens med antalet huvuden per verksamhetsområde.

Fritidsavdelningens verksamheter har samma antal årsarbetare som tidigare år.

Kostavdelningen har utökat medarbetarantalet utifrån överenskommelsen med skolan gällande måltidspersonal.

För plan- och byggavdelningen har medarbetarantalet ökat då vakanta tjänster har tillsatts och genom den omorganisation som gjordes 2023.

Gatuenheten har ökat medarbetarantalet utifrån nya uppdrag som kräver mer personal.

Totalt på förvaltningen har antalet årsarbetare ökat med 4,3 personer.

5.4 Investeringar

Investeringsmedel (mnkr)	Utfall	Årsbudget	Årsprognos
	jan-aug		augusti
	2024	2024	2024
Grönsaksskärare	0,0	0,0	0,2
Reinvestering Grönkullapa	0,0	0,0	0,0
Maratonparkens naturlekp.	0,1	0,0	0,1
Gerestabäcken	1,5	0,0	2,0
Del av Sockenvägen re gat	0,5	0,0	0,8
Nybron 22 projektering	10,5	0,0	11,0
Nybron 24 byggnation	14,3	0,0	57,9
Hållplatsåtgärder 2022	0,0	0,0	0,0
Rivning resan 1	1,4	0,0	1,4
Rondell Nybrogatan/Brunns	0,1	0,0	0,1
Aspvägen	0,3	0,0	1,5
Åkermansgatan	0,1	0,0	0,1
Byåkersvägen	2,5	0,0	3,0
Djuphamnsvägen	0,0	0,0	0,0
Fyrvägen	0,2	0,0	0,2
Nämndemansvägen	8,5	0,0	6,1
Torpvägen	0,0	0,0	0,3
Etabl. kontor Kattastrand	0,2	0,0	0,2
Öjesjödammen	0,3	0,0	0,4
Ängsvägen del 2	0,0	0,0	0,0
Krukor till centrum	0,2	0,0	0,2
Fågelstavägen 2023	0,0	0,0	0,0

Enskilda vägar 2023	0,6	0,0	0,6
Hållplatsåtg. Bondsjöhöjd	0,0	0,0	0,0
Theodor Hellmans väg 2024	0,4	0,0	1,7
Sjöcontainrar 2024	0,1	0,0	0,1
Markvibratorer	0,2	0,0	0,2
Trumpetgatan 2024	1,1	0,0	3,0
Beläggningsåtgärder 2024	1,1	0,0	2,0
Norra Kyrkogatan	0,1	0,0	0,1
KB Högsletten	0,0	0,0	0,1
Kastellgatan	0,0	0,0	0,1
Hyvlarvägen	0,0	0,0	0,1
Gånsviksdalen GC	0,3	0,0	0,4
Gånsviksvägen GC	0,7	0,0	0,7
Alvägen	0,2	0,0	0,2
Lievägen	0,2	0,0	0,2
Plogvägen	0,4	0,0	0,4
Utsiktsvägen	0,4	0,0	0,7
Eriksbergsgränd	0,0	0,0	0,1
Hovsgränd	0,0	0,0	0,3
Utrustning VA-projekt	0,5	0,0	0,6
Avstängningsmaterial 2024	0,1	0,0	0,1
Hjullastare Volvo L50G	0,8	0,0	0,8
SSA farleder 2024	0,2	0,0	0,3
Dagvattenåtgärder 2024	0,1	0,0	0,2
Cykelparkeringar 2024	0,0	0,0	0,0
Mur Bergsgatan 2024	0,1	0,0	0,1
Häggsjö ensk. väg 2024	0,0	0,0	1,0
Brännavägen 2024	0,0	0,0	0,1
Konstbyggn.plan 2024	0,0	0,0	0,0
Viktoriagatan 2024	0,5	0,0	2,0
Entre syd trafikljus	0,0	0,0	0,2
Ny bel. park. vårdk. 2023	0,2	0,0	0,2
Hinderbana Bondsjö IP	0,0	0,0	0,1
Utsprångskajen et. 2 proj	0,0	0,0	0,1
GC Furuvägen 2023-2024	0,2	0,0	0,3
Trappa Bondsjöleden	0,1	0,0	0,1
GC Smitingen 2024-2025	0,8	0,0	0,6
Lekpl. Kråkis 2024	0,2	0,0	0,2
Lekpl. upprustning 2024	0,1	0,0	0,2
Vangstagatan 2024-2025	0,1	0,0	0,5
Sälstengränd 2024-2025	0,1	0,0	0,5
GC Theodor Hellmans väg 1	0,6	0,0	0,7
Busshållpl. Kristinaskola	0,1	0,0	0,7
Trumbyten ensk. väg 2024	0,3	0,0	0,2
Vä Saltvik ind.omr et 1	8,6	0,0	13,0

Kanaludden strandpark2024	0,1	0,0	2,0
Nybrogatan 2023-2026	0,9	0,0	1,0
Västra Ringvägen et 2	1,8	0,0	3,7
Kostavd (budget)	0,0	0,5	0,0
Belysning (budget)	0,0	1,2	0,0
Konstbyggnader (budget)	0,0	1,2	0,0
Tillgänglighet (budget)	0,0	0,4	0,0
Trafiksäkerhet (budget)	0,0	0,4	0,0
Miljö (budget)	0,0	0,8	0,0
Mark (budget)	0,0	6,0	0,0
Park (budget)	0,0	1,5	0,0
Större strat proj (budg)	0,0	63,5	0,0
Gata (budget)	0,0	25,9	0,0
Genomförande DP	0,0	6,4	0,0
Utredn/projekter (budget)	0,0	4,0	0,0
Beläggningsåtgärder 2023	0,7	0,0	0,7
Fritid (budget)	0,0	3,2	0,0
Fyrhjuling Hästsportarena	0,1	0,0	0,1
Konstgräsplan Myran	3,2	0,0	3,2
Totalt	67,2	115,0	129,8

Årets investeringsbudget är 115,0 mnkr och utfallet för perioden jan-aug är 67,2 mnkr. Årsprognosen för investeringar är 129,8 mnkr och motsvarar en negativ budgetavvikelse på 14,8 mnkr. Anledningen till att årsprognosen för investeringar ligger över årsbudget är på grund av projekt som är framflyttade. Bland annat var projektet Nämndemansvägen inte budgeterad för 2024 utan låg i föregående års investeringsbudget. Detta projekt genomförs tillsammans med HEMAB varför prognosen är lägre än utfallet för perioden. Projektet konstgräsplan Myran var också ett projekt där majoriteten av investeringsbudgeten låg föregående år varför årets utgifter överstiger budget.

Kostavdelningen

Hittills inte gjort någon investering. Under året kommer en Hälld grönsaksskärare med tillbehör köpas in för 150 000 kr.

Teknikenheten

Nybron stängde i slutet av Augusti för båtpassage och nu går brobygget in i en intensiv fas där tillfälliga bron öppnas i slutet av september och då börjar rivningsarbetet med nuvarande Nybro. Nämndemansvägens renovering går enligt plan, planeras bli klar i November, exklusive beläggning. Våra samprojekt med HEMAB har flutit på och Viktoriagatan, Theodor Hellmans väg och Aspvägen färdigställs i höst. Även Tjädervägen, Trumpetgatan och Byåkersvägen förstärks och renoveras. Under sommaren har verksamheten lagt mycket fokus på att belägga och snygga till befintliga GC-stråk

Fritidsverksamheter

Under året har Fritidsanläggningar införskaffat en begagnad hjullastare för 789 tkr som kommer att innebära att verksamheten kan utföra viss snöröjning av bandyplanen, samt vissa andra delar också på de egna anläggningar. En ny 4-hjuling för 104 tkr är också införskaffad till Härnösand Hästsport Arena då den gamla var i behov av stora reparationer. Vidare så har Myrans fotbollsanläggning utrustats med en komplett ljudanläggning.

6 *Hantering av prognostiserad budgetavvikelse*

7 Förväntad utveckling

För att kunna genomföra förslaget om mer närproducerat och ta emot otvättad potatis och rotsaker, behövs ett beslut tas på högre nivå.

En uppföljning av livsmedelsbudgeten behövs göras under hösten för att utvärdera resultatet av övertagandet från skolförvaltningen.

Införandet av det nya kostdataprogrammet Matilda pågår och beräknas vara i drift innan årsskiftet.

Gatuenheten fortsätter att utvecklas och intrimning behöver fortsätta. Trots nedgång på dieselpriiset förväntas kostnaderna öka, *vilket* verksamheten ser på de indexjusteringar som gjorts under sommaren. Teknikenheten har fått en ny enhetschef vilket kommer att utveckla enhetens arbete tillsammans med hela tekinkavdelningen.

Myndighetsutövningen kommer att prioritera att genomföra de tillsynsbesök som planerades vid årets början. Uppföljning har gjorts varje månad. Inom plan & bygg är introduktion av de nyanställda och att utveckla processerna prioriterat.

8 Internkontroll

8.1 Innevarande års internkontrollarbete

Kontrollmoment	Status	Bedömning	Resultat
Hur hanteras vattenfrågor strategiskt i kommunen			Kommunen har nyligen utvecklat förvaltningsövergripande samarbeten och har lagt resurser på utbildning inom vattenfrågor som kommer leda till ett större ansvarstagande i frågan. Nya styrdokument och kommande tillsynsinsatser lär ge tydligare ansvarsfördelning och kan leda till fler förbättringar. Kommunen kan dock göra mer för att utveckla arbetet inom vattenfrågor, vilket kommer att tas med i kompetensförsörjningsplan samt i samarbete med kommunstyrelseförvaltningen.

Beskrivning:

- Finns tydlig ansvarsfördelning?
- Var hanteras ras- och skredfrågor?
- Vem hanterar dagvattenfrågor?
- Finns kompetens?

Finns rutiner och struktur för att hantera naturvårdsfrågor			Naturvårdsfrågor ingår i många av de processer som finns på samhällsförvaltningen. Det är viktigt att hänsyn tas till naturvårdsfrågor i rätt tid i olika processer. Utifrån att naturvårdsfrågor ofta är nära kopplade till de park- och skogsfrågor som hanteras inom teknikenheten har dessa frågor flyttats dit från miljöavdelningen. Det behöver identifieras när och på vilket sätt naturvårdsfrågorna ska tas in i de långa detaljplaneprocesserna.
---	---	---	---

Beskrivning:

Finns rutin när man ska påkalla uppmärksamma naturvårdsfrågor inom samhällsförvaltningen:

- vid detaljplaner
- exploatering
- egna projekt

Hur djupa analyser ska naturvården göra?

- Gränsdragning mellan miljö och teknik

Rutin för uppföljning av avtal			Upphandlade avtal med leverantörer går att hitta i avtalsdatabasen och uppföljning av dessa avtal görs av avtalscontroller på upphandlingsenheten.
--------------------------------	---	---	--

			<p>Direktupphandlingar ingår inte i denna databas utan sker enligt samhällsförvaltningens egna rutiner. Det upprättas handlingplaner med verksamheten för årlig uppföljning.</p> <p>Mark- och exploateringshandläggare (MEX) på tillväxtavdelningen ansvarar för register (genom systemet House of control) och uppföljning av mark och arrendeavtal. Det är MEX som förlänger alternativt säger upp avtalen när de är på väg att löpa ut, men finns inga skriftliga rutiner.</p> <p>Avtal med HEMAB om el, vatten, fjärrvärmeligger under teknik och har nyligen setts över av verksamheten och fungerar bra. Avtal med fritidsföreningar finns inte i ett digitalt registersystem och det finns i dagsläget ingen rutin för löpande uppföljning.</p> <p>Kommunen har avtal med 19 st vägföreningar om kommunalt underhåll. Kommunen följer avtalen. En del av kostnaderna för driften subventioneras av bidrag från Trafikverket och vid större insatser kan kommunen söka medfinansiering av Trafikverket. Avtalen kan behöva ses över inom 10 år men förvaltningen behöver då ökade resurser för den arbetsinsatsen.</p>
--	--	--	--

Beskrivning:

- Har vi en rutin hur vi följer upp avtal?
- Har vi en policy?
- Vem har ansvar för att kontrollera avtalstiderna?
- Går avtal enkelt att hitta?
- Finns det avtal/prenumerationer som ska sägas upp?
- När vi har avtal som lagras på upphandling, vem ansvar då för vad?

Finns det någon backup GIS			Vid intervju med systemansvarig för CSM på samhällsförvaltningen framkommer att back-up finns med medarbetare på samma avdelning, som bland annat gått samma utbildningar i systemet. Två personer på förvaltningen har därmed såväl kunskap som kommer åt nödvändig information och rutiner. Utöver detta är även
----------------------------	---	---	--

			support från systemleverantör möjlig. Detta sammantaget innebär att det bedöms finnas nödvändig back-up gällande GIS.
--	--	--	---

Beskrivning:

I en förvaltning som samhällsförvaltningen, som arbetar med bland annat samhällsplanering, bygglov, infrastruktur och miljöskydd används informationen från kartor ofta som grund för beslut som fattas. Ett viktigt verktyg i det dagliga arbetet blir därför kommunens GIS-system. GIS står för Geografiska informationssystem och denna typ av system läser kartor samt tolkar och visualiserar geografiska data (geodata).

Förutom egen data i systemet hämtas uppgifter från folkbokförings- samt fastighetsregistret samt att det finns webbkopplingar mot Trafikverket, Länsstyrelsen, Naturvårdsverket, MSB med flera.

Om tillgång till ett GIS-system saknas finns ingen tillgång till kartor med tillhörande information och ingen möjlighet att hämta nödvändiga uppgifter som en del i handläggningen.

Denna internkontrollens syfte är att säkerställa att back-up finns för driften av kommunens GIS-system, CSM. Systemet driftas på samhällsförvaltningen men används av hela kommunorganisationen.

8.2 Kvarstående förbättringsåtgärder från tidigare år

9 Uppföljning av privata utförare

Samhällsförvaltningen har avtal med två privata utförare under 2024. Under 2025 kommer parkeringsövervakningen att upphandlas då nuvarande avtal löper ut.

10 Bilaga 1, Indikatorer

Följande indikatorer har antagits av samhällsnämnden inom ramen för målprogrammet. Indikatorerna beskriver utvecklingen inom valda delar av arbetet mot nämndens mål.

PLATS FÖR ALLA

Indikator	Kön	Senaste utfall	Resultat 2023	Resultat 2022	Resultat 2021	Resultat 2020	Bedömning	Trend
Vi skapar förutsättningar för ett jämställt, starkt och inkluderande föreningsliv i alla kommunalar.								
Andel flickor resp. pojkar som besöker fritidsgården	♀	23%	29%	20%	31%	21%	○	-
Andel flickor resp. pojkar som besöker fritidsgården	♂	77%	72%	80%	69%	79%	○	-
Antal aktiviteter för att stärka ungdomsverksamheten i kommunalerna		3					○	-
Fördelning halltider	♀♂	39%					○	-
Fördelning halltider	♀	49%	38%				○	-
Fördelning halltider	♂	64%	62%				○	-
Andel av totalt föreningsbidrag som går till handikappföreningar		8%	6%	4%	4%	5%	○	-

Vi har en hållbar och långsiktig samhällsplanering som skapar plats för alla.

Andel flickor resp. pojkar som besöker fritidsgården	♀	23%	29%	20%	31%	21%	○	-
Andel flickor resp. pojkar som besöker fritidsgården	♂	77%	72%	80%	69%	79%	○	-
Antal aktiviteter för att stärka ungdomsverksamheten i kommunalerna		3					○	-
Fördelning halltider	♀♂	39%					○	-
Fördelning halltider	♀	49%	38%				○	-
Fördelning halltider	♂	64%	62%				○	-
Andel av totalt föreningsbidrag som går till handikappföreningar		8%	6%	4%	4%	5%	○	-

PLATS FÖR TILLVÄXT

Indikator	Kön	Senaste utfall	Resultat 2023	Resultat 2022	Resultat 2021	Resultat 2020	Bedömning	Trend
Vi har en enkel och rättvis myndighetsutövning för ett gott företagsklimat.								

INSIKT, Servicemätning		0	73	81	86	80	○	-
Deltagande på områdesträffar med näringslivsenheten		2	3				○	-
Deltagande på "En väg in"-gruppens träffar		4					○	-

MODIG MILJÖKOMMUN

Indikator	Kön	Senaste utfall	Resultat 2023	Resultat 2022	Resultat 2021	Resultat 2020	Bedömning	Trend
-----------	-----	----------------	---------------	---------------	---------------	---------------	-----------	-------

Vi prioriterar omställningen till ett hållbart och fossilfritt samhälle, hushållning av naturresurser och biologisk mångfald.

Andel ängsmark		11%	9%				○	-
Andel närproducerad mat		20%	19%				○	-
Kollektivtrafikresande		180 747	983 064	811 073	530 848	560 149	○	-
Följsamhet handlingsplan gång-, och cykelstråk		5%	10%				●	↗
Matsvinn		67	80	89	103		○	-

ATTRAKTIV ARBETSGIVARE

Indikator	Kön	Senaste utfall	Resultat 2023	Resultat 2022	Resultat 2021	Resultat 2020	Bedömning	Trend
-----------	-----	----------------	---------------	---------------	---------------	---------------	-----------	-------

Medarbetare, kvinnor som män, har ett hållbart och utvecklande arbetsliv med en välfungerande fysisk, organisatorisk och social arbetsmiljö, och god kompetens för sitt uppdrag.

Antalet prao/trainee/exjobb på samhällsförvaltningen	♂	2					○	↗
Antalet prao/trainee/exjobb på samhällsförvaltningen	♀	0					○	-
Antalet prao/trainee/exjobb på samhällsförvaltningen	♂	2					○	-
Hållbart medarbetarengagemang, HME		0					○	-
Antal anställda med fler än 30 sparade semesterdagar	♀	0	0	1			○	-
Antal anställda med fler än 30 sparade semesterdagar	♀	0	0	0			○	-
Antal anställda med fler än 30 sparade semesterdagar	♂	0	0	1			○	-

Samhällsförvaltningen

Linda Fransson, 0611-34 81 92
linda.fransson@harnosand.se

Samhällsnämnden

Bruttolista för internkontroll 2025

Förslag till beslut

Samhällsförvaltningen föreslår samhällsnämnden besluta

att anta förslag på bruttolista över identifierade risker inför prioritering och förslag till beslut om internkontrollplan för samhällsnämnden.

Beskrivning av ärendet

Internkontroll är en process där såväl den politiska som den professionella ledningen samt övrig personal samverkar för att med rimlig grad av säkerhet kunna uppnå:

- ändamålsenlig och kostnadseffektiv verksamhet
- tillförlitlig finansiell rapportering och information om verksamheten och
- efterlevnad av tillämpliga lagar, regler, riktlinjer m.m.

Varje nämnd har det yttersta ansvaret för internkontrollen inom sitt verksamhetsområde och ska återrapportera till kommunstyrelsen om hur internkontrollen fungerar. Samhällsnämnden ska därför årligen besluta om en plan för internkontrollen som bidrar till att utveckla och effektivisera förvaltningens verksamhet.

Internkontrollplanen ingår som en del av verksamhetsplanen och beslutas inom ramarna för verksamhetsplanen och följs upp som en del av delårsrapporten och verksamhetsberättelsen. Eventuella brister som upptäcks ska rapporteras till kommunstyrelsen.

Internkontrollens faser

Processen för internkontrollen är indelade i tre faser, se figur 1. Planeringsfasen genomförs med sikte på nästa år. Genomförandefasen och förbättringsfas en genomförs för innevarande år.

Figur 1: Internkontrollens tre faser.

Planeringen av den interna kontrollen sker löpande under kalenderåret. Första steget i arbetet med att ta fram en plan är att identifiera och kartlägga risker förknippade med en rutin, process eller system. Internkontrollen blir på så sätt ett hjälpmedel för måluppfyllelsen eftersom en viktig del är att hantera de risker som kan hindra kommunen att uppnå målen.

Samhällsförvaltningens arbetsgrupp för internkontrollen har sammanställt en bruttolista över risker, se bilaga 1. Dessa risker har sedan värderats genom en konsekvens- och sannolikhetsbedömning.

För att skapa delaktighet och involvera den politiska nivån i processen på ett tas bruttolistan upp till beslut innan verksamhetsplanen för nästa år antas. Beslutet om bruttolistan reglerar nämligen vilka risker som ska kontrolleras nästkommande år, och som ska tas med i nämndens internkontrollplan.

Socialt perspektiv

Förslaget om bruttolistan bedöms inte påverka perspektivet.

Ekologiskt perspektiv

Förslaget om bruttolistan bedöms inte påverka perspektivet.

Ekonomiskt och juridiskt perspektiv

Förslaget om bruttolistan bedöms inte påverka perspektivet.

Beslutsunderlag

Härnösands kommuns reglemente för internkontroll, KS2021-000196

Thomas Jenssen
Förvaltningschef

Bilagor

Bilaga 1 Bruttolista för internkontroll 2025

Samhällsförvaltningen
Thomas Jenssen, 070-3401509
thomas.jenssen@harnosand.se

Samhällsnämnden

Kommunal parkeringsövervakning

Förslag till beslut

Samhällsförvaltningen föreslår samhällsnämnden föreslå kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta

att Härnösands kommun svarar för den kommunala parkeringsövervakningen enligt 2§ lag (1987:24) om kommunal parkeringsövervakning mm,

att parkeringsövervakningen omfattar hela Härnösands kommun,

att utföra parkeringsövervakningen genom upphandlad tjänst eller med egen personal,

att parkeringsövervakningen fullgöres av minst 1,75 parkeringsvakter,

att uppdra till samhällsnämnden att förordna parkeringsvakter samt

att upphäva kommunfullmäktiges beslut 1987.5089 000.143.

Beskrivning av ärendet

Det är dags att förnya beslutet om parkeringsövervakning för kommunen som antogs i kommunfullmäktige 1987. Lagen om kommunal parkeringsövervakning är från 1987 och ett uppdaterat beslut från kommunfullmäktige med rätt instans som utförare av uppdraget förtydligar arbetet mot andra myndigheter och aktörer. Kommunen utförde parkeringsövervakning med egen personal fram till 2013 då det upphandlades extern aktör för att utföra parkeringsövervakningen för kommunen.

Socialt perspektiv

Ingen påverkan.

Ekologiskt perspektiv

Ingen påverkan.

Ekonomiskt och juridiskt perspektiv

Ingen påverkan.

Beslutsunderlag

Kommunal parkeringsövervakning 1987.5089 000.143

Thomas Jensen
Förvaltningschef

§ 105.

1987.5089 000.143

Kommunal parkeringsövervakning

Tekniska nämnden har vid sammanträde 1987-05-12, § 63, beslutat att med anledning av ny lag om kommunal trafikövervakning, föreslå kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige att anta nya bestämmelser för den kommunala trafikövervakningen enligt följande.

att Härnösands kommun fr o m den 1 mars 1987 svarar för parkeringsövervakningen enligt lagen om kommunal parkeringsövervakning (SFS 1987:24),

att den kommunala parkeringsövervakningen omfattar hela kommunen,

att parkeringsövervakningen fullgöres av minst 1,75 parkeringsvakter,

att parkeringsövervakningen fullgöres med personal som är anställd av kommunen, samt

att uppdra åt tekniska nämnden att förordna om parkeringsvakter och vidta erforderliga åtgärder enligt lagen om parkeringsövervakning.

Kommunkansliets förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar föreslå kommunfullmäktige

att anta bestämmelser för den kommunala parkeringsövervakningen enligt tekniska nämndens förslag.

- - - - -

Arbetsutskottets förslag till kommunstyrelsen.

Kommunfullmäktige beslutar

att bifalla kommunkansliets förslag.

- - - - -

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige.

Kommunfullmäktige beslutar

att bifalla arbetsutskottets förslag.

- - - - -

Kommunfullmäktige beslutar

att bifalla kommunstyrelsens förslag.

- - - - -

Se 188 *M*

Samhällsförvaltningen

Erika Engblom Ilestål, 0611-34 81 04
erika.engblom@harnosand.se

Samhällsnämnden

Uppdragsuppföljning 2023-2024

Förslag till beslut

Samhällsförvaltningen föreslår samhällsnämnden besluta

att godkänna ny tidsplan för återrapportering av uppdrag i Uppdragslista 2023-2026.

Beskrivning av ärendet

Samhällsnämnden har upprättat en uppdragslista på de uppdrag som tilldelas samhällsförvaltningen. Uppdragen ska vara utredningsuppdrag och en lägesrapport ska redovisas vid varje nämndssammanträde.

De pågående uppdragen har redovisats skriftligt inför sammanträdet.

Samhällsförvaltningen har den 16 september 2024 haft en genomgång av uppdragslistan och satt nya rimliga mål för återrapportering till nämnden av respektive ärende, sett till omständigheter på förvaltningen och i övrigt.

Förslag från förvaltningen till återrapportering av uppdragen ser ut som i nedan tabell:

Uppdrag	Beskrivning	Uppdragsgivare	Tilldelat	Återrapport
Trafiksäkerhetsplan	Samhällsnämnden beslutar att ta fram en trafiksäkerhetsplan för skolor i Härnösands kommun	Samhällsnämnden	2020-06-17	2025
Idrottspolitiskt positionsdokument	Fritidsutskottet beslutar att uppdra till förvaltningen att presentera ett första utkast till ett idrottspolitiskt positionsdokument på	Samhällsnämnden	2017-05-11	April 2025

	<p>Samhällsnämndens sammanträde i september 2017.</p>			
<p>Parkeringsavgift i Härnösand</p>	<p>Samhällsnämnden beslutar att uppdra till förvaltningschef att utreda möjligheten till parkeringsavgift i Härnösands tätort samt att redogöra för de positiva och negativa effekterna.</p>	<p>Samhällsnämnden</p>	<p>2023-10-26</p>	<p>2025</p>
<p>Åtgärdsplan naturvård</p>	<p>Åtterrapporera till samhällsnämnden varje år samt se över lämpliga parametrar för uppföljning gällande åtgärdsplanen för naturvård. Dnr 2022-221 (i doä)</p>	<p>Samhällsnämnden</p>	<p>2022-12-15</p>	<p>Årligen</p>
<p>Eldning av trädgårdsavfall</p>	<p>Samhällsnämnden beslutar att ge samhällsförvaltningen i uppdrag att utreda om en mer pragmatisk hållning till eldning av trädgårdsavfall är möjlig, utifrån ändringarna i miljöbalken och avfallsförordningen den 1 januari 2024. Att föreslå en revidering av "Lokala föreskrifter för att skydda människor och miljön" om det visar sig relevant utifrån utredningen.</p>	<p>Samhällsnämnden</p>	<p>2024-04-25</p>	<p>April 2025</p>
<p>Frivillig spåravgift för skidspåren som utgår från</p>	<p>Samhällsnämnden beslutar att uppdra till förvaltningen att</p>	<p>Samhällsnämnden</p>	<p>2023-10-30</p>	<p>Oktober 2024</p>

Bondsjöhöjdens IP, Höglätten och Vårdkasen	införa en frivillig spåravgift för skidspåren som utgår från Bondsjöhöjdens IP, Höglätten och Vårdkasen			
--	---	--	--	--

Socialt perspektiv

Ingen påverkan.

Ekologiskt perspektiv

Ingen påverkan.

Ekonomiskt och juridiskt perspektiv

Ingen påverkan.

Beslutsunderlag

Uppdragslista 2023-2026

Thomas Jenssen
Förvaltningschef

Erika Engblom Ilestål
Nämndsekreterare

Kommunfullmäktige

§ 81

Dnr 2024-000213 1.1.2.1

Fyramånadersrapport Härnösands kommun 2024

Kommunfullmäktiges beslut

Kommunfullmäktige beslutar

att godkänna Fyramånadersrapport Härnösands kommun 2024,

att uppdra till socialnämnden och skolnämnden att vidta nödvändiga åtgärder för att minska kostnaderna så att kostnadsbudgeten för år 2024 inte överskrider, samt

att uppdra till kommunstyrelsen, arbetslivsnämnden och samhällsnämnden att via återhållsamhet och restriktivitet förbättra det prognostiserade resultatet för år 2024.

Yttranden

I ärendet yttrar sig Andreas Sjölander (S), Eva-Clara Viklund (M), Baran Hosseini (-), Olle Löfgren (L), Glenn Sehlin (SD), Johan Wester (C) Margareta Tjärnlund (M) och Christina Lindberg (C).

Yrkanden

Andreas Sjölander (S) yrkar bifall till liggande förslag.

Johan Wester (C) instämmer till Andreas Sjölanders yrkande.

Eva-Clara Viklund (M) yrkar på två tilläggsattsatser som lyder;

att handlingsplan gällande kostnadsreducerande åtgärder med tillhörande risk- och konsekvensanalys redovisas senaste i augusti,

att handlingsplan/förslag för detta redovisas senast i augusti.

Olle Löfgren (L), Glenn Sehlin (SD) och Margareta Tjärnlund (M) instämmer till Eva-Clara Viklunds (M) yrkande.

Andreas Sjölander (S) yrkar avslag på Eva-Clara Viklunds (M) förslag.

Baran Hosseini (-) instämmer till Andreas Sjölanders (S) båda yrkanden.

Propositionsordning

Ordföranden finner att det föreligger två förslag till beslut, kommunstyrelsens förslag och Eva-Clara Viklunds (M) tilläggsattsatser.

Kommunfullmäktige

Ordföranden frågar om kommunfullmäktige avser besluta enligt kommunstyrelsens förslag.

Ordföranden frågar om kommunfullmäktige avser besluta enligt Eva-Clara Viklund (M) tilläggsattsatser.

Ordförande frågar om kommunfullmäktige avser att avslå Eva-Clara Viklunds (M) attsatser

Ordföranden finner att kommunfullmäktige beslutat enligt kommunstyrelsens förslag.

Votering begärs och verkställs

Votering och utfall

Ordföranden ställer följande propositionsordning: ja för kommunstyrelsens förslag och nej för Eva-Clara Viklunds (M) tilläggsattsatser.

Propositionsordningen godkänns.

Med 27 ja-röster mot 12 nej-röster samt två avstår och två tomma stolar finner ordföranden att kommunfullmäktige beslutat enligt kommunstyrelsens förslag.

Voteringslista - ledamöter

Ledamot	Ersättare	Parti	Vot § 81	
			Ja	Nej
Andreas Sjölander		S	X	
Lotta Visén		S	X	
Krister McCarthy		S	X	
Nina Skyttberg	Martin Brendan McCarthy	S	X	
Magnus Oscarsson		S	X	
Monika Lindberg	Anne-Cathrine Genberg	S	X	
Johan Nilsson	Hans Rosengren	S	X	
Monica Fällström		S	X	
Anders Nordin		S	X	
Susanne Forsberg		S	X	
Ann-Kristine Elfvendal	Mats Höglund	S	X	
Axel Bodo	Ann-Catrin Sköld	S	X	
Elisabeth Strömquist		S	X	
Jörgen Wallin	Rune Danielsson	S	X	
Thomas Andersson		S	X	
Ake Hamrin		V	Avstår	Avstår
Anders Bergqvist	Martin Neldén	V	Avstår	Avstår
Knapp Britta Thyr		MP	X	
Mattias Sjölander		MP	X	
Helena Elfvendal		MP	X	
Eva-Clara Viklund		M		X
Margareta Tjärnlund		M		X
Christian Wasell	Ted Sundin	M		X
Ester Sundin Hemström		M		X

Kommunfullmäktige

Ingemar Ljunggren		M		X
Lennart Bolander		M		X
Johan Wester		C	X	
Per-Eric Norberg		C	X	
Christina Lindberg		C	X	
Dunia Ali		C	X	
Olle Löfgren		L		X
Ingemar Wiklander		KD	X	
Christina Ögrim		KD	X	
Glenn Sehlin		SD		X
Ulrika Jonsson		SD		X
Charlotte Bystedt		SD		X
Göran Sjögren	Monika Israelsson	SD		X
Kenneth Lunneborg	Tom stol	SD	-	-
Björn Höglund	Tom stol	SD	-	-
Monica Fahlén		S	X	
Kristoffer Bodin		M		X
Göran Norlander		S	X	
Baran Hosseini		-	X	

Reservation

Sverigedemokraterna och Liberalerna reserverar sig mot beslutet.

Moderater reserverar mot beslutet att inte bifalla tilläggsattsatserna. Moderaterna anser det viktigt att kommunfullmäktige får information om det arbete vi uppdragit till i ärendet i attsats 2&3 och att nämnderna inkommer med handlingsplan och konsekvensanalys för de arbete vi uppdragit till dem.

Bakgrund

Kommunstyrelseförvaltningen har upprättat fyramånadersrapport för kommunen i enlighet med gällande redovisningsstruktur.

Härnösands kommun uppvisar ett resultat om -114,4 mnkr för årets första fyra månader, knappt 20 mnkr lägre än för samma period föregående år. Intäkterna har ökat något jämfört med föregående år. Kostnaderna (exklusive finansiell leasing) är högre än för samma period föregående år, +43,0 mnkr. Den största ökningen ses för personalkostnaderna som ökat med 41,8 mnkr, varav 22,7 mnkr beror på ökade lönekostnader och 19,1 mnkr på ökade kostnader för pensioner.

Det prognostiserade resultatet för helåret är -58,2 mnkr, vilket är 71,6 mnkr lägre än budgeterat resultat på 13,4 mnkr. Underskottet prognostiseras uppstå främst inom socialhämnden och skolhämnden.

Socialt perspektiv

Ingen påverkan.

Ekologiskt perspektiv

Kommunfullmäktige

Ingen påverkan.

Ekonomiskt och juridiskt perspektiv

Kommunen har för åren 2023 och 2024 fått betydligt högre kostnader för pensioner, den ovanligt stora kostnadsökningen har påverkat kommunen negativt både vad gäller resultat men också haft effekt på det budgetutrymme som verksamheten har haft att tillgå. För 2025 förväntas de tillfälligt höga pensionskostnaderna minska och närma sig tidigare års nivåer.

För att både skapa så bra förutsättningar som möjligt men också utrymme för återhämtning efter två tuffa år är det av yttersta vikt att nämndernas kostnader ligger på förväntad nivå vid ingången av budgetåret 2025. Det prognostiserade resultat för både skolnämnden och socialnämnden visar så pass höga kostnadsnivåer 2024 att om de kvarstår så kommer det med största sannolikhet betyda ytterligare besparingar 2025 för att nå en budget i balans.

Beslutsunderlag

Kommunstyrelsens protokollsutdrag, 2024-06-04 § 104

Kommunstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2024-05-26

Fyramånadersrapport Härnösands kommun 2024

Thomas Jenssen
thomas.jenssen@harnosand.se

Samhällsnämnden

Delegationsbeslut

Beslut

Förvaltningschef för samhällsförvaltningen beslutar

att godkänna hyresavtal för utökade lokaler på Kattastrand 1:43.

Beskrivning av ärendet

Samhällsförvaltningen har fått utökad verksamhet genom avtal med Hemab gällande VA-personal. Det innebär att den nuvarande lokalen inte uppfyller verksamhetens behov.

Nuvarande fastighetsägare har lämnat ett förslag om att byta lokal till grannfastigheten. Den föreslagna lokalen uppfyller verksamhetens behov samt att nuvarande uppställningsplatser för maskiner etc kan fortsätta användas. Den nya lokalen uppgår till 380 m² och är 100 m² större än tidigare lokal.

Hyran höjs från 429 kr/m² till 525 kr/m² vilket innebär en årshyra på 199 500 kr per år. Den tidigare årshyran var 120 000 kr per år. Fastighetsägaren bekostar lokalanpassningen emot ett tidsbegränsat hyrestillägg på 10 år. Tilläggshyran för anpassningen uppgår till 210 702 kronor per år.

Kommunens lokalgrupp har tillstyrkt godkännande av förslaget hyresavtal genom Beslutsärende – Kattastrand 1:43 – utökade lokaler till Gatuenheten.

Förvaltningschefens bedömning

Gatuenheten startade sin verksamhet 1 juni 2023 och har sedan dess växt, platsen är lämplig sett ur verksamhetens behov och har nu växt ur sin nuvarande lokal delvis på grund av tecknat avtal med Hemab om VA-arbete.

Då platsen är ändamålsenlig så bedöms framtaget hyresavtal ge fortsatt bra förutsättningar att bedriva befintlig verksamhet och fortsatt utvecklas.

Beslutet är taget i enlighet med samhällsnämndens delegationsordning, antagen 2024-06-20, punkt 3.3 där förvaltningschef har delegation på att fatta beslut om att teckna hyresavtal med en löptid upp till tre år eller en årlig hyra på maximalt motsvarande 10 prisbasbelopp.

Datum

2024-07-11

SAM 2024-000066

Thomas Jenssen
Förvaltningschef

Bilagor

Bilaga 1 Hyresavtal Kattastrand 1:43 - 2024:03

Delges

Samhällsnämnden

Lokalförsljningsenheten

Undertecknande parter har denna dag träffat följande hyresavtal.

Kryss i ruta innebär att den därefter följande texten gäller

1. Hyresvärd

Namn	Personnr/orgnr
Kattastrand Fastigheter AB	556894-1933

2. Hyresgäst

Namn	Personnr/orgnr
Härnösands Kommun	212000-2403

Aviseringsadress
Fakturaenheten 871 80 Härnösand

3. Lokalens adress
m.m

Kommun	Fastighetsbeteckning	
Härnösand	Kattastrand 1:43	
Gata	Trappor/hus	Lokalens nr
Korsmässvägen 7		

4. Lokalens
användning

Lokalen med tillhörande utrymmen hyrs ut för att användas till
Kontor, omklädning och förråd

Användningsändamålet har närmare angetts i bifogad specifikation. Bilaga

5. Hyrestid

Från och med den	Till och med den
2024-08-01	2034-07-31

6. Uppsägningstid/
Förlängningstid

Uppsägning av detta kontrakt ska ske skriftligen minst 9 månader före den avtalade hyrestidens utgång.

I annat fall är kontraktet för varje gång förlängt med 3 år månader

7. Lokalens skick

Lokalen hyrs ut i befintligt skick.

En beskrivning av lokalens skick vid detta kontraktets tecknande samt uppgift om vem som på tillträdesdagen i förekommande fall ska ha ombesörjt och bekostat dels åtgärdandet av brister, dels överenskomna ändringar framgår av bifogad besiktnings- och åtgärdsprotokoll. Bilaga

8. Lokalens storlek
och omfattning

Areatyp	Plan	ca m ²	Areatyp	Plan	ca m ²	Total area
Uppvärmd yta	1 och 2	380				
Areatyp	Plan	ca m ²	Areatyp	Plan	ca m ²	

Om i kontraktet angiven area avviker från faktisk area medför avvikelsen inte rätt för hyresgästen till återbetalning eller sänkning av hyran respektive hyresvärden rätt till högre hyra.

Omfattningen av den förhyrda lokalen framgår av bifogade ritning(ar). Bilaga

Tillfart för bil för i- och urlastning Plats för skylt Plats för skyltskåp/automat Parkeringsplats(er) för 13 bil(ar) Garageplats(er) för bil(ar)

9. Inredning

Lokalen uthyrs utan särskild för verksamheten avsedd inredning med särskild för verksamheten avsedd inredning enl bilaga Bilaga

10. Hyra

Kronor 199500 per år exklusive nedan markerade tillägg

11. Index

Ändring av ovan angiven hyra sker i enlighet med bifogad indexklausul. Bilaga 1

12. Fastighetsskatt

Fastighetsskatt ersätts i enlighet med bifogad fastighetsskattklausul. Fastighetsskatt ingår i hyran. Bilaga

13. Driftskostnader

I lokalen finns tillgång till EI VA Värme Varmvatten Kyla Ventilation

Betaling

	Hyresgästen har eget abonnemang	Ingår i hyran	Ersätts enligt bifogad driftskostnadsklausul	
EI	☐	☐	☒	Bilaga 5
VA	☐	☒	☐	Bilaga
Värme	☐	☐	☒	Bilaga
Varmvatten	☐	☐	☒	Bilaga
Kyla	☐	☐	☐	Bilaga
Ventilation	☐	☐	☒	Bilaga

14. Mätare

Om hyresgästen ska ha eget abonnemang enligt ovan och mätare saknas utförs och bekostas installationen av erforderliga mätare av

hyresvärden hyresgästen

15. Avfallshantering

Hyresvärden Hyresgästen

ordnar med avfallskärl och erforderligt avfallsutrymme.

I den omfattning hyresvärden är skyldig att dels tillhandahålla utrymme för lagring av avfall, dels ordna borttransport av avfall är hyresgästen skyldig att placera avfall i avsett kärl på avsedd plats liksom att utan kompensation medverka till den ytterligare källsortering som hyresvärden kan komma att besluta. Härutöver gäller följande:

- Hyresgästen ska svara för och bekosta borttransport av avfall som härrör från den verksamhet som hyresgästen bedriver i lokalen. Hyresgästen förbinder sig att med renhållningsentreprenör teckna och vidmakthålla kontrakt om borttransport av avfall.
- Hyresvärden samordnar borttransport av avfall för flera hyresgästers verksamhet i fastigheten. Hyresgästen ska som tillägg till hyran till hyresvärden betala ersättning för hyresgästens andel av kostnaden för borttransporten. Lokalens andel av denna kostnad ska anses vara _____ procent. Hyrestillägget uppgår vid detta kontrakts tecknande till _____ kronor per år.

Kostnaden för borttransport av avfall som härrör från den verksamhet som hyresgästen bedriver i lokalen ingår i hyran.

Särskild reglering enligt bilaga

Bilaga _____

16. Snöröjning och sandning

ingår i hyran ombesörjs och bekostas av hyresgästen annan reglering enligt bilaga

Bilaga _____

17. Oförutsedda kostnader

Skulle efter kontraktets tecknande oförutsedda kostnadsökningar uppkomma för fastigheten på grund av

- a) införande eller höjning av särskild för fastigheten utgående skatt, avgift eller pålaga som riksdag, regering, kommun eller myndighet kan komma att besluta om, eller
- b) generella ombyggnadsåtgärder eller liknande på fastigheten som inte enbart avser lokalen och som hyresvärden är skyldig att utföra till följd av beslut av riksdag, regering, kommun eller myndighet ska hyresgästen med verkan från inträdd kostnadsökning betala ersättning till hyresvärden för den på lokalen belöpande andelen av den totala årliga kostnadsökningen för fastigheten.

Lokalens andel ska under hyrestiden anses vara _____ procent.

Har andelen inte angetts utgörs denna av hyresgästens hyra (exkl. eventuell moms) i förhållande till de i fastigheten vid tidpunkten för kostnadsökningen utgående hyrorna (exkl. eventuell moms) för lokaler och bostadslägenheter. För lokaler och bostadslägenheter som inte är uthyrda görs därvid en uppskattning av marknadshyran respektive bruksvärdeshyran.

Med skatt enligt a) ovan avses inte moms och fastighetskatt i den mån ersättning för dessa ska erläggas. Med oförutsedda kostnader menas sådana kostnader som vid kontraktets ingående inte beslutats av de under a) och b) angivna instanserna. Ersättningen betalas enligt nedanstående regler om hyrans betalning.

18. Mervärdesskatt (moms)

Hyresgästens momsplikt

Hyresgästen ska bedriva momspliktig verksamhet i lokalen.

Hyresgästen ska inte bedriva momspliktig verksamhet i lokalen.

Hyresvärdens momsplikt

Fastighetsägaren/hyresvärden är skattskyldig till moms för uthyrning av lokalen. Hyresgästen ska utöver hyran erlagga vid varje tillfälle gällande moms.

Om fastighetsägaren/hyresvärden väljer att bli skattskyldig till moms för uthyrning av lokalen ska hyresgästen utöver hyran erlagga vid varje tillfälle gällande moms.

Momsen, som ska betalas samtidigt med hyran, beräknas på angivet hyresbelopp jämte, enligt vid varje tidpunkt gällande regler för moms på hyran, på i förekommande fall enligt hyreskontraktet utgående tillägg och andra ersättningar.

Om hyresvärden till följd av hyresgästens självständiga agerande – såsom exempelvis upplåtelse av lokalen helt eller delvis i andra hand (även upplåtelse till eget bolag), eller överlåtelse – blir jämkningsskyldig för moms enligt bestämmelserna i mervärdesskattelagen, ska hyresgästen fullt ut ersätta hyresvärden för dennes förlorade avdragsrätt. Hyresgästen ska vidare utge ersättning för den kostnadsökning som följer av hyresvärdens förlorade avdragsrätt för ingående moms på driftskostnader som uppstår genom hyresgästens agerande.

19. Hyrans betalning

Hyran betalas utan anfordran i förskott senast sista vardagen före varje

kalendermånads början kalenderkvartals början genom insättning på

PlusGiro nr

BankGiro nr

101-3853

20. Ränta, betalningspåminnelse

Vid försenad hyresbetalning ska hyresgästen betala dels ränta enligt räntelagen, dels ersättning för skriftlig betalningspåminnelse enligt lagstiftningen om ersättning för inkassokostnader m.m.

21. Nedsättning av hyra

Avtalat skick m.m

Hyresgästen har inte rätt till nedsättning av hyran för tid då hyresvärden låter utföra arbete för att sätta lokalen i avtalat skick eller annat arbete som särskilt anges i detta kontrakt med tillhörande bilagor.

Sedvanligt underhåll

Nedsättning av hyran för hinder eller men i nyttjanderätten till följd av att hyresvärden låter utföra sedvanligt underhåll av lokalen eller fastigheten i övrigt utgår enligt hyreslagens regler.

Hyresgästen har inte rätt till nedsättning av hyran för hinder eller men i nyttjanderätten till följd av att hyresvärden låter utföra sedvanligt underhåll av lokalen eller fastigheten i övrigt. Det åligger dock hyresvärden att i god tid underrätta hyresgästen om arbetets art och omfattning samt när och under vilken tid arbetet ska utföras.

Parterna är överens om att rätten till nedsättning av hyran när hyresvärden låter utföra sedvanligt underhåll av lokalen eller fastigheten i övrigt ska regleras enligt särskild bilaga.

Bilaga _____

22. Underhåll

Hyresvärden ska utföra och bekosta erforderligt underhåll av lokalen och inredning som hyresvärden eventuellt särskilt tillhandahåller för verksamheten.

Hyresgästen ska utföra och bekosta erforderligt underhåll dels av yttsikt på golv, väggar och tak, dels av inredning som hyresvärden eventuellt särskilt tillhandahåller för verksamheten.

Annan fördelning av underhållsansvaret, se bilaga.

Bilaga

Om hyresgästen åsidosätter sin underhållsskyldighet enligt ovan och inte inom skälig tid vidtar rättelse efter skriftlig uppmaning har hyresvärden rätt att fullgöra skyldigheten på hyresgästens bekostnad.

Om inte annat överenskommits mellan parterna ansvarar hyresvärden för underhåll av allmänna och gemensamma utrymmen.

Annan överenskommelse enligt bilaga

Bilaga

Allmänna och gemensamma utrymmen

23. Ledningar för telefoni och data-kommunikation

Hyresvärden Hyresgästen bekostar erforderlig dragnig av ledningar för telefoni och datakommunikation från den anslutningspunkt operatören anger till de ställen i lokalen som hyresgästen i samråd med hyresvärden väljer.

Annan fördelning av ansvaret för telefoni och datakommunikation, se bilaga.

Bilaga

24. Skyltar, markiser m.m.

Hyresgästen har efter samråd med hyresvärden rätt att sätta upp för verksamheten sedvanlig skylt, under förutsättning att hyresvärden inte har befogad anledning att vägra samtycke och att hyresgästen har inhämtat erforderliga tillstånd av berörda myndigheter. Övriga anordningar såsom markiser och antenner får inte sättas upp utan hyresvärdens tillstånd. Vid avflytning ska hyresgästen återställa husfasaden i godtagbart skick.

Vid mera omfattande fastighetsunderhåll såsom fasadrenovering ska hyresgästen på egen bekostnad och utan ersättning nedmontera och åter uppmontera skyltar och andra anordningar som hyresgästen satt upp på byggnaden.

Hyresvärden förbinder sig att inte sätta upp automater och skyltskåp på ytterväggarna till den av hyresgästen förhyrda lokalen utan hyresgästens medgivande samt medger hyresgästen företrädesrätt att uppsätta automater och skyltskåp på ifrågavarande väggar.

Hyresgästen förbinder sig att följa bifogad skyltprogram.

Bilaga

25. Miljöpåverkan

Hyresgästen ska före tillträdet inhämta erforderliga tillstånd för den verksamhet för vilken lokalen upplåts. Verksamheten ska bedrivas på ett sådant sätt att den uppfyller vid varje tidpunkt gällande miljölagstiftning och övriga föreskrifter för miljön. Hyresgästens ansvar för miljöpåverkan gäller även efter kontraktets upphörande och preskriberas inte enligt bestämmelserna i 12 kap. 61 § jordabalken.

För ytterligare bestämmelser avseende miljöfarlig verksamhet, se bifogad miljöklausul.

Bilaga

Parterna har träffat en överenskommelse om att minska fastighetens och lokalens miljöpåverkan, se grön bilaga.

Bilaga

26. Revisionsbesiktningar

Om det vid en av myndighet påkallad revisionsbesiktning av installationer såsom el- eller sprinkleranordningar konstateras fel och brister i hyresgästen tillhörig installation, ska hyresgästen på egen bekostnad utföra begärda åtgärder inom den tid myndigheten har föreskrivit. Om hyresgästen inom nämnda tid inte har åtgärdat fel och brister har hyresvärden rätt att på hyresgästens bekostnad utföra sådana åtgärder som myndigheten har föreskrivit.

27. Tillgänglighet till vissa utrymmen

Hyresgästen ansvarar för att tillträde till sådana utrymmen som hyresvärden eller någon som företräder hyresvärden eller som personal från energibolag, va-bolag, telekombolag eller motsvarande måste ha tillgång till för skötsel och drift av fastigheten inte hindras genom förhållanden i hyresgästens verksamhet.

28. PBL-avgifter

Om hyresgästen utan erforderligt bygglov, annat lov eller tillstånd vidtar ändringar avseende lokalen och hyresvärden till följd av detta enligt reglerna i plan- och bygglagen (PBL) tvingas utge byggsanktionsavgift eller vite, ska hyresgästen till hyresvärden betala ersättning med motsvarande belopp.

29. Brandskydd

Parternas skyldigheter gentemot varandra avseende brandskydd regleras i bifogad brandskyddsklausul.

Bilaga

2

30. Myndighetskrav m.m.

Hyresvärden Hyresgästen

ska på eget ansvar och egen bekostnad svara för de åtgärder som myndighet, domstol eller försäkringsbolag med stöd av nu gällande eller framtida lagstiftning eller avtal fr.o.m. tillträdesdagen kan komma att kräva för lokalens nyttjande för avsedd användning. Hyresgästen ska samråda med hyresvärden innan åtgärder vidtas.

31. Ombyggnads- och ändringsarbete

Hyresgästen får inte utan skriftligt tillstånd från hyresvärden utföra ombyggnads- eller ändringsarbeten inom lokalen eller fastigheten i övrigt.

Om inte annat framgår av hyresvärdens skriftliga tillstånd ska hyresgästen ansvara för allt som denne anskaffar för sin verksamhet eller bygger in i lokalerna, även om egendomen är att betrakta som fastighets- eller byggnadstillbehör.

Hyresgästen ska bereda hyresvärden insyn i ombyggnadsprojektet, bjuda in hyresvärden till byggmöten och när hyresvärden begär det, ge hyresvärden tillträde till lokalen under ombyggnadstiden. Hyresgästen svarar för att hyresgästens arbeten i lokalen inte skadar byggnaden eller stör den verksamhet som andra hyresgäster i byggnaden bedriver och är skyldig att i skälig omfattning ersätta hyresvärden om krav på nedsättning av hyra riktas mot denne med anledning av hinder eller men i annans nyttjanderätt.

Om parterna kommer överens om och genomför en ombyggnation eller omdisponering av lokalen ska nya ritningar upprättas. Kostnaden för upprättandet av dessa ska bäras av den part som påkallat förändringen.

Annan överenskommelse enligt bilaga.

Bilaga

Byggarvudeklaration

Om hyresgästen utför arbeten avseende lokalen ska hyresgästen för hyresvärden i god tid före arbetets utförande förete byggarvudeklarationer — i den mån sådana finns utarbetade — för de produkter och material som ska tillföras lokalen.

32. Säkerhet

Hyresgästen ska till hyresvärden senast den _____ lämna säkerhet för sina förpliktelser enligt detta kontrakt genom

borgen ställd av _____

bankgaranti intill ett belopp om _____

annan säkerhet i form av _____

Bilaga

Om avtalad säkerhet inte lämnats senast vid föreskriven tidpunkt är detta kontrakt förfallet, om hyresvärden före tillträdet så påfordrar.

33. Försäkringar

Hyresvärden är skyldig att teckna och vidmakthålla sedvanlig fastighetsförsäkring avseende den fastighet inom vilken den förhyrda lokalen ligger. Hyresgästen är skyldig att teckna och vidmakthålla en företagsförsäkring som innehåller egendomsskydd, avbrottskydd och ansvar för den egna verksamheten.

Annan överenskommelse om försäkring, se bilaga.

Bilaga

34. Yttre åverkan

Hyresvärden Hyresgästen

ska svara för skador på grund av åverkan på till lokalen tillhörande fönster, skyltfönster, skyltar samt entré- och andra dörrar eller portar som leder till eller från lokalen. I samtliga fall omfattar ansvaret även karmar, bågar och foder.

35. Låsanordningar

Hyresvärden Hyresgästen

ska utrusta lokalerna med sådana lås- och stölskyddsanordningar som krävs för hyresgästens företagsförsäkring.

36. Återställande vid avflyttning

Senast vid hyresförhållandets upphörande ska hyresgästen, om inte annan överenskommelse har träffats, ha bortfört sin egendom och återställt lokalen i godtagbart skick.

Annan överenskommelse om bortförande och återställande enligt bilaga.

Bilaga

Parterna är eniga om att senast sista dagen av hyresförhållandet gemensamt genomföra besiktning av lokalen. Om till följd av hyresgästens åtgärder – vidtagna med eller utan hyresvärdens medgivande – lokalen vid avflyttning innehåller material, som inte särskilt överenskommit att hyresvärden svarar för, ska hyresgästen avlägsna materialet eller ersätta hyresvärdens dennes kostnader för kvittblivning såsom förekommande avfallsskatt, transport och avgift för deponering eller motsvarande.

37. Force majeure

Hyresvärden fritar sig från skyldighet att fullgöra sin del av kontraktet och från skyldighet att betala skadestånd om hyresvärdens åtaganden inte alls eller endast till onormalt hög kostnad kan fullgöras på grund av krig eller upplopp, på grund av sådan arbetsinställelse, blockad, eldsvåda, explosion eller ingrepp av offentlig myndighet som hyresvärden inte råder över och inte heller kunnat förutse.

38. Hantering av personuppgifter

Information till hyresgäst om behandling av personuppgifter, se bilaga.

Bilaga

39. Särskilda bestämmelser

Ritningar	Bilaga	4
Indexklausul	Bilaga	1
Brandskyddsklausul	Bilaga	2
Gränsdragningslista	Bilaga	3
Särskilda bestämmelser	Bilaga	
Avtalet förutsätter att: Hyresgästen ersätter hyresvärden kvartalsvis en kostnad om 56 043 kr	Bilaga	
under kontraktets längd för anpassning av lokal, se bilaga annuitetsberäkning.	Bilaga	

40. Underskrift

Detta kontrakt, som inte utan särskilt medgivande får inskrivas, har upprättats i två likalydande exemplar, av vilka parterna tagit var sitt. Tidigare kontrakt mellan parterna avseende denna lokal upphör att gälla fr.o.m. detta kontrakts ikraftträdande.

Ort/datum Härnösand	Ort/datum
Hyresvärdens namn Kattastrand Fastigheter AB	Hyresgästens namn Härnösands kommun
Namnteckning (firmatecknare/ombud) ☒ Firmatecknare ☐ Ombud enligt fullmakt	Namnteckning (firmatecknare/ombud) ☐ Firmatecknare ☐ Ombud enligt fullmakt
Namnförtydligande Leif Erlandsson	Namnförtydligande

Kontraktet har undertecknats med elektronisk underskrift. Datum för undertecknande framgår av den elektroniska underskriften. Parterna har erhållit en digital kopia av hyreskontraktet med tillhörande signaturcertifikat.

Avser

Hyreskontrakt nr 2024:03	Fastighetsbeteckning Kattastrand 1:43
-----------------------------	--

Hyresvärd

Namn Kattastrand Fastigheter AB	Personnr/orgnr 556894-1933
------------------------------------	-------------------------------

Hyresgäst

Namn Härnösands Kommun	Personnr/orgnr 212000-2403
---------------------------	-------------------------------

Klausul

Av det i kontraktet angivna hyresbeloppet - kronor **199500** ska **100** %
eller **199500** kronor utgöra bashyra. Under hyrestiden ska med hänsyn till förändringarna i konsumentprisindex (totalindex med 1980 som basår) tillägg till hyresbeloppet utgå med en viss procent av bashyran enligt nedanstående grunder.

- För hyresavtal som börjar löpa någon gång under tiden 1/1 - 30/6 anses bashyran anpassad till indextalet för oktober månad året innan.
- För hyresavtal som börjar löpa någon gång under tiden 1/7 - 31/12 anses bashyran i stället anpassad till indextalet för oktober månad under samma tid.
- Indextalet för den oktobermånad till vilken bashyran enligt ovan anses anpassad utgör bastalet såvida inte annat avtalats enligt följande genom angivande av år. Annat överenskommet bastalet, nämligen indextalet för oktober månad år **2023**.

Skulle indextalet någon påföljande oktobermånad ha stigit i förhållande till bastalet, ska tillägg utgå med det procenttal varmed indextalet ändrats i förhållande till bastalet. I fortsättningen ska tillägg utgå i förhållande till indexändringarna, varvid hyresförändringen beräknas på basis av den procentuella förändringen mellan bastalet och indextalet för respektive oktobermånad.

Tillägget kan bli såväl högre som lägre mellan olika år. Utgående hyra ska dock aldrig sättas lägre än det i kontraktet angivna hyresbeloppet.

Hyresändringen sker alltid fr o m den 1 januari efter det att oktoberindex föranlett omräkning.

På sidan 2 intagna anvisningar gäller för avtalet.

Underskrift

Ort/datum Härnösand	Ort/datum
Hyresvärd Kattastrand Fastigheter AB	Hyresgäst Härnösands kommun
Namnteckning (firmatecknare/ombud) ☒ Firmatecknare ☐ Ombud enligt fullmakt	Namnteckning (firmatecknare/ombud) ☐ Firmatecknare ☐ Ombud enligt fullmakt
Namnförtydligande Leif Erlandsson	Namnförtydligande

Klausulen har undertecknats med elektronisk underskrift. Datum för undertecknande framgår av den elektroniska underskriften. Parterna har erhållit en digital kopia av klausulen med tillhörande signaturcertifikat.

Hyresvärdens egna noteringar om bastalet

ANVISNINGAR TILL INDEXKLAUSUL FÖR LOKAL

Bashyra

Hur stor del av hyran som skall utgöra bashyra är en förhandlingsfråga. Andelens storlek kan bero på hyresavtalets övriga villkor såsom av hyra per kr/kvm, omsättningshyra, särskild debitering av värme, vatten, el, kyla eller andra förpliktelser som åvilar hyresgästen samt andra aspekter såsom lokalens underhållsbehov och parternas fördelning av ansvaret för underhåll.

Exempel andelsberäkning

Om det angivna hyresbeloppet är 200 000 kr och 50 % ska räknas upp är bashyran 100 000 kr.
Om det angivna hyresbeloppet är 400 000 kr och 75 % ska räknas upp är bashyran 300 000 kr.
Om det i avtalet angivna hyresbeloppet är 300 000 kr och 100 % ska räknas upp är bashyran 300 000 kr.

Bastalet

Indextalet för den oktobermånad till vilken bashyran anses anpassad utgör bastalet såvida inte annat anges genom angivande av år (se bestämmelserna på sidan 1).

Jämförelse mellan indextalen sker så snart årets oktoberindex blir känt. De senaste åren har oktoberindex blivit känt i mitten av november.

Beräkning av tillägget

1. Beräkna skillnaden mellan aktuellt oktoberindex och bastalet.
2. Om skillnaden är positiv, divideras den framräknade skillnaden med bastalet.
3. Tilläggets storlek beräknas genom att denna kvot multipliceras med bashyran.

Exempel

Beräkning av hyrestillägg för år 2023

Bashyran antas vara 100 000 kr/år och anpassad till konsumentprisindex (KPI) för oktober 2020, som är 336,97 (bastalet). Oktoberindex för år 2022 är 384,04.

1. Beräkna skillnaden mellan indextalet 384,04 och 336,97. Skillnaden är positiv och uppgår 47,07.
2. Dividera 47,07 med 336,97 och multiplicera kvoten (utan avrundning) med bashyran 100 000 kr. Resultatet blir 13 968,60 kr och utgör hyrestillägget för år 2023 enligt klausulen.

Alternativ A: Om KPI för oktober 2022 i stället skulle ha blivit lägre än året innan t ex 340,40 (oktoberindex år 2021 var 346,44).

Skillnaden mellan antagna 340,40 och bastalet 336,97 hade fortfarande blivit positiv och uppgått till 3,43. Kvoten mellan 3,43 och bastalet 336,97, multiplicerad med bashyran 100 000 kr hade resulterat i ett hyrestillägg på 1017,89 kr för år 2023. Den sammanlagda hyran hade dock blivit lägre än för år 2022.

Alternativ B: Om KPI för oktober 2022 i stället skulle ha blivit lägre än bastalet 336,97 t ex 336,51.

Skillnaden mellan 336,51 och bastalet 336,97 hade då varit negativ. Inget hyrestillägg skulle då utgå. Det i avtalet angivna hyresbeloppet skulle gälla.

Avser

Hyreskontrakt nr 2024:03	Fastighetsbeteckning Kattastrand 1:43
-----------------------------	--

Hyresvärd

Namn Kattastrand Fastigheter AB	Personnr/orgnr 556894-1933
------------------------------------	-------------------------------

Hyresgäst

Namn Härnösands Kommun	Personnr/orgnr 212000-2403
---------------------------	-------------------------------

Klausul

Om denna klausul strider mot bestämmelse i huvudavtalet, gäller i första hand denna klausul.

Enligt lagen om skydd mot olyckor ska fastighetsägare eller nyttjanderättshavare i skäligen omfattning hålla utrustning för släckning av brand och för livräddning vid brand eller annan olycka. Samma lag föreskriver att ägare och nyttjanderättshavare i övrigt ska vidta de åtgärder som behövs för att förebygga brand och för att hindra eller begränsa skador till följd av brand.

Hyresvärden ansvarar för att lokalen vid tillträdet uppfyller kraven på brandskydd som krävs för det avtalade användningsändamålet med förhyrningen.

Parterna har kommit överens om fördelningen av ansvaret för brandskydd inför tillträdet. Parternas ansvar för att ordna brandskydd inför tillträdet regleras i bilaga Bilaga

Hyresgästen ansvarar för underhåll och utbyte av sådant brandskydd i lokalen som är synligt och åtkomligt för denne, såsom exempelvis nödutgångsskyltar och andra brandskyddsanordningar som enbart betjänar lokalen och som inte är styrda av byggnadens centrala system. Hyresgästen svarar också för sådana brandskyddsanordningar som hyresgästen har tillfört lokalen.

Hyresgästen ansvarar för och bekostar därutöver sådant brandskydd som efter tillträdet kan komma att krävas för lokalens nyttjande för avsedd användning.

Hyresgästen ska utan dröjsmål anmäla brister som denne upptäcker eller borde upptäcka, i det brandskydd som hyresvärden tillhandahåller och svarar för.

Systematiskt brandskyddsarbete

Parterna åtar sig att bedriva ett systematiskt brandskyddsarbete i enlighet med de allmänna råd som behörig myndighet meddelat. Vardera part är dessutom skyldig att en gång om året bereda den andre parten tillfälle att få ta del av dokumentation och uppföljning av partens systematiska brandskyddsarbete.

Hyresgästen förbinder sig att se till

att räddnings- och utrymningsvägar alltid hålls öppna och inte vare sig helt eller delvis blockeras

att funktionen av sprinkler- och andra brandskyddsanordningar aldrig försämras genom t.ex. förbyggnad eller uppställning av föremål,

att branddörrar hålls stängda och brandceller är intakta

att plomberingar av handtag aldrig bryts annat än i händelse av brand eller brandövning.

Underskrift

Ort/datum Härnösand	Ort/datum
Hyresvärdens namn Kattastrand Fastigheter AB	Hyresgästens namn Härnösands kommun
Namnteckning (firmatecknare/ombud) ☒ Firmatecknare ☐ Ombud enligt fullmakt	Namnteckning (firmatecknare/ombud) ☐ Firmatecknare ☐ Ombud enligt fullmakt
Namnförtydligande Leif Erlandsson	Namnförtydligande

Klausulen har undertecknats med elektronisk underskrift. Datum för undertecknande framgår av den elektroniska underskriften. Parterna har erhållit en digital kopia av klausulen med tillhörande signaturcertifikat.

Avser	Hyreskontrakt nr 2024:03	Fastighetsbeteckning Kattastrand 1:43
Hyresvärd	Namn Kattastrand Fastigheter AB	Personnr/orgnr 556894-1933
Hyresgäst	Namn Härnösands Kommun	Personnr/orgnr 212000-2403

Framgår det inte av gränsdragningslistan eller annan överenskommelse vem som har underhålls- eller utbytesansvar gäller följande.

1. Fastighetsägaren/hyresvärdens ansvarar för allt som enligt jordabalkens bestämmelser kan hänföras till fastighets- eller byggnadstillbehör.
2. Hyresgästen ansvarar för all lös egendom. Hyresgästen ansvarar också för allt som denne anskaffar för sin verksamhet eller bygger in i lokalerna under pågående kontraktstid, även om egendomen är att betrakta som fastighets- eller byggnadstillbehör.

Hur gränsdragningslistan ska fyllas i

1. Gränsdragningslistan rör bara objekt som ingår i upplåtelsen enligt hyresavtalet.
2. Markera underhålls- och utbytesansvar med X vid varje punkt nedan. Var noggrann med att gå igenom hela gränsdragningslistan. Markera även om utrustning saknas, genom anteckning eller strykning av punkten. Detta är viktigt för att undvika framtida tvister mellan parterna.
3. Parterna kan, till ledning för ett ställningstagande när en viss utrustning bör bytas, göra en anmärkning om den förväntade återstående användningstiden med hänsyn till t.ex. teknisk eller ekonomisk livslängd.
4. Om ett särskilt underhållsansvar krävs för viss utrustning, exempelvis att serviceavtal ska tecknas, bör en anmärkning göras om detta.
5. Om en part har underhållsansvar men kostnaden ska bäras av den andra parten, bör en anmärkning göras om detta.

Definitioner

1. Underhåll

Åtgärder vilka syftar till att löpande upprätthålla funktionen hos ett objekt så att objektet uppnår normal livslängd. Den funktion som ska upprätthållas är den för objektet avsedda med hänsyn till objektets skick vid hyresförhållandets början, objektets ålder och prestanda. Åtagandet omfattar planerad skötsel av objektet såväl som reparation och byte av engångsartiklar och förslitningsdetaljer. Åtgärder ska utföras fackmässigt.

2. Utbyte

Med utbyte avses att byta ut ett nedan markerat objekt i sin helhet. Utbyte ska ske när livslängden uppnåtts, när underhåll inte längre kan utföras eller inte längre kan utföras till en skälig kostnad.

ALLMÄNT

Lokalen, utvändigt

	Underhållsansvar		Utbytesansvar		Anmärkning
	Hv	Hg	Hv	Hg	
Entré- och andra dörrar som leder till eller från lokalen	☒	☐	☒	☐	
Dörröppnare och dörrstängare	☒	☐	☒	☐	
Skyltar, skyltskåp	☐	☒	☐	☒	
Fönster och karmar	☒	☐	☒	☐	
Markiser	☐	☒	☐	☒	
Lastintag/-kaj	☐	☒	☐	☒	
Belysningsarmaturer	☒	☐	☒	☐	
Skyltbelysning	☐	☒	☐	☒	
	☐	☐	☐	☐	
	☐	☐	☐	☐	

Lokalen, invändigt

Ytskikt väggar	☒	☐	☒	☐	
Ytskikt tak	☒	☐	☒	☐	
Ytskikt golv	☒	☐	☒	☐	
Innerdörr, inklusive beslag, dörrstängare	☒	☐	☒	☐	
Dörröppnare och dörrstängare	☐	☒	☐	☒	
Fönster och karmar	☒	☐	☒	☐	

ALLMÄNT forts.

Lokalen, invändigt forts.

	Underhållsansvar		Utbytesansvar		Anmärkning
	Hv	Hg	Hv	Hg	
Glaspartier i lokalen	☐	☒	☐	☒	
Skyltar	☐	☒	☐	☒	
Rulljalusier	☐	☐	☐	☐	ej aktuellt
Fast belysning	☒	☐	☒	☐	
Särskilt anpassad belysning för verksamheten	☐	☒	☐	☒	
	☐	☐	☐	☐	
	☐	☐	☐	☐	
Våtrum					
Sanitetsporcelain	☒	☐	☒	☐	
Duschar	☒	☐	☒	☐	
Ytskikt golv	☒	☐	☒	☐	
Ytskikt väggar	☒	☐	☒	☐	
Ytskikt tak	☒	☐	☒	☐	
	☐	☐	☐	☐	
	☐	☐	☐	☐	
Toalett					
Sanitetsporcelain	☒	☐	☒	☐	
Ytskikt golv	☒	☐	☒	☐	
Ytskikt väggar	☒	☐	☒	☐	
Ytskikt tak	☒	☐	☒	☐	
	☐	☐	☐	☐	
	☐	☐	☐	☐	
Pentry					
Maskiner i kök och pentry	☒	☐	☒	☐	
Mikrovågsugnar	☐	☒	☐	☒	
	☐	☐	☐	☐	
Inredning som hyresvärden särskilt tillhandahåller för verksamheten					
	☐	☐	☐	☐	
	☐	☐	☐	☐	
	☐	☐	☐	☐	
	☐	☐	☐	☐	
	☐	☐	☐	☐	
	☐	☐	☐	☐	
INSTALLATIONER					
Värme					
Luftvärme	☐	☐	☐	☐	
Värmecentraler	☐	☐	☐	☐	ej aktuellt
Värmeväxlare	☐	☐	☐	☐	ej aktuellt
Värmeåtervinningssystem	☒	☐	☒	☐	i ventilation
Övriga värmeanläggningar	☒	☐	☒	☐	

**INSTALLATIONER
forts.**

Underhållsansvar		Utbytesansvar	
Hv	Hg	Hv	Hg

Anmärkning

Värme forts.

Mätare	☒	☐	☒	☐	
	☐	☐	☐	☐	
	☐	☐	☐	☐	

Vatten, avlopp

Varmvattenberedare	☒	☐	☒	☐	
Utslagsbackar	☐	☒	☐	☒	sko tvätt
Mätare	☒	☐	☒	☐	
Golvbrunnar	☒	☐	☒	☐	
	☐	☐	☐	☐	
	☐	☐	☐	☐	

EI

Elmätare	☒	☐	☒	☐	
Elcentraler	☒	☐	☒	☐	
Eluttag och dosor	☒	☐	☒	☐	
	☐	☐	☐	☐	
	☐	☐	☐	☐	

Kyla och ventilation

Särskilt kylaggregat	☐	☐	☐	☐	ej aktuellt
Till- och frånluftsdon	☒	☐	☒	☐	
Kylaggregat till data- och/eller serverrum	☐	☐	☐	☐	ej aktuellt
Kylaggregat till förvarings- och avfallsrum	☐	☐	☐	☐	ej aktuellt
Andra fläktanordningar	☒	☐	☒	☐	
Mätare	☐	☐	☐	☐	Ej aktuellt
	☐	☐	☐	☐	
	☐	☐	☐	☐	

Lås och säkerhet, i lokalen

Lås	☐	☒	☐	☒	
Larm	☐	☒	☐	☒	
Monitorer och detektorer	☐	☒	☐	☒	
Övervakningskameror	☐	☒	☐	☒	
	☐	☐	☐	☐	
	☐	☐	☐	☐	

Lås och säkerhet, skalskydd

Dörrlås till entréer och andra dörrar som leder till eller från lokalen	☐	☒	☐	☒	
Övervakningskameror	☐	☒	☐	☒	
Monitorer och detektorer	☐	☒	☐	☒	
	☐	☐	☐	☐	
	☐	☐	☐	☐	

INSTALLATIONER
forts.

Hissar och rulltrappor

	Underhållsansvar		Utbytesansvar		Anmärkning
	Hv	Hg	Hv	Hg	
Personhissar	☐	☐	☐	☐	ej aktuellt
Gods-/varuhissar	☐	☐	☐	☐	ej aktuellt
Rulltrappor	☐	☐	☐	☐	ej aktuellt
Andra flyttanordningar	☐	☐	☐	☐	ej aktuellt
	☐	☐	☐	☐	
	☐	☐	☐	☐	

**Tele- och datakom-
munikation**

Ledning för telefoni	☐	☒	☐	☒	
Ledning för data	☐	☒	☐	☒	
Ledning för bredband	☐	☒	☐	☒	
Ledning för kabeltv	☐	☒	☐	☒	
Anordningar för trådlös tv	☐	☒	☐	☒	
	☐	☐	☐	☐	
	☐	☐	☐	☐	

**Särskilda
underhållsavtal**

Underhållsavtal med extern leverantör fordras för följande utrustning/installation:	Avtal tecknas av		Anmärkning
	Hv	Hg	
Rulltrappor	☐	☐	
Personhiss	☐	☐	
Varuhiss	☐	☐	
Kylaggregat	☐	☐	
Fjärrkyla	☐	☐	
Ventilation	☒	☐	
	☐	☐	
	☐	☐	

Underskrift

Ort/datum Härnösand	Ort/datum
Hyresvärdens namn Kattastrand Fastigheter AB	Hyresgästens namn Härnösands kommun
Namnteckning (firmatecknare/ombud) ☒ Firmatecknare ☐ Ombud enligt fullmakt	Namnteckning (firmatecknare/ombud) ☐ Firmatecknare ☐ Ombud enligt fullmakt
Namnförtydligande Leif Erlandsson	Namnförtydligande
☐ Gränsdragningslistan har undertecknats med elektronisk underskrift. Datum för undertecknande framgår av den elektroniska underskriften. Parterna har erhållit en digital kopia av gränsdragningslistan med tillhörande signaturcertifikat.	

Ritningar dat 20240613

Bilaga nr 4

Avser

Hyreskontrakt nr 2024:03	Fastighetsbeteckning Kattastrand 1:43
-----------------------------	--

Hyresvärd

Namn Kattastrand Fastigheter AB	Personnr/orgnr 556894-1933
------------------------------------	-------------------------------

Hyresgäst(er)

Namn Härnösands Kommun	Personnr/orgnr 212000-2403
---------------------------	-------------------------------

Tillägg

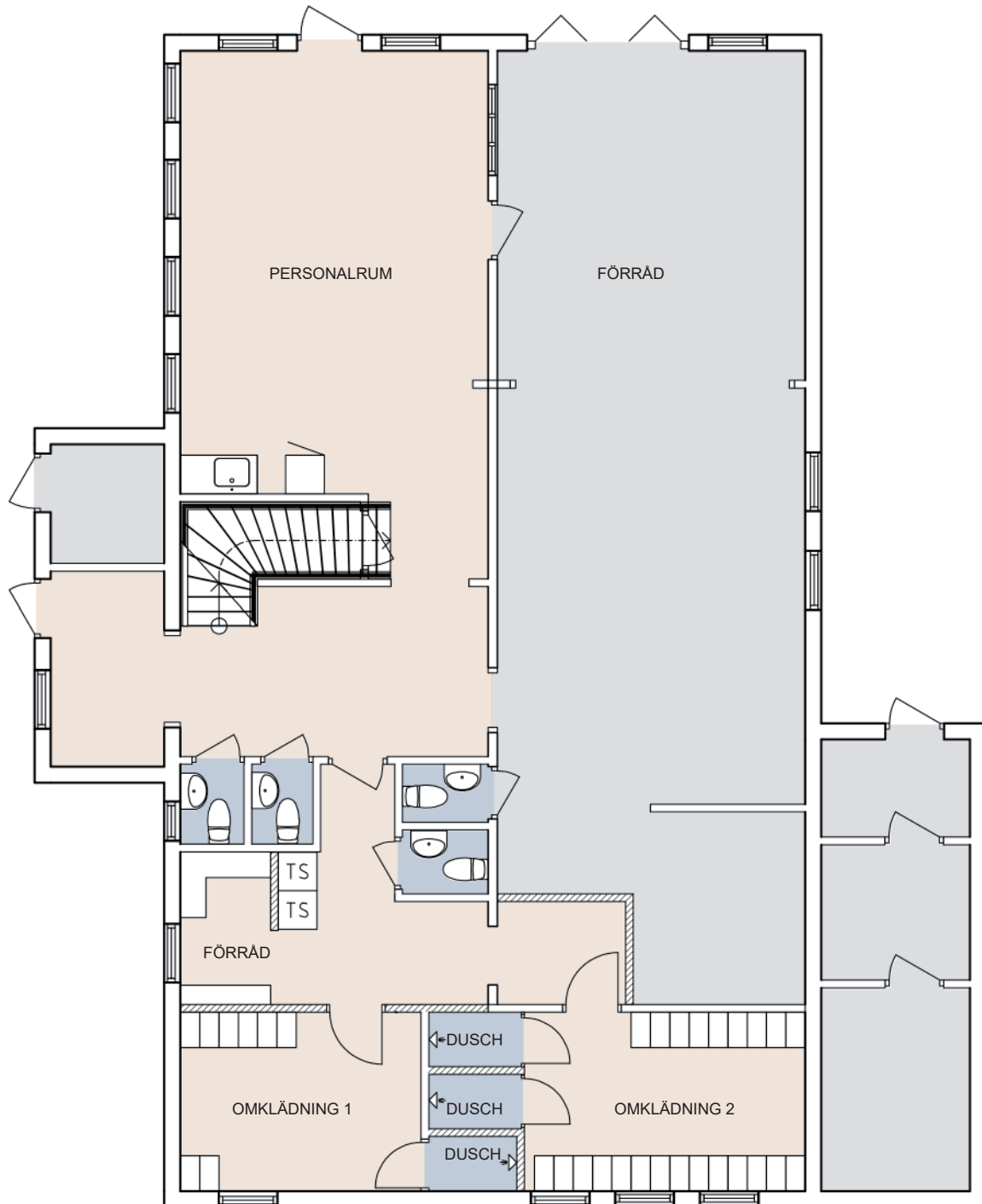
Omfattning av den hyrda ytan framgår av bilagda ritningar dat 20240613

Underskrift

Ort/datum Härnösand	Ort/datum
Hyresvärdens namn Kattastrand Fastigheter AB	Hyresgästens namn Härnösands kommun
Namnteckning(firmatecknare/ombud) ☒ Firmatecknare ☐ Ombud enligt fullmakt	Namnteckning(firmatecknare/ombud) ☐ Firmatecknare ☐ Ombud enligt fullmakt
Namnförtydligande Leif Erlandsson	Namnförtydligande

Tillägget har undertecknats med elektronisk underskrift. Datum för undertecknande framgår av den elektroniska underskriften. Parterna har erhållit en digital kopia av tillägget med tillhörande signaturcertifikat.

PLAN 1

2024-06-13

arconi
DESIGN & PROJEKTERING

EL, VA, VÄRME, VARMVATTEN, KYLA OCH VENTILATION

Tillägg 1 och 2 kan användas både tillsammans och var för sig: t.ex. kan ett fast hyrestillägg betalas för elen medan ett självkostnadsanknutet hyrestillägg betalas för värmen.

Kryss i ruta innebär att den därefter följande texten gäller

Avser

Hyreskontrakt nr
2024:03

Fastighetsbeteckning
Kattastrand 1:43

Hyresvärd

Namn
Kattastrand Fastigheter AB

Personnr/orgnr
556894-1933

Hyresgäst

Namn
Härnösands Kommun

Personnr/orgnr
212000-2403

1. Fast hyrestillägg

Hyresgästen ska genom årliga fasta hyrestillägg betala för el, va, värme, varmvatten, kyla och ventilation som tillhandahålls av hyresvärden. Tilläggen utgår med följande belopp:

el
kr per år

va
kr per år

värme
kr per år

varmvatten
kr per år

kyla
kr per år

ventilation
kr per år

Summa årligt fast hyrestillägg: kronor

Ändring av de fasta hyrestilläggen sker i enlighet med bifogad indexklausul.

Bilaga

2. Självkostnads- anknutet hyrestillägg

Hyresgästen ska genom årliga preliminära hyrestillägg betala för el, va, värme, varmvatten, kyla och ventilation som tillhandahålls av hyresvärden. Tilläggen utgår med följande belopp:

el
kr per år

va
kr per år

värme
kr per år

varmvatten
kr per år

kyla
kr per år

ventilation
kr per år

Summa årligt preliminärt hyrestillägg: 95000 kronor

Avstämning av det preliminära hyrestillägget ska göras med dels hyresvärdens faktiska kostnader för tillhandahållandet, dels hyresgästens förbrukning.

Avstämningen ska översändas till hyresgästen senast tre månader efter varje kalenderårs utgång. Hyresvärden måste framställa eventuella anspråk med anledning av avstämningen senast två år efter den dag som avstämning enligt föregående mening senast skulle ha översänts till hyresgästen. Annars förfaller hyresvärdens rätt till eventuell mellanskillnad som framgår av avstämningen. Om hyresavtalet upphör ska en slutlig avstämning översändas till hyresgästen senast tre månader efter dagen för avtalets upphörande. Hyresgästen har alltid rätt att ta del av hyresvärdens underlag för avstämningen.

Saknas mätare görs avstämningen med utgångspunkt i lokalens andel av fastigheten. Lokalens andel ska anses vara procent. Har andelen inte angetts fördelas kostnaden i förhållande till hyresgästens förhyrda yta av den totala uthyrningsbara ytan.

Om hyresvärdens faktiska kostnader för hyresgästens förbrukning skulle överstiga det preliminära hyrestillägget, ska hyresgästen, efter begäran från hyresvärden, betala det överskjutande beloppet. Skulle hyresvärdens faktiska kostnader understiga det preliminära hyrestillägget, har hyresgästen rätt att få tillbaka mellanskillnaden.

Underskrift

Ort/datum Härnösand	Ort/datum
Hyresvärdens namn Kattastrand Fastigheter AB	Hyresgästens namn Härnösands kommun
Namnteckning (firmatecknare/ombud) ☒ Firmatecknare ☐ Ombud enligt fullmakt	Namnteckning (firmatecknare/ombud) ☐ Firmatecknare ☐ Ombud enligt fullmakt
Namnförtydligande Leif Erlandsson	Namnförtydligande

Klausulen har undertecknats med elektronisk underskrift. Datum för undertecknande framgår av den elektroniska underskriften. Parterna har erhållit en digital kopia av klausulen med tillhörande signaturcertifikat.

Signering

Följande parter har signerat detta dokument

Namn: THOMAS JENSSEN

Datum: 2024-07-10 14:59

Signerat kryptografiskt SHA-256 hashvärde:

8795C45C05052E6498C3F2961F10E1E0B62A333C260E2383E9FDB3F6B026E97B

Namn: Leif Christer Erlandsson

Datum: 2024-07-10 16:16

Signerat kryptografiskt SHA-256 hashvärde:

8795C45C05052E6498C3F2961F10E1E0B62A333C260E2383E9FDB3F6B026E97B

TEMAKONFERENS 3.0

LÄRA | GÖRA | BREDDA

God och nära vård

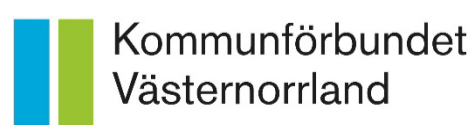
Clarion Hotell, Sundsvall

**TORSDAG 24
OKTOBER kl
9.00-15.30**

Boka in datumet.
Inbjudan kommer
efter sommaren!

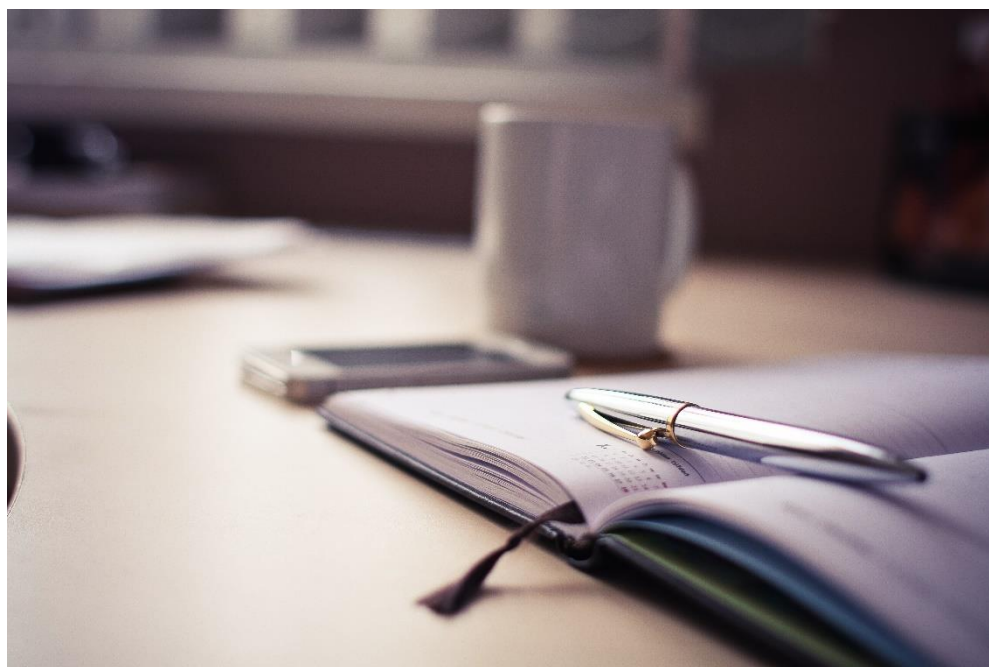
SAVE THE DATE

Målgrupp för dagen är politiskt förtroendevalda, chefer och medarbetare i kommun och region som är drivande i omställningen till en God och nära vård, liksom intresse- och brukarorganisationer.

Utbildningsplan för förtroendevalda i Härnösands kommun 2023-2026

1. Härnösands kommun

- Kommunens organisation
- Kommunala bolag och förbund
- Ledning och styrning
- Ärendeberedning och ärendeprocess
- Beslutsfattande
- Den politiska rollen och tjänstemannarollen samt ansvar

2. Lagar och förordningar

- Kommunallagen
- Förvaltningslagen
- Offentlighetsprincipen
- Sekretess
- Jäv

3. Sammanträdesteknik

- Yrkanden
- Bordläggning
- Återremiss
- Reservation
- Protokollsanteckning
- Avstå från att rösta och delta i beslut
- Votering
- Protokoll
- Justering
- Anslag

4. Teknisk utrustning/system samt arvodering

- E-post
- Kalenderfunktionen
- iPad
- Ciceron
- Arvodessystem
- Digitala mötesformer

5. Trygghet och brottsförebyggande arbete

- Kommunens ansvar och förebyggande arbete

- Nollvision mot våld i nära relationer
- Trygghetsskapande aktiviteter
- Hot och hat mot förtroendevalda

6. Kommunens jämställdhetsarbete

- Jämställdhetsintegrerad ledning och styrning – vad innebär det
- Förtroendevaldas roll i jämställdhetsarbetet
- Nämndens roll i jämställdhetsarbetet

7. Kommunens folkhälsoarbete

- Kommunens förebyggande arbete
- Folkhälsoplan och aktiviteter
- Suicidalprevention

8. Den kommunala ekonomin

- Den kommunala budgeten
- En ekonomi i balans
- Nämndens ansvar för planering och uppföljning
- Årshjulet i planering och uppföljning

9. Målprogram 2024-2027 och god intern kontroll

- Målprogram 2024-2027 med vision, inriktningar och mål
- Mål kopplat till resurser
- Kommunstyrelsens uppsiktsplikt
- Internkontroll

10. Kommunens ansvar för civil beredskap

- Vad innebär det?
- Samverkan med andra myndigheter

11. Kommunens ansvar för informationssäkerhet

- Vad innebär det?
- Ansvaret för nämnden och kopplingar till andra styrande dokument

Maria Aldén
c/o Servicecenter, Härnösands kommun
Universitetsbacken 3A
871 31 Härnösand

Parter: Sökande: Härnösands kommun

Målet gäller: ansökan om tillstånd enligt miljöbalken till återuppbyggnad av dammkonstruktion vid Eksjödammens nödutskov, Laxsjön 3:2, Härnösands kommun

Uppdraget upphör

Målet har avgjorts och avgörandet har vunnit laga kraft. Uppdraget som aktförvarare i målet har därför upphört.

Om du inte fått annat besked från sökanden **inom två månader från idag** får du förstöra handlingarna.

Din ersättning

Du kan få ersättning för uppdraget från sökanden. Om du inte kommer överens om ersättningen med sökanden, kan du lämna räkning till mark- och miljödomstolen.

Har du frågor?

På webbplatsen finns information om domstolen och om handläggningen i olika typer av mål. Kontakta oss gärna vid frågor – du når oss via e-post mmd.ostersund@dom.se eller per telefon 063-15 06 57.

Åsa Pettersson